

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ :

**ΠΑΚΕΤΟ ΝΤΕΛΟΡ II
ΚΑΙ
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

Επιβλέπων καθηγητής : ΠΑΠΑΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

Από τους σπουδαστές

Μ. ΚΑΡΕΝΤΖΟΣ, Α. ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ, Α. ΜΠΑΓΚΑΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	2120.
----------------------	-------

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ.

Εισαγωγή

A. Η Γεωργία σε Ελλάδα και Ευρώπη	2
B. Κοινή Αγροτική Πολιτική.....	8
Γ. Πακέτο Ντελόρ II.....	15

Κεφάλαιο 1

Λειτουργικό πρόγραμμα εθνικού επιπέδου με τίτλο "Ανάπτυξη του τομέα της γεωργίας"	23
A. Υποπρόγραμμα 1: Διαρθρωτικές προσαρμογές	
α) Μέτρο 1.....	25
β) Μέτρο 2.....	42
B. Υποπρόγραμμα 2 "Βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας"	
α) Μέτρο 1.....	45
β) Μέτρο 2.....	57
Γ. Υποπρόγραμμα 3 "Φυτική παραγωγή"	
α) Μέτρο 1.....	61
β) Μέτρο 2.....	62
γ) Μέτρο 3.....	65
Δ. Υποπρόγραμμα 4 "Ζωϊκή παραγωγή"	
α) Μέτρο 1.....	66
E. Υποπρόγραμμα 5 "Διαχείριση υδατικών πόρων στον Πρωτογενή	

Τομέα"	
α) Μέτρο 1.....	67
β) Μέτρο 2.....	68
γ) Μέτρο 3.....	69
Z. Υποπρόγραμμα 6 "Δασικά μέτρα"	
α) Μέτρο 1.....	69
β) Μέτρο 2.....	71
γ) Μέτρο 3.....	72
H. Υποπρόγραμμα 7 "Υποχρεώσεις που προκύπτουν από Κ.Π.Σ. 1989-1993"	
α) Μέτρο 1.....	73
β) Μέτρο 2.....	74
γ) Μέτρο 3.....	74
Θ. Υποπρόγραμμα 8 "Δράσεις προς υποβοήθηση του πρωτογενή τομέα"	
α) Μέτρο 1.....	76
β) Μέτρο 2.....	77
γ) Μέτρο 3.....	78
δ) Μέτρο 4.....	79
ε) Μέτρο 5.....	80
I. Υποπρόγραμμα 9 "Τεχνική υποστήριξη του προγράμματος"	
α) Μέτρο 1.....	81

Κεφάλαιο 2

Λειτουργικό πρόγραμμα εθνικού επιπέδου με τίτλο "Ανάπτυξη του Τομέα Αλιείας" (1994-1999)	83
A) Υποπρόγραμμα 1: Θαλάσσια Αλιεία	
α) Μέτρο 1.....	87
β) Μέτρο 2.....	88
γ) Μέτρο 3.....	89
δ) Μέτρο 4.....	89
B) Υποπρόγραμμα 2: Υδατοκαλλιέργεια	90
α) Μέτρο 1.....	91
β) Μέτρο 2.....	92
Γ) Υποπρόγραμμα 3: Αξιοποίηση αλιευτικής παραγωγής	92
α) Μέτρο 1.....	94
β) Μέτρο 2.....	94
Δ) Υποπρόγραμμα 4: Υποδομές και έρευνα αλιείας	97
Συμπεράσματα	98

Κεφάλαιο 3

"Πρωτοβουλίες που χρηματοδοτούνται από το Πακέτο Ντελόρ II"	101
3.1 Κοινοτική πρωτοβουλία Leader	102
3.2 Εθνικό Κτηματολόγιο και Γεωργία	103

Κεφάλαιο 4

"Πρόβληματα της Ελληνικής Γεωργίας"	106
4.1 Συνθετική παρουσίαση των κύριων διαρθρωτικών προβλημάτων ..	107
4.2 Εικόνα - συμμετοχή της Ελλάδας στην Ε.Ε.....	109
4.3 Απορροφητικότητα	110
4.4 Αγροτικά Αιτήματα - Κινητοποιήσεις.....	111

Κεφάλαιο 5

"Διεθνείς Εξελίξεις"	114
A) Εισαγωγή	115
B) Η συμφωνία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (Πρώην GATT) και η συμφωνία του για την ελληνική αγροτική οικονομία	116

Κεφαλαίο 6

"Πρόταση Εθνικής Στρατηγικής για την ανάπτυξη της Ελληνικής Γεωργίας"	122
A) Εισαγωγή	123
B) Βασικοί Άξονες παρέμβασης.....	123
Επίλογος.....	129
Βιβλιογραφία.....	131

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα είναι η μεγαλύτερη εμπορική δύναμη του κόσμου, έχει δημιουργήσει την ευρύτερη ολοκληρωμένη αγορά και ο πληθυσμός της έχει αγγίζει υψηλά επίπεδα οικονομικής ευημερίας. Βρίσκεται σε καλύτερη θέση από πολλά άλλα κράτη και περιφέρειες για να διευθετήσει τις υποθέσεις της και να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικότερα τη θέση της ως ηθικής, οικονομικής και πολιτικής αρχής προκειμένου να αναπτυχθούν διεθνείς προσπάθειες για την επίλυση παγκοσμίων προβλημάτων και να προωθηθεί η ανάπτυξη διαφόρων τομέων μεταξύ των οποίων και η αγροτική οικονομία.

A. Η ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ

Οι αγροτικές περιοχές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας καλύπτουν το 80% της επιφάνειάς της. Μόλις, όμως το 50% του πληθυσμού διαμένει σ' αυτές, ενώ το ποσοστό αυτό φθίνει διαρκώς. Η ύπαιθρος δεν είναι μόνον η εστία και το κέντρο δραστηριότητας των ανθρώπων που την κατοικούν. Οι πεδιάδες, οι λόφοι, οι δασότοποι, οι λίμνες και τα ποτάμια προσφέρουν ανείπωτες δυνατότητες αναμυχής και πλήρωσης του ελεύθερου χρόνου για εκατομμύρια κατοίκους των πόλεων (ενημερωτικό φυλλάδιο "Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ"). Σήμερα κινδυνεύει η λεπτή ισορροπία μεταξύ πόλης και υπαίθρου. Οι αγροτικές περιοχές αδυνατούν ολοένα και περισσότερο να διατηρήσουν το επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας που απαιτείται για την στήριξη δυναμικών τοπικών κοινοτήτων. Πλήττονται από έναν παρακμάζοντα γεωργικό τομέα, από πενιχρές υποδομές, μείωση του πληθυσμού, ανεπαρκείς, σε σύγκριση με τις αστικές περιοχές, υπηρεσίες. Παρ'όλα αυτά οι αγροτικές εργασίες εξακολουθούν να αποτελούν κινητήρια δύναμη για την οικονομία πολλών αγροτικών περιοχών της Ευρώπης.

Η γεωργία τόσο στην Ευρώπη όσο και στον υπόλοιπο κόσμο διέρχεται ένα στάδιο έντονης αλλαγής. Η παραγωγή και οι σοδειές αυξήθηκαν ως αποτέλεσμα της χρησιμοποίησης νέων τεχνολογιών, της αυξανόμενης χρήσης λιπασμάτων καθώς και άλλων περισσότερο εντατικών μέτρων παραγωγής.

Το αποτέλεσμα είναι μεγαλύτερα πλεονάσματα παραγωγής αλλά και η περιθωριοποίηση των κατόχων μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Ήδη πολλοί μικροκαλλιεργητές έχουν εγκαταλείψει την ύπαιθρο και την εργασία τους διότι δεν μπορούν να εξασφαλίσουν πλέον τα προς το ζην τους.

Σε τοπικό επίπεδο, υπάρχουν λιγιστές ευκαιρίες για εναλλακτικές θέσεις απασχόλησης. Ως επί το πλείστον πρώτοι φεύγουν οι νέοι. Σχολεία κλείνουν λόγω έλλειψης μαθητών και το μικρό ποσοστό του πληθυσμού που μένει δεν μπορεί να διατηρήσει επαρκείς πολιτιστικές και κοινωνικές υπηρεσίες. Η κατάσταση κινδυνεύει να καταστεί ένας φαύλος κύκλος παρακμής, και έτσι καθίσταται προφανής η ανάγκη για την υιοθέτηση μιας δραστηρικής πολιτικής που θα βοηθήσει τις αγροτικές κοινότητες να ανταποκριθούν στις προκλήσεις αυτές (όπου βλέπε παραπάνω - ο.β.π.).

Πολλοί είναι εκείνοι οι παράγοντες, τόσο ενδογενείς όσο και εξωγενείς προς το γεωργικό τομέα, οι οποίοι επέδρασαν στην εξέλιξη της οικονομικής κατάστασης της γεωργίας στην Ευρώπη.

Όσον αφορά, πρώτα - πρώτα, τη γενική οικονομική κατάσταση, το έτος 1993 είχε σαν κύριο χαρακτηριστικό του μια οικονομική κάμψη που μπορεί να θεωρηθεί μια από τις σοβαρότερες από την έναρξη της δεκαετίας του 1970. Η κάμψη αυτή εκφράστηκε κυρίως με αρνητικούς συντελεστές ανάπτυξης στα περισσότερα κράτη - μέλη, με άνευ προηγουμένου απώλεια θέσεων απασχόλησης και με σταθερή αύξηση των ποσοστών ανεργίας, που έφτασε σε ιστορικά ύψη. Η έντονη επιδείνωση της οικονομικής δραστηριότητας, η οποία έγινε πιο αισθητή από το δεύτερο ήμισυ του 1992, είχε αρνητικές επιπτώσεις στη γεωργική συγκυριακή κατάσταση, κυρίως με μια μείωση της συνολικής κατανάλωσης και ειδικότερα, των γεωργικών προϊόντων και των ειδών διατροφής.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να διευκρινιστεί ότι η συνολική εσωτερική ζήτηση σημείωσε το 1993 βίαιη πτώση στα περισσότερα κράτη μέλη, η οποία δεν αντιστοιχεί σε καμία άλλη κατά τη διάρκεια των τελευταίων είκοσι ετών. Αυτό αποτελεί τη συνέπεια (αλλά εν μέρει, και την αιτία) της επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας και της απώλειας θέσεων απασχόλησης όπως προαναφέρθηκε, καθώς και φορολογικών και δημοσιονομικών πολιτικών που αποσκοπούν στη εξυγίανση του δημοσιονομικού ελλείμματος σε ορισμένα κράτη μέλη. Τα μόνα θετικά στοιχεία σε αυτό το αρκετά ζοφερό πλαίσιο, είναι η μείωση του πληθωρισμού, που έφτασε σε πρωτοφανή επίπεδα τα τελευταία χρόνια και η μείωση των επιτοκίων (Γεωργικό έτος και Αγροτική ανάπτυξη - βλέπε βιβλιογραφία).

"Απαιτείται μια περισσότερο σθεναρή πολιτική αγροτικής ανάπτυξης" υποστήριξε ο Jacques Delors στην ομιλία του στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και συνέχιζε επισημαίνοντας ότι απειλείται ο ποικιλόμορφος χαρακτήρας των αγροτικών περιοχών, αλλά και η ίδια η ισορροπία της Κοινότητας, από τη συνεχή παρακμή της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα, το διευρυνόμενο χάσμα μεταξύ των πόλεων και της υπαίθρου ως προς τις υπηρεσίες που παρέχονται στα άτομα και στις επιχειρήσεις, την απομάκρυνση των νέων από τις περιοχές αυτές και τέλος, τις ζημιές που προκαλούνται στο περιβάλλον (ενημερωτικό φυλλάδιο "Ο Αγροτικός κόσμος και το μέλλον του").

Οι αγρότες που παραμένουν στη γη τους χρειάζονται υποστήριξη, οι εναλλακτικές οικονομικές δραστηριότητες πρέπει να ενδυναμωθούν και να αναπτυχθούν, οι υποδομές και οι επικοινωνίες πρέπει να βελτιωθούν και τέλος πρέπει να αποκατασταθούν οι περιβαλλοντολογικές ζημιές που προκαλούνται από την εγκατάλειψη των αγροτικών εκτάσεων, υποστηρίζει η ευρωπαϊκή κοινότητα και ενεργεί μέσω των λεγόμενων διορθωτικών ταμείων που αποσκοπούν στην εξισορρόπηση των περιφερειακών και κοινωνικών ανισοτήτων και γενικότερα στη γεωργική ανάπτυξη (ο.β.π.).

Ειδικότερα για την Ελλάδα σε μια περίοδο έντονης προσπάθειας για τη βελτίωση της οικονομίας, η γεωργία αντιμετωπίζεται ως ένας κλάδος ιδιαίτερα προβληματικός και η ανάπτυξη μιας εθνικής αγροτικής στρατηγικής με άξονες τη βελτίωση της υποδομής, τη χρηματοδότηση ιδιωτικών πρωτοβουλιών, την υποβοήθηση κλάδων που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες, τη στήριξη του αγροτικού πληθυσμού σε μειονεκτικές περιοχές, την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος καθώς και την ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας, αποτελεί αναγκαιότητα (Οικονομικός Ταχυδρόμος 12/11/92).

Η Ελλάδα υπήρξε μια κατεξοχήν γεωργική χώρα. Ακόμα και στις μέρες μας, που σημειώνεται έντονη στροφή προς τη βιομηχανική ανάπτυξη και την οικονομική απογείωση, η αγροτική οικονομία εξακολουθεί να παίζει πρωτεύοντα ρόλο στη ζωή του λαού μας και να κατέχει νευραλγική θέση στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας (Β. Μπρακατσούλας, Παπαζήση, σελ.5).

Κατά την μεταπολεμική περίοδο η γεωργία συντέλεσε αποφασιστικά τόσο στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας όσο και στην ευημερία της υπαίδρου. Μετά την είσοδο της χώρας στην ΕΟΚ αποτελεί τη σπουδαιότερη πηγή εισροής κοινοτικών πόρων στη χώρα μας. Αυτό όμως που περισσότερο θα πρέπει να υπογραμμιστεί είναι ότι και στο μέλλον η γεωργία μπορεί να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας και την ευημερία της (Οικονομικός 12/11/92).

Αν ληφθεί υπόψη ότι η γεωργία συμμετέχει κατά 16.3% στο σχηματισμό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (Α.Ε.Π.) της χώρας, απασχολεί το 25% του ενεργού πληθυσμού και εξασφαλίζει, κατά πολύ μεγάλο ποσοστό, τον ομαλό εφοδιασμό της χώρας σε είδη διατροφής και πρώτες ύλες για τη μεταποίηση, αποδεικνύεται η σημαντική θέση του τομέα στην ελληνική οικονομία. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η

απασχόληση στη γεωργία στο σύνολο της ΕΟΚ είναι μόλις 6.6% της συνολικής απασχόλησης, στο Ην. Βασίλειο το 2.2% ενώ στην Πορτογαλία και στην Ιρλανδία είναι το 17.8% και το 15% αντίστοιχα.

Τέλος τονίζεται ότι η Ελλάδα είναι η χώρα με τη μεγαλύτερη συμμετοχή του πρωτογενή τομέα στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν από τις χώρες της κοινότητας (Λειτουργικό Πρόγραμμα για την Ανάπτυξη της γεωργίας).

Παράλληλα, η παραγωγή, η διακίνηση, η μεταποίηση και η εμπορία γεωργικών προϊόντων δημιουργεί προϋποθέσεις για την ανάπτυξη πολλών οικονομικών δραστηριοτήτων, ενώ οι εξαγωγές γεωργικών προϊόντων συνεισφέρουν στη μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών.

Ωστόσο δύο είναι οι βασικές προϋποθέσεις για την αξιοποίηση σημαντικών αν και παραγνωρισμένων δυνατοτήτων του τομέα.

Πρώτον, να γίνει κατανοητή η φύση των διεθνών εξελίξεων που αναπόφευκτα καθορίζουν τα δεδομένα της αγροτικής μας οικονομίας και να δημιουργηθεί η ανάλογη δράση.

Δεύτερον, να υπάρξει μια συνεχής πορεία προς το συστηματικό εκσυγχρονισμό του τομέα, ακολουθώντας μια πολιτική οικονομικής εκλογίκευσης, που θα στοχεύει στην υπέρβαση των αδυναμιών του και που θα αξιοποιεί τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα.

Τα δεδομένα της αγροτικής οικονομίας της χώρας μας κυρίως ορίζονται εξωγενώς από :

- την ευρωπαϊκή παρεμβατική πολιτική της κοινής αγροτικής πολιτικής (ΚΑΠ)
- τις διεθνείς υποχρεώσεις της κοινότητας που απορρέουν από εξελίξεις που συντελούνται σε σφαιρικό επίπεδο
- την εξωτερική πολιτική της κοινότητας σε περιφερειακό επίπεδο, όπως αυτή μορφοποιείται μέσα από τις προτιμσιακές εμπορικές συμφωνίες που συνάπτει με τρίτες χώρες. Συναφείς είναι και οι επιπτώσεις από τις προοπτικές περαιτέρω διεύρυνσης της κοινότητας.

Μακροπρόθεσμα, η ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας της Ελλάδας και των αγροτών, εξαρτάται από τον εκσυγχρονισμό του κλάδου, διότι η φιλοσοφία της κοινής αγροτικής πολιτικής (ΚΑΠ) (η στήριξη της τιμής αντικαθίσταται από μια εισοδηματική στήριξη ανά στρέμμα ή κεφαλή ζώου) ουσιαστικά ορίζει ένα ελάχιστο

εγγυημένο εισόδημα αφήνοντας ελεύθερη την αγορά να διαμορφώσει το τελικό επίπεδο ευημερίας του αγρότη (Οικονομικός Ταχυδρόμος 12-11-92).

Από την ένταξη και μετά στην ευρωπαϊκή κοινότητα η ελληνική γεωργία περνάει περίοδο μεγάλης πίεσης ως τομέας οικονομικής δραστηριότητας. Η γεωργική παραγωγή έχει αυξηθεί πολύ λίγο, κατά 6.5% ενώ το ακαθάριστο γεωργικό προϊόν έχει παραμείνει περίπου στάσιμο.

Τέλος οι ιδιωτικές επενδύσεις έχουν μια μακροχρόνια πτωτική πορεία που δεν ανακόπηκε από την ένταξη.

Η χώρα μας κατάφερε να συμπεριληφθεί στη διαπραγματευτική πλατφόρμα της κοινότητας και η θέση που επικρατούσε ήταν πως τα προϊόντα της Ελλάδας θα μπορούσαν να υπαχθούν σε ένα ιδιαίτερο καθεστώς όπου θα υπήρχε μεγαλύτερη στήριξη. Παρόλα αυτά ήταν λογικό να περιμένει κανείς πως η δυναμική της διαπραγμάτευσης αυτής μπορεί να οδηγούσε σε ένα διεθνές εμπόριο, όπου η στήριξη για τα αγροτικά μας προϊόντα θα περιοριζόταν. Ασφαλώς όμως αναμένεται να αυξηθεί ο ανταγωνισμός για τα προϊόντα μας καθώς διευρύνεται το πλέγμα των προτιμσιακών συμφωνιών της κοινότητας με τρίτες χώρες ή και με τη συνεχή διεύρυνση της κοινότητας (Λειτουργικό Πρόγραμμα για την Ανάπτυξη της Γεωργίας).

Στην προσπάθεια εκσυγχρονισμού της αγροτικής οικονομίας της χώρας πρέπει να ληφθεί υπόψη μια σειρά σοβαρών και διαρθρωτικών ανεπαρειών όπως : η σύνθεση της παραγωγής, το μέγεθος των εκμεταλλεύσεων, η κατανομή των φυσικών πόρων, η μορφή των επενδύσεων και της συσσώρευσης κεφαλαίου, η δομή της εμπορίας και το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον της υπαίδρου.

Πιο συγκεκριμένα, η ελληνική γεωργία αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα στη βάση των οποίων βρίσκεται το διαρθρωτικό, οι κυριότερες διαστάσεις του οποίου είναι ο συγκριτικά πολύ μικρός και κατακερματισμένος κλήρος, το υψηλό ποσοστό των χαμηλής γονιμότητας ορεινών και ημιορεινών εδαφών (45% περίπου του συνόλου) και η περιορισμένη έκταση αρδεύσεων (12 εκατομμύρια στρέμματα περίπου έναντι 17 περίπου εκατομμυρίων στρεμμάτων που θεωρούνται αρδεύσιμα). Το μέσο μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της χώρας (4 εκτάρια) συγκρινόμενο με εκείνο της κοινότητας (13.3 εκτάρια) είναι πολύ χαμηλό.

Το αγροτικό εργατικό δυναμικό είναι σχετικά μεγάλης ηλικίας και κατά τα 2/3 του απασχολείται κατά 50% ή λιγότερο του μέσου όρου των ωρών εργασίας του εργατικού δυναμικού ως συνόλου. Η μερική, η συμπληρωματική και η εποχική

απασχόληση είναι συνηθισμένο φαινόμενο στην ελληνική γεωργία και σημαντικό μέρος του αγροτικού πληθυσμού υποαπασχολείται.

Η παραγωγικότητα της εργασίας στη γεωργία (ακαθάριστη αξία παραγωγής ανά εργαζόμενο) είναι ακόμη, κατά μέσο όρο, περίπου η μισή από αυτή των άλλων τομέων της οικονομίας ενώ στις ορεινές, τις απομονωμένες και πολλές νησιώτικες περιοχές είναι ακόμη χαμηλότερη. Η αγροτική παραγωγή αποτελείται κατά 67% από φυτική και κατά 30% από ζωική (1.5% δασικά και 1.5% αλιευτικά προϊόντα). Η σχέση μεταξύ φυτικής και ζωικής παραγωγής, είναι περίπου αντίστροφη από τις χώρες της κοινότητας. Στα περισσότερα φυτικά προϊόντα παρατηρείται βαθμός αυτάρκειας πάνω από 100%, ώστε η παραπέρα αύξηση της παραγωγής τους να εξαρτάται από τη ζήτηση για εξαγωγές. Από την άλλη πλευρά, ο βαθμός αυτάρκειας σε πολλά ζωοκομικά προϊόντα (βοοειδές κρέας, γάλα) που ήταν ήδη χαμηλός, μειώθηκε περισσότερο μετά την ένταξη στην ΕΟΚ, λόγω του κοινοτικού ανταγωνισμού.

Εκτός από τα διαρθρωτικά και τα σχετιζόμενα με αυτά προβλήματα αγοράς, υπάρχουν βασικές θεσμικές και οργανωτικές αδυναμίες, που επιδρούν δυσμενώς στην ανάπτυξη του τομέα, οι βασικότερες από τις οποίες είναι :

α. ελλείψεις υποδομής στον τομέα εμπορίας και μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων (αποθήκευση - συντήρηση - συσκευασία)

β. ελλείψεις στην οργάνωση της διακίνησης των προϊόντων εγχωρίως και στο εξωτερικό, όπου απαιτείται έρευνα των αγορών και διάνομιξη νέων, προβολή των προϊόντων και ποιοτικοί έλεγχοι και

γ. χαμηλό επίπεδο τεχνικής υποστήριξης των παραγωγών με ανεπαρκή προσφορά υπηρεσιών εκπαίδευσης, εφαρμογών και πληροφόρησης - ενημέρωσης προς τους παραγωγούς.

Οι ανεπάρκειες αυτές αποτελούν σημαντικό στοιχείο διαφοροποίησης της γεωργίας της χώρας μας από την Κοινοτική. Αποτέλεσμα αυτού είναι ότι αντιμετωπίζονται μεγάλες δυσκολίες στο να παρακολουθήσουν οι σχετικές ευρωπαϊκές και παγκόσμιες εξελίξεις, προς τις οποίες ούτως ή άλλως είναι υποχρεωμένη να προσαρμοστεί, αυτή η δραστηριότητα της χώρας.

Στην προσπάθεια της χώρας αφενός να βρεθεί τρόπος να λυθούν τα προαναφερθέντα προβλήματα και ανεπάρκειες του αγροτικού τομέα και αφετέρου να μην επαναληφθούν τα προβλήματα στην απορρόφηση και αξιοποίηση των πόρων, όπως έγινε με το Πρώτο Πακέτο Ντελόρ, επειδή το πρόγραμμα είχε αρχίσει να

προχωράει χωρίς να έχουν γίνει μελέτες για τα έργα, ήδη, ενάμιση χρόνο προ της ενάρξεως του Δεύτερου Πακέτου Ντελόρ άρχισε ο σχεδιασμός μιας μεγάλης επενδυτικής προσπάθειας.

Η λογική που διέπει την προσπάθεια αυτή είναι ότι τα έργα που θα χρηματοδοτηθούν από την Κοινοτική βοήθεια προς την Ελλάδα με τη μορφή χρηματικών πόρων, δηλαδή με το Δεύτερο πακέτο Ντελόρ, θα πρέπει να είναι σύμφωνα με τους στόχους ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού της Εθνικής Αγροτικής Πολιτικής.

Οι βασικοί άξονες μέσα στους οποίους θα κινηθεί ο σχεδιασμός αυτός είναι οι εξής :

- εκσυγχρονισμός της υποδομής της ελληνικής γεωργίας με επιλεγμένες παρεμβάσεις και πρωτοβουλίες του Δημοσίου,
- χρηματοδότηση ιδιωτικών πρωτοβουλιών που θα είναι σύμφωνες με τα κριτήρια αποτελεσματικότητας που δεσπίζει η Εθνική Αγροτική Πολιτική
- πρωτοβουλίες για την υποβοήθηση απαραίτητων κλάδων που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες και κυρίως τη βοοτροφία
- πρωτοβουλίες για την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας μας και κυρίως του δασικού πλούτου
- πρωτοβουλίες για τον εκσυγχρονισμό και ανάπτυξη της αλιείας στη χώρα μας.

Μέσω αυτής της προσπάθειας ο εκσυγχρονισμός της αγροτικής οικονομίας της χώρας δεν αφορά μόνο την αύξηση του αγροτικού εισοδήματος, αλλά και τη διασφάλιση της αυτονομίας του από διάφορες παρεμβάσεις που μπορεί να γίνουν αφού για την πορεία του δεν έχει αποκλειστικό λόγο μόνο η εθνική πολιτική, αλλά και οι κατευθύνσεις και τα πλαίσια που διαμορφώνονται μέσω της κοινοτικής πολιτικής (Οικονομικός Ταχυδρόμος 12/11/92).

B. Κ.Γ.Π. (Κοινή Γεωργική Πολιτική)

Οι μείζονες αλλαγές που γνώρισε τα τελευταία χρόνια ο αγροτικός τομέας αποτελούν τη βασική αιτία των σημερινών δυσχερειών που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές κοινότητες. Για μεγάλο χρονικό διάστημα, η κοινή γεωργική πολιτική (Κ.Γ.Π.) αποτέλεσε τον ακρογωνιαίο λίθο της Ευρωπαϊκής κοινότητας. Ο αγροτικός τομέας υπήρξε ο μόνος ολοκληρωμένος τομέας. Η κοινότητα στην ιδρυτική συνθήκη της Ρώμης, ανέλαβε την υποχρέωση να παρέχει επισιτιστική ασφάλεια στους πολίτες της και ένα επαρκές βιοτικό επίπεδο στους αγρότες της και τις οικογένειές τους.

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί η πρόκληση αυτή, ανέλαβε δράση και δημιούργησε μια ενιαία στρατηγική, προώθηση και ενίσχυση του διαρκώς ζωτικού γεωργικού τομέα που είναι - και θα εξακολουθεί να είναι - πηγή ενέργειας για την αγροτική Ευρώπη (ενημ. φυλ. "Ο αγροτικός κόσμος και το μέλλον του").

Η κοινή γεωργική πολιτική στηρίζεται σε τρεις βασικές αρχές. Πρόκειται για τη δημιουργία και τη διατήρηση μιας ενιαίας αγοράς, το σεβασμό της έννοιας της κοινοτικής προτίμησης και τη δέσμευση οικονομικής αλληλεγγύης. Η ασφάλεια του εφοδιασμού έχει κατοχυρωθεί για τις κύριες κατηγορίες των ειδών διατροφής. Τα δέκα εκατομμύρια γεωργών της Κοινότητας συγκαταλέγονται στους πλέον παραγωγικούς γεωργούς παγκοσμίως. Εκτός από τον εφοδιασμό της κοινότητας, τροφοδοτούν - μέσω των εξαγωγών και της επισιτιστικής βοήθειας - και άλλα μέρη του κόσμου (ενημ. φυλ. "Ένα μέλλον για τους γεωργούς της Ευρώπης"). Η κοινή γεωργική πολιτική βοήθησε στη διατήρηση της ισορροπίας στη Δυτική Ευρώπη μεταξύ υπαίθρου και πόλεων καθώς και μεταξύ των συμφερόντων των γεωργών και των καταναλωτών. Επιπλέον διατηρεί δυναμικό ένα γεωργικό πληθυσμό, ενθαρρύνοντας την παραμονή των γεωργών εκτός των αστικών περιοχών.

Αντίστοιχα με την κοινότητα, οι υπόλοιπες βιομηχανικά αναπτυγμένες χώρες - οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ιαπωνία - παρέχουν επίσης σημαντική υποστήριξη στο γεωργικό τομέα τους. Παρά το στοιχείο όμως της κοινοτικής προτίμησης, η Κ.Γ.Π. δεν εμπόδισε την αύξηση των εισαγωγών γεωργικών προϊόντων στην Κοινότητα.

Η Κοινή Γεωργική Πολιτική πέτυχε τους στόχους της όσον αφορά την ασφάλεια στον εφοδιασμό, την αύξηση της παραγωγικότητας, την καλύτερη ποιότητα και τη μεγαλύτερη δυνατότητα επιλογής για τον καταναλωτή. Τα αποτελέσματα όμως δεν είναι τόσο ενθαρρυντικά όσον αφορά το κόστος, τη δημιουργία πλεονασμάτων και την υποστήριξη των γεωργών με τα μικρότερα εισοδήματα.

Όπως κάθε δυναμική πολιτική, η Κ.Γ.Π. άλλαξε με την πάροδο των ετών ανταποκρινόμενη στις νέες περιστάσεις και προτεραιότητες. Καταβλήθηκαν σημαντικές προσπάθειες για τη μείωση των πλεονασμάτων, τον περιορισμό των δαπανών και τη διατήρηση των γεωργικών εισοδημάτων. Χρειάστηκαν όμως επιπλέον κονδύλια για την αποθήκευση των πλεονασμάτων και την πώλησή τους αργότερα με επιδοτημένες τιμές. Οι δαπάνες αυξήθηκαν αλλά μόνο ένα μικρό μέρος των επιπλέον κονδυλίων διοχετεύτηκε στους ίδιους τους γεωργούς.

Οι πιστώσεις του κοινοτικού προϋπολογισμού που διατίθεται για τη γεωργία αυξήθηκαν από 26 δισεκατομμύρια ECU το 1988, σε 36 δισεκατομμύρια ECU το 1992. Ο τρόπος με τον οποίο εξελίχθηκε η Κ.Γ.Π. σήμαινε ότι περισσότερο από το 80% της κοινοτικής δαπάνης διέτιθετο μόνο στο 20% των γεωργών της κοινότητας. Κατά κανόνα επρόκειτο για τους μεγαλύτερους και τους πιο αποδοτικούς γεωργούς ενώ οι μικρότεροι βρέθηκαν σε δυσχερή θέση (ο.β.π.).

Έγινε φανερό πως υπάρχει ανάγκη για αναμόρφωση της κοινής γεωργικής πολιτικής. Οι μεταρρυθμίσεις είναι σαφώς απαραίτητες αν η Κοινότητα επιθυμεί να σταματήσει ο φαύλος κύκλος που δημιουργείται με τις υψηλές τιμές και την υπερβολική παραγωγή. Άλλες πιο περιορισμένες λύσεις απέτυχαν. Οι μεταρρυθμίσεις αποτελούν επίσης τον ακρογωνιαίο λίθο μιας στρατηγικής η οποία τοποθετεί την κοινή γεωργική πολιτική στο κέντρο της κοινοτικής στρατηγικής γεωργικής ανάπτυξης.

Υπάρχουν πέντε κύριοι στόχοι :

1) να διατηρηθεί η θέση της κοινότητας ως του μεγαλύτερου γεωργικού παραγωγού και εξαγωγέα καθιστώντας τους γεωργούς της τους πιο ανταγωνιστικούς στην εγχώρια αγορά και στις αγορές εξαγωγών.

2) να μειωθεί η παραγωγή σε επίπεδα προσαρμοσμένα στη ζήτηση που υπάρχει στην αγορά.

3) να συγκεντρωθεί η επιδότηση του αγροτικού εισοδήματος εκεί που χρειάζεται περισσότερο

4) να παρακινηθούν οι γεωργοί να παραμείνουν στην ύπαιθρο

5) να προστατευτεί το περιβάλλον και να αναπτυχθεί το φυσικό δυναμικό της υπαίθρου.

Το κεντρικό στοιχείο του συνόλου των μέτρων είναι οι περικοπές τιμών για προϊόντα - κλειδιά που συνδέονται με την απόσυρση γης από την παραγωγή. Οι

γεωργοί θα αποζημιώνονται άμεσα για την προκύπτουσα απώλεια εισοδήματος. Οι μεταρρυθμίσεις αφορούν κυρίως τα σιτηρά, τους ελαιούχους σπόρους, τα πρωτεϊνούχα προϊόντα καθώς και το βόειο κρέας.

Επιπλέον ένα συμφωνημένο μέρος καλλιεργήσιμης γης θα αφαιρείται κάθε χρόνο από την παραγωγή σιτηρών σύμφωνα με τις προβλεπόμενες ανάγκες της αγοράς.

Η αλλαγή των μηχανισμών της αγοράς για επιμέρους προϊόντα θα συνοδεύεται από μια σειρά παράλληλων μέτρων. Αυτά αποσκοπούν στην ανάπτυξη περισσότερο ευνοϊκών για το περιβάλλον τύπων γεωργίας (με λιγότερα εντομοκτόνα και λιπάσματα), στη χρηματοδότηση προγραμμάτων αναδάσωσης και στη εξασφάλιση της διαχείρισης των εδαφών που αποσύρονται από την παραγωγή.

Επίσης η Κοινότητα θα χρηματοδοτήσει ένα βελτιωμένο σύστημα πρόωρης συνταξιοδότησης για τους γεωργούς ηλικίας 55 ετών και άνω οι οποίοι θα παραχωρήσουν τη δέση τους σε νεότερους γεωργούς.

Το σύνολο μέτρων αναμόρφωσης αν και ευρύ, συνεχίζει να στηρίζεται στις βασικές αρχές της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής. Κατ'αυτόν τον τρόπο, παρέχει την ασφάλεια στους γεωργούς ότι η κοινότητα δεν άλλαξε τη θεμελιώδη δέσμευση που έχει αναλάβει απέναντί τους. Ακόμη και στην περίπτωση που οι τιμές είναι χαμηλές, η κοινοτική προτίμηση τηρείται. Η ενιαία αγορά γεωργικών προϊόντων και η εφαρμογή ενιαίων τιμών διά μέσου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας διατηρούνται.

Εφόσον το κόστος των άμεσων πληρωμών σε γεωργούς πρόκειται, όπως και στην περίπτωση της επιδότησης τιμών, να βαρύνει τον κοινοτικό προϋπολογισμό, χωρίς να αναιρείται η οικονομική αλληλεγγύη, οι γεωργοί θα κατοχυρώνονται απέναντι στον κίνδυνο μελλοντικής περικοπής των επιπέδων αποζημίωσης, από το γεγονός ότι η συμφωνία του 1992 συνεχίζει να τους κατατάσσει στην κατηγορία των υποχρεωτικών πληρωμών, τις οποίες οφείλει να εξυπηρετεί η κοινότητα κατά προτεραιότητα. Έτσι οι φόβοι ότι η κοινή γεωργική πολιτική μπορεί να "επανεδνηκοποιηθεί" με τη διαδικασία αναμόρφωσης αποδείχτηκαν αβάσιμοι (ενημ. φυλ. "Το μέλλον της γεωργίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα").

Η αναμόρφωση θα καταστήσει ανεκτικότερο το κόστος της κοινής γεωργικής πολιτικής για τις κυβερνήσεις της κοινότητας απότι η συνέχιση του προηγούμενου συστήματος. Μία μη αναμορφωμένη ΚΓΠ θα κόστιζε στον κοινοτικό προϋπολογισμό

42 δισεκατομμύρια ECU το 1997. Μετά τις μεταρρυθμίσεις, το κόστος το 1997 υπολογίζεται σε 39.2 δισεκατομμύρια ECU.

Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των χρημάτων θα διατεθεί για την άμεση υποστήριξη των γεωργών και λιγότερο για την αποδεματοποίηση των πλεονασμάτων και την επιδότηση των εξαγωγών στη διεθνή αγορά. Μια ΚΓΠ με χαμηλότερες τιμές συνεπάγεται ότι οι κοινοτικοί γεωργοί θα καταστούν περισσότερο ανταγωνιστικοί στη δική τους αγορά και στις διεθνείς αγορές.

Βέβαια η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ γεννάει κάποια ερωτήματα : θα μειώσει το γεωργικό εισόδημα; θα επιταχύνει την απερίθωση της υπαίδρου; θα μειώσει το γεωργικό προϋπολογισμό της κοινότητας; θα είναι εξασφαλισμένη η συνεχής χρηματοδότηση των επιπλέον δημοσιονομικών εξόδων;

Έτσι όπως έχει καταστρωθεί και οργανωθεί η νέα ΚΓΠ, οι απαντήσεις που θα μπορούσαν να δοθούν στα παραπάνω ερωτήματα είναι οι εξής : Όσον αφορά για τη μείωση του εισοδήματος των γεωργών, οι προβλεπόμενες από τη μεταρρύθμιση μειώσεις τιμών θα αντισταθμίζονται κατά κανόνα πλήρως. Ορισμένες τιμές μάλιστα όπως στην περίπτωση βοδινού κρέατος που προέρχεται από εντατική εκτροφή, τα έσοδα και οι πριμοδοτήσεις θα εξασφαλίσουν ακόμη μεγαλύτερο εισόδημα.

Σχετικά με τον κίνδυνο απερίθωσης της υπαίδρου, δε θα ήταν ρεαλιστικό να υποστηρίξει κανείς ότι η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ θα ανατρέψει πλήρως την τάση που επικρατεί ως σήμερα, δηλαδή το γεγονός ότι ο αριθμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων μειώνεται κατά 3% ετησίως, αλλά θα πρέπει να την σταματήσει σημαντικά με τη βελτίωση του εισοδήματος των γεωργών και την ενίσχυση των εντατικών εκμεταλλεύσεων, οι οποίες βρίσκονται στις πιο καθυστερημένες περιοχές όπου ο κίνδυνος απερίθωσης είναι μεγαλύτερος.

Όσον αφορά το τρίτο ερώτημα, η δημοσιονομική ενίσχυση της Κοινότητας για τη γεωργία (άνω των 36 δισεκατομμυρίων ECU το 1992) δε θα μειωθεί, απλώς θα κατανεμηθεί καλύτερα βάσει των αναγκών. Αρχικά μάλιστα πρόκειται να αυξηθεί για να σταθεροποιηθεί στη συνέχεια.

Τέλος σχετικά με την εξασφάλιση των χρηματοδοτήσεων των δημοσιονομικών εξόδων, η μεταρρύθμιση εντάσσεται στο κανονικό δημοσιονομικό πλαίσιο της κοινότητας για τα πέντε επόμενα έτη πέρα των οποίων οι ενισχύσεις δε θα διακοπούν επειδή το νομικό πλαίσιο της μεταρρύθμισης δεν έχει χρονικούς περιορισμούς (ο.β.π.).

Δράσεις της ΚΓΠ για το Περιβάλλον

Οι μελλοντικές γενεές έχουν δικαίωμα για καθαρό αέρα, καθαρό νερό και πράσινα δάση. Το δικαίωμα αυτό απειλείται από την ανεξέλεγκτη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της γης, γεγονός που τώρα είναι πλέον γενικά αποδεκτό. Να γιατί η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και οι κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο έχουν δεχτεί την αρχή της αειφόρου ανάπτυξης. Στόχος είναι η προσαρμογή των μελλοντικών προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης σε ότι ο πλανήτης μας και το περιβάλλον του μπορεί να αντέξει μακροπρόθεσμα. Το φαινόμενο της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη, η μείωση της στοιβάδας του όζοντος που προστατεύει τη γη, η αλόγιστη καταστροφή των τροπικών δασών είναι τρία μόνο παραδείγματα της υπέρβασης των ορίων ασφαλείας. Η Κοινότητα έχει εγκρίνει πρόγραμμα δράσης μάλλον παρά αντίδρασης. Μετά από δύο δεκαετίες διορθωτικής ως επί το πλείστον δράσης, η οποία δεν ήταν πάντα επιτυχής, η Κοινότητα προσπλώνεται τώρα στην από κοινού δράση και στην κατανομή ευθυνών για την πρόληψη και, αν είναι δυνατόν, την καταστολή της υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Επιδιώκει, μέσω της συνεργασίας κυβερνήσεων, βιομηχανίας και καταναλωτών, να αναληφθεί δέσμευση για διατήρηση των πόρων, την ανακύκλωση των χρησιμοποιούμενων προϊόντων, την ασφαλή διάθεση των αποβλήτων και στην ανάπτυξη πηγών ενέργειας φιλικών προς το περιβάλλον.

Το πρόγραμμα δράσης της Κοινότητας αναγνωρίζει με πολλούς τρόπους το κόστος του περιβάλλοντος ως οικονομικού πόρου. Επιβεβαιώνει την αρχή ότι, όσο είναι δυνατόν, ο ρυπαίνων πληρώνει για τη ζημιά που προκαλεί στο περιβάλλον. Τονίζει ωστόσο ότι η "πράσινη" οικονομία μπορεί επίσης να είναι υγιής οικονομία, και αναγνωρίζει την ιδιαίτερη ανάγκη να χρηματοδοτήσει τα φτωχότερα μέλη της - την Ισπανία, την Πορτογαλία, την Ελλάδα και την Ιρλανδία. Μέσα από το ταμείο συνοχής θα χορηγηθούν σ' αυτά, κατά προτεραιότητα κεφάλαια για την υλοποίηση σχεδίων που αφορούν το περιβάλλον (ενημ. φυλ. "Προστατεύοντας το περιβάλλον μας").

Κατά τα δεκατέσσερα χρόνια της εφαρμογής της ΚΓΠ στην Ελλάδα έγιναν σημαντικές μεταβολές σε αυτή την πολιτική, πολλές από τις οποίες είχαν ιδιαίτερη σημασία για την ελληνική γεωργία.

Η διαδικασία της πρώτης μεταρρύθμισης της ΚΓΠ που θεσπίζεται στα μέσα της δεκαετίας του '80, βρίσκει την ελληνική γεωργία στην αρχή μιας προσπάθειας προσαρμογής στο προηγούμενο κοινοτικό καθεστώς, το οποίο είχε επιτρέψει στους ευρωπαϊούς παραγωγούς να επιτύχουν υψηλό επίπεδο προστασίας για τα προϊόντα τους χωρίς περιορισμούς στην παραγωγή. Την ίδια εποχή η Ελλάδα αντιμετωπίζει την ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, χωρών που παράγουν ανταγωνιστικά με τα δικά της γεωργικά προϊόντα (ενημ. φυλ. "Ένα μέλλον για τους γεωργούς της Ευρώπης").

Η δεύτερη και σημαντικότερη αναθεώρηση της ΚΓΠ τον Ιούνιο του 1992 βρίσκει και πάλι την ελληνική γεωργία στην αρχή μιας προσπάθειας ανασυγκρότησής της, πέρα από κρατικές παρεμβάσεις ποικίλων μορφών που κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80 προσπάθησαν να διευκολύνουν την προσαρμογή στις ανάγκες της νέας τότε πραγματικότητας. Αξιοσημείωτη προσπάθεια στις αρχές της δεκαετίας του '90 είναι η απελευθέρωση της αγοράς των ζωοτροφών, των λιπασμάτων και των λοιπών γεωργικών εφοδίων.

Ο αναπροσανατολισμός της αγροτικής πολιτικής που επιχειρεί σήμερα η Κοινότητα έχει αποφασιστική σημασία για την Ελλάδα. Με την αναθεώρηση γίνεται προσπάθεια να ληφθούν υπόψη η ετερογένεια και οι διαφορές (γεωκτηματικές, οικονομικές, κοινωνικές κ.λπ.) της ευρωπαϊκής γεωργίας, να επανεξισορροπηθούν τα επίπεδα στήριξης και προστασίας και να προωθηθεί η σύγκλιση των εισοδηματικών ανισοτήτων μεταξύ μικρών και μεγάλων παραγωγών. Χωρίς την αναμόρφωση η αγροτική οικονομία θα οδηγούνταν σε γενική μείωση των θεσμικών τιμών χωρίς αντισταθμίσεις για τους αγρότες. Μια τέτοια προοπτική θα ήταν δύσκολο να αντιμετωπιστεί από τους έλληνες αγρότες οι οποίοι στη μεγάλη πλειονότητά τους, είναι μικροί παραγωγοί.

Το μικρό μέγεθος των ελληνικών γεωργικών μονάδων λήφθηκε ιδιαίτερα υπόψη στις ρυθμίσεις της αναμόρφωσης της ΚΓΠ.

Στο σημαντικό για την ελληνική οικονομία τομέα του καπνού η αναθεώρηση της ΚΓΠ δημιουργεί νέα δεδομένα που στηρίζονται στη μείωση της προστασίας του

προϊόντος, μέσω της μείωσης των ποσοστών των επιδοτήσεων και της κατάργησης της αυτόματης προσφυγής στην παρέμβαση και των εξαγωγικών επιδοτήσεων.

Γενικότερα, τα προαναφερθέντα στοιχεία τα οποία παρουσιάζουν τη δράση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, ενισχύουν τις ελπίδες και "επιβεβαιώνουν" ότι η Κοινότητα στο μέλλον δε θα εγκαταλείψει τη γεωργία της και κυρίως τους γεωργούς της, αλλά αντί να χρηματοδοτεί πλεονάσματα που είναι δύσκολο να διατεθούν, θα χρηματοδοτεί επιπλέον τα εισοδήματα των γεωργών (ενημ. φυλ. "Το μέλλον της γεωργίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα").

Γ. ΠΑΚΕΤΟ ΝΤΕΛΟΡ ΙΙ

Η Κοινότητα, όταν αποφάσιζε με την Ενιαία Πράξη την πορεία προς το 1992, δηλαδή προς την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, δεν περιορίστηκε μόνο σε ορισμένες θεσμικές αλλαγές υπό μορφή κανονισμών και οδηγιών αλλά υιοθέτησε παράλληλα μια δέσμη προτάσεων, το λεγόμενο "Πρώτο πακέτο Ντελόρ".

Αυτή η δέσμη προτάσεων είχε ως στόχο, με την συντονισμένη χρησιμοποίηση υφιστάμενων και νέων κοινοτικών πολιτικών, να ενισχύσει την πορεία προς την εσωτερική αγορά και να βοηθήσει τις ασθενέστερες οικονομίες και περιφέρειες να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες της κατάργησης των εσωτερικών συνόρων της Κοινότητας.

Με την υιοθέτηση της συνθήκης του Μάαστριχ, η οποία επιβεβαιώνει και ενισχύει τη σημασία της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής ως βασικής προϋπόθεσης για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, η κοινότητα έκρινε αναγκαία μια ανάλογη πρωτοβουλία, το λεγόμενο "Δεύτερο Πακέτο Ντελόρ", δηλαδή μια δέσμη κατευθύνσεων και μέτρων προσαρμογής των κοινοτικών πολιτικών στη νέα πραγματικότητα, στην πορεία προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση και στις γεωπολιτικές αλλαγές. Η δέσμη αυτή περιλαμβάνει και την απόφαση για συνολική αύξηση του κοινοτικού προϋπολογισμού ώστε η κοινότητα να μπορεί να ανταποκριθεί στις νέες ευθύνες της. Στο πλαίσιο αυτό αποφασίστηκε και η σημαντική αύξηση των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Το "Δεύτερο Πακέτο Ντελόρ" δεν είναι λοιπόν μόνο η αύξηση των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων και η δημιουργία του Ταμείου Συνοχής, αλλά ένα

πλέγμα αλληλοσυμπληρωμένων προτάσεων που συγκεντρώνονται γύρω από τους ακόλουθους τρεις θεμελιώδεις άξονες :

- την επιβεβαίωση και περαιτέρω προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής ως συστατικού στοιχείου της ευρωπαϊκής οικοδόμησης
- τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και
- την επέκταση και ενίσχυση της εξωτερικής δράσης της κοινότητας και τη μεγαλύτερη συμβολή της στη διεθνή σταθερότητα (ενημ. φυλ. "Το Δεύτερο Πακέτο Ντελόρ").

Σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχ, όλες οι κοινοτικές πολιτικές πρέπει να παίρνουν υπόψη τους την ανάγκη προώθησης της συνοχής τόσο κατά τη διαμόρφωση όσο και κατά την εφαρμογή τους.

Τα βασικά όμως μέσα προώθησης της συνοχής είναι τα τρία διαρθρωτικά ταμεία, (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης - ΕΤΠΑ, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ και το Τμήμα Προσανατολισμού και Εγγυήσεων - ΕΓΤΠΕ ή FEOGA, όπως είναι γνωστότερο), το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ) και το Ταμείο Συνοχής.

Εξ αιτίας της σημασίας των χρηματοδοτικών αυτών μέσων για την προώθηση της συνοχής, η αναθεώρηση της λειτουργίας των τριών Διαρθρωτικών Ταμείων, η σημαντική αύξηση των πόρων τους και η δημιουργία του ΧΜΠΑ και του Ταμείου Συνοχής αποτέλεσαν τη μεγάλη προτεραιότητα του β' πακέτου Ντελόρ (ο.β.π.).

Συγκεκριμένα, σχετικά με τα διαρθρωτικά ταμεία το ΕΓΤΠΕ βοηθά τους κατόχους γεωργικών εκμεταλλεύσεων να διατηρούν την ανταγωνιστικότητά τους και να προσαρμόζουν τις δραστηριότητές τους σύμφωνα με τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς. Χρηματοδοτεί επίσης προγράμματα προστασίας του περιβάλλοντος σε περιοχές όπου λειτουργούν συμπληρωματικά σε σχέση με παραδοσιακές αγροτικές δραστηριότητες (ενημ.φυλ. "Ο αγροτικός κόσμος και το μέλλον του").

Το ΕΤΠΑ συνεισφέρει σε μείζονα προγράμματα έργων υποδομής στις φτωχότερες περιφέρειες : εθνικές οδούς, εγκαταστάσεις προηγμένων τηλεπικοινωνιών, δίκτυα διανομής ενέργειας, υδροδότηση και άλλα παρεμφερή. Επιπλέον, το ΕΤΠΑ συμβάλει στη συγχρηματοδότηση πρωτοβουλιών του ιδιωτικού τομέα, με την παροχή εξοπλισμού σε βιομηχανίες και υπηρεσιών σε μαζικά μέσα ενημέρωσης.

Το ΕΚΤ στηρίζει προγράμματα κατάρτισης και δημιουργίας θέσεων απασχόλησης, καθώς και την απόκτηση νέων ειδικοτήτων από εργαζόμενους ή ανέργους.

Έχει ως ιδιαίτερο αντικείμενο την παροχή ευκαιριών για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης για νέους. Το κοινωνικό ταμείο αναπτύσσει ολοένα και περισσότερο ένα μάλλον προληπτικό παρά επανορθωτικό ρόλο, παρέχοντας επανακατάρτιση, όσον αφορά νέες ειδικότητες, σε ήδη εργαζόμενους.

Το 1992 τα ταμεία είχαν καταβάλει από κοινού, συνολικό ποσό ύψους 17,7 δισεκατομμυρίων ECU.

Όσον αφορά το Ταμείο Συνοχής το οποίο δημιουργήθηκε στα τέλη του 1993, η φύση της αποστολής του είναι διαφορετική σε σχέση με τα διαρθρωτικά ταμεία, ακόμα και αν οι παρεμβάσεις του συμβάλλουν άμεσα στην προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης και αν συντονίζονται με τις ενέργειες άλλων κοινοτικών μέσων αλληλεγγύης (ενημ. φυλ. "Το Ταμείο Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης")

Ο λόγος ύπαρξης του Ταμείου Συνοχής, είναι να δώσει τη δυνατότητα σε όλα τα κράτη μέλη να μπορέσουν να συμμετάσχουν το ταχύτερο δυνατό στην τελική φάση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, βοηθώντας αυτά που για να επιτύχουν, θα πρέπει να ξεπεράσουν μεγάλο αριθμό μειονεκτημάτων. Το πρωτόκολλο για την οικονομική και κοινωνική συνοχή που είναι προσαρτημένο στη συνθήκη του Μάαστριχτ προβλέπει κατ'αυτόν τον τρόπο "χρηματοδοτική συμβολή της Κοινότητας", της οποίας θα τύχουν τα κράτη μέλη της Ένωσης, "στα οποία το κατά κεφαλή ΑΕΠ (ακαθάριστο Εθνικό προϊόν) είναι χαμηλότερο από το 90% του κοινοτικού μέσου όρου, τα οποία διαθέτουν πρόγραμμα με στόχο την εκπλήρωση των όρων της οικονομικής σύγκλισης όπως ορίζονται στο άρθρο 104Γ της Συνθήκης" (ο.β.π.).

Σήμερα τέσσερα κράτη μέλη τυγχάνουν της συνδρομής του Ταμείου Συνοχής : η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ελλάδα και η Ιρλανδία, που συγκεντρώνουν συνολικά 63 εκατομμύρια κατοίκους, δηλαδή ένα πέμπτο περίπου του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι τέσσερις αυτές χώρες, που αποκαλούνται χώρες "της συνοχής" είναι επίσης οι χώρες που βρίσκονται στην περιφέρεια της ένωσης.

Στη διάσκεψη κορυφής του Εδιμβούργου, το Δεκέμβριο του 1992, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε ότι το Ταμείο Συνοχής θα διέθετε ποσό άνω των 15 δισεκατομμυρίων ECU (αξία 1992) κατά τη διάρκεια της περιόδου 1993 - 1999,

δηλαδή κονδύλι από 1,5 δισεκατομμύρια (1993) έως 2,6 δισεκατομμύρια ECU (1999) κάθε έτος επί επτά έτη.

Διαθέσιμοι πόροι για αναλήψεις υποχρεώσεων

1993 :	1,50 δισεκατ. ECU (1,565 σε τιμές 1993)
1994 :	1,75 δισεκατ. ECU (1,853 σε τιμές 1994)
1995 :	2,00 δισεκατ. ECU (2,152 σε τιμές 1995)
1996 :	2,25 δισεκατ. ECU (2,421 σε τιμές 1995)
1997 :	2,50 δισεκατ. ECU (2,690 σε τιμές 1995)
1998 :	2,55 δισεκατ. ECU (2,744 σε τιμές 1995)
1999 :	2,60 δισεκατ. ECU (2,798 σε τιμές 1995)

Σύνολο: 15,1 δισεκατ. ECU

(άνω των 16,233 σε τιμές που έχουν υποστεί διόρθωση)

Η επιτροπή χρηματοδότησε κατ'αυτόν τον τρόπο 88 σχέδια στην Ισπανία, 33 σχέδια στην Πορτογαλία, 43 στην Ιρλανδία και 64 στην Ελλάδα μέσα στο 1993 και τα πρώτα αποτελέσματα μαρτυρούν την καλή συνεργασία που αναπτύχθηκε μεταξύ της επιτροπής αυτής, που είναι υπεύθυνη για το συγκεκριμένο ταμείο, και των κρατών μελών προς την κατεύθυνση μιας καλύτερης οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ο.β.π.).

Μετά από τη μεγάλη μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων και τη συμπλήρωσή της με την αναθεώρηση των κανονισμών το 1993, η δράση των τριών Διαρθρωτικών Ταμείων και του ΧΜΠΑ συγκεντρώνεται στους ακόλουθους πέντε βασικούς στόχους (στην παρένθεση σημειώνεται ποιά από τα Διαρθρωτικά Ταμεία καλούνται να συμβάλουν στην υλοποίηση καθενός από αυτούς τους στόχους (ενημ. φυλ. "Το δεύτερο Πακέτο Ντελór").

Στόχος 1: Ανάπτυξη και διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιοχών (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, FEOGA-Τμ. Προσανατολισμού).

Στόχος 2: Ανασυγκρότηση των περιφερειών ή τμημάτων περιοχών που πλήττονται σοβαρά από τη βιομηχανική παρακμή (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ).

Στόχος 3: Καταπολέμηση της ανεργίας μακράς διάρκειας και διευκόλυνση της επαγγελματικής ένταξης των νέων καθώς και των ατόμων που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας (ΕΚΤ).

Στόχος 4: Διευκόλυνση της προσαρμογής των εργαζομένων στις βιομηχανικές μεταβολές και την εξέλιξη των συστημάτων παραγωγής (ΕΚΤ).

Στόχος 5: Προώθηση της αγροτικής ανάπτυξης με :

α) επιτάχυνση της προσαρμογής των γεωργικών
διαρθρώσεων στο πλαίσιο της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής
(FEOGA-τμ.προσαν. και ΧΜΠΑ) και

β) διευκόλυνση της ανάπτυξης και διαρθρωτικής προσαρμογής των
αγροτικών ζωνών (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, FEOGA-τμ.προσαν.)

Οι στόχοι 1,2 και 5β έχουν "περιφερειακό" χαρακτήρα, δηλαδή εφαρμόζονται μόνο σε ορισμένες περιφέρειες οι οποίες επιλέγονται με κριτήρια που ορίζουν οι κανονισμοί. Αντίθετα οι στόχοι 3,4 και 5α είναι "οριζόντιοι", δηλαδή καλύπτουν το σύνολο του κοινοτικού εδάφους. Ας σημειωθεί ότι μια περιφέρεια δεν μπορεί να είναι επιλέξιμη παρά μόνο σε έναν από τους "περιφερειακούς" στόχους 1,2 και 5β.

Η Ελλάδα καλύπτεται στο σύνολό της από τον στόχο 1. Επιπλέον εφαρμόζονται στο έδαφός της και οι "οριζόντιοι" στόχοι 3,4 και 5α.

Με την αναθεώρηση του 1993, ο στόχος 5α διευρύνεται και συμπεριλαμβάνει, επί πλέον των όσων ήδη κάλυπτε, και την ενίσχυση (μέσω του ΧΜΠΑ) του εκσυγχρονισμού και της αναδιάρθρωσης της αλιείας.

Στην Ελλάδα τα ταμεία που μπορούν να χρηματοδοτήσουν ενέργειες σε σχέση με τον αγροτικό τομέα είναι το FEOGA και το ΧΜΠΑ.

Συγκεκριμένα για το FEOGA, βάσει του "οριζόντιου" στόχου 5α, μπορούν να συγχρηματοδοτηθούν :

- συνοδευτικά μέτρα της πολιτικής αγορών
- μέτρα ενίσχυσης του γεωργικού εισοδήματος και αντιμετώπισης των μόνιμων φυσικών μειονεκτημάτων

- συγκεκριμένα μέτρα ενδάρρυνσης της εγκατάστασης νέων γεωργών
- επενδύσεις που μειώνουν το κόστος παραγωγής, προωθούν την ποιότητα των προϊόντων, βελτιώνουν τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας, προωθούν τη διαφοροποίηση της παραγωγής, βελτιώνουν τις συνθήκες υγιεινής των εκτρεφόμενων ζώων, προστατεύουν το φυσικό περιβάλλον
- μέτρα βελτίωσης της εμπορίας και μεταποίησης γεωργικών και δασικών προϊόντων
- μέτρα ενίσχυσης των γεωργών για σύσταση ενώσεων με σκοπό τη βελτίωση των συνθηκών παραγωγής
- την προώθηση, τη σήμανση (κατοχυρωμένη ονοματοδοσία ποιότητας) και τις επενδύσεις που αφορούν τα τοπικά γεωργικά και δασοκομικά προϊόντα ποιότητας
- τον αναδασμό, υπό συνθήκες συμβατές με την προστασία του τοπίου και του περιβάλλοντος
- τη βελτίωση υφιστάμενων αρδευτικών δικτύων και τη δημιουργία συλλογικών αρδευτικών δικτύων
- την ενδάρρυνση τουριστικών και βιοτεχνικών επενδύσεων
- την αποκατάσταση του γεωργικού και δασικού παραγωγικού δυναμικού που έχει πληγεί από φυσικές καταστροφές καθώς και τη λήψη κατάλληλων προληπτικών μέτρων
- τη βελτίωση της γεωργικής και δασοκομικής ενημέρωσης και της ανάλογης επαγγελματικής κατάρτισης
- μέτρα στον τομέα της γεωργικής και δασικής έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης.

Επίσης το ταμείο μπορεί να χρηματοδοτήσει ενέργειες προετοιμασίας, παρακολούθησης και αξιολόγησης, τεχνική βοήθεια, μελέτες, πρότυπες πειραματικές ενέργειες, επιδεικτικά σχέδια δασικής ανάπτυξης και μεταποίησης/εμπορίας

αγροτικών προϊόντων, καθώς και μέτρα διάδοσης της τεχνογνωσίας και εμπειρίας σε κοινοτικό επίπεδο για θέματα ανάπτυξης και βελτίωσης των γεωργικών διαρθρώσεων.

Όσο για το ΧΜΠΑ δηλαδή το χρηματοδοτικό μέσο προσανατολισμού της αλιείας, είναι ένα νέο χρηματοδοτικό μέσο που συγκεντρώνει τις μέχρι σήμερα δράσεις στον τομέα της αλιείας, υδατοκαλλιέργειας και μεταποίησης/εμπορίας των αντίστοιχων προϊόντων και τις υπάγει στο λειτουργικό πλαίσιο του συντονισμού των τριών Διαρθρωτικών Ταμείων (και ειδικότερα στο πλαίσιο του οριζόντιου στόχου 5a). Το χρηματοδοτικό αυτό μέσο αποσκοπεί στην επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των αλιευτικών πόρων και της εκμετάλλευσής τους, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων του τομέα, καθώς και στη βελτίωση της αξιοποίησης των αλιευτικών προϊόντων.

Στο πλαίσιο αυτής της αποστολής του μπορεί να συγχρηματοδοτήσει :

- την αναδιάρθρωση, ανακαίνιση και εκσυγχρονισμό του αλιευτικού στόλου
- βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας
- ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας και χωροταξική διευθέτηση των παράκτιων ζωνών
- πειραματική αλιεία και τον εξοπλισμό αλιευτικών λιμένων
- έρευνα αγορών

Μπορεί επίσης να χρηματοδοτήσει μελέτες, πρότυπες πειραματικές δράσεις, τεχνική βοήθεια για προετοιμασία, παρακολούθηση και αξιολόγηση και ενέργειες ενημέρωσης (ενημ.φυλ. "Το Δεύτερο Πακέτο Ντελόρ").

Στην εισαγωγή παρουσιάστηκε η εικόνα της αγροτικής οικονομίας σε Ελλάδα και Ευρώπη, η δημιουργία, οι στόχοι και οι δράσεις της ΚΓΠ (Κοινής Γεωργικής Πολιτικής) της Κοινότητας, το τί είναι το Δεύτερο Πακέτο Ντελόρ, ποιά η σημασία του, τί περιλαμβάνει καθώς και τα όργανα μέσα από τα οποία θα διατεθούν οι οικονομικοί πόροι που αυτό συνεπάγεται.

Επίσης αναφέρθηκαν τα προβλήματα του Πρωτογενή Τομέα (Γεωργία, Αλιεία, Δάση) της ελληνικής οικονομίας καθώς και οι υπάρχουσες πληροφορίες γι' αυτά.

Τα προβλήματα αυτά θα αντιμετωπιστούν σύμφωνα με τα Λειτουργικά προγράμματα εθνικού επιπέδου "Ανάπτυξη του τομέα γεωργίας 1994 - 1999" και "Ανάπτυξη του τομέα Αλιείας 1994 - 1999" στα πλαίσια του Κ.Π.Σ. 1994 - 1999.(¹)

Από το επόμενο κεφάλαιο αρχίζει η αναλυτική παρουσίαση των παραπάνω προγραμμάτων.

---

¹ Το λειτουργικό πρόγραμμα "Ανάπτυξη του τομέα γεωργίας" περιλαμβάνει και τις δράσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για τα δάση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΘΝΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

ΜΕ ΤΙΤΛΟ

"ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΓΕΩΡΓΙΑΣ (1994-1999)"

Εισαγωγή

Το παρόν λειτουργικό πρόγραμμα, μαζί με το αντίστοιχο της Αλιείας με τίτλο "Ανάπτυξη του τομέα Αλιείας", αποτελούν τα προγράμματα με τα οποία εφαρμόζονται οι ενέργειες για την επίτευξη των στόχων στον πρωτογενή τομέα σε εθνικό επίπεδο. Και τα δυο προγράμματα εντάσσονται στα πλαίσια του κοινοτικού πλαισίου στήριξης (Κ.Π.Σ.) 1994-1999 και δεν καλύπτουν τις ενέργειες στη Γεωργία, τα Δάση και την Αλιεία που γίνονται σε περιφερειακό επίπεδο, τα οποία καλύπτονται από τα περιφερειακά ευρωπαϊκά προγράμματα (Π.Ε.Π.) 1994-1999.

Συνολικά το πρόγραμμα καλύπτει όλες τις ενέργειες που εφαρμόζονται συνεχώς και πριν από το Κ.Π.Σ. 1989-1993, γιατί στην πλειοψηφία τους αυτές οι ενέργειες είναι καθεστώς υποχρεωτικά. Επίσης προβλέφθηκαν ενέργειες που καλύπτουν προϋποθέσεις εφαρμογής της Ενιαίας Κοινοτικής Αγοράς, καθώς και ενέργειες που απορρέουν ως υποχρεώσεις από την εφαρμογή του Κ.Π.Σ. 1989-1993.

Το λειτουργικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη της γεωργίας αποτελείται από 9 Υποπρογράμματα, τα οποία είναι τα εξής:

- Υποπρόγραμμα 1 με τίτλο: "Διαρθρωτικές προσαρμογές".
- Υποπρόγραμμα 2 με τίτλο: "Βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών και δασικών προϊόντων".
- Υποπρόγραμμα 3 με τίτλο: "Φυτική παραγωγή".
- Υποπρόγραμμα 4 με τίτλο: "Ζωϊκή παραγωγή".
- Υποπρόγραμμα 5 με τίτλο: "Διαχείριση Υδατικών Πόρων για τον πρωτογενή τομέα".
- Υποπρόγραμμα 6 με τίτλο: "Δασικά μέτρα".
- Υποπρόγραμμα 7 με τίτλο: "Υποχρεώσεις που προκύπτουν από το Κ.Π.Σ. 1989-1993".
- Υποπρόγραμμα 8 με τίτλο: "Δράσεις προς υποβοήθηση του Πρωτογενή Τομέα".
- Υποπρόγραμμα 9 με τίτλο: "Τεχνική υποστήριξη του προγράμματος".

Παρατήρηση: Τα Υποπρογράμματα 1 και 2 περιλαμβάνουν τις ενέργειες του Στόχου 5α, ενώ τα λοιπά Υποπρογράμματα περιλαμβάνουν ενεργειες του Στόχου 1 (βλ. εισαγωγή, σελ.).

A) Υποπρόγραμμα 1 "Διαρθρωτικές προσαρμογές"

Το υποπρόγραμμα 1 έχει σαν στόχο τη βελτίωση των παραγωγικών διαρθρώσεων και την προώθηση της εμπορίας των γεωργικών προϊόντων από ομάδες παραγωγών και περιλαμβάνει 2 μέτρα, με 9 ενέργειες.

Μέτρο 1

Τίτλος

Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των γεωργικών διαρθρώσεων.

Κανονισμοί Ε.Ο.Κ.

2328/91, 1360/78, 389/82, 1035/72, 3669/93.

Ενέργεια 1

Τίτλος

Καθεστώς ενισχύσεων για επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Στόχος

Οι ενισχύσεις στις επενδύσεις αποσκοπούν στον εκσυγχρονισμό - εξοπλισμό - διαφοροποίηση (νέες δραστηριότητες) των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους, στα πλαίσια μιας ορθολογικής ανάπτυξης με παράλληλη προστασία του περιβάλλοντος.

Δικαιούχοι

Ο Δικαιούχος πρέπει να καλύπτει τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- 1) Να είναι κάτοχος και αρχηγός γεωργικής εκμετάλλευσης που προϋπάρχει και λειτουργεί για ένα χρόνο τουλάχιστον.
- 2) Να είναι κατά κύρια απασχόληση γεωργός (50% τουλάχιστον της απασχόλησής του και του εισοδήματός του να προέρχεται από τη γεωργική εκμετάλλευση). Επίσης εντάσσονται και όσοι δεν είναι κατά κύρια απασχόληση γεωργοί, αλλά αντλούν 50% τουλάχιστον του συνολικού τους εισοδήματος από γεωργικές, δασικές, αγροτουριστικές ή αγροβιοτεχνικές δραστηριότητες ή δραστηριότητες

- διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος που ασκούνται στην εκμετάλλευση, με την προϋπόθεση ότι η άμεση γεωργική δραστηριότητα αποφέρει 25% του συνολικού εισοδήματος και ότι ο χρόνος εργασίας για τις εξωγεωργικές δραστηριότητες δεν υπερβαίνει το 50% του συνολικού χρόνου εργασίας τους.
- 3) Να έχει επαρκή επαγγελματική ικανότητα, δηλαδή τίτλο σπουδών τουλάχιστον πρακτικού Γεωργικού Σχολείου ή τριετή εμπειρία απασχόλησης στη γεωργία.
  - 4) Να μην έχει ηλικία μεγαλύτερη των 65 ετών κατά το έτος ολοκλήρωσης της τελευταίας επένδυσης του Σχεδίου βελτίωσης.
  - 5) Να είναι μόνιμος κάτοικος της ευρύτερης περιοχής της εκμετάλλευσης.
  - 6) Να έχει ολοκληρώσει τις στρατιωτικές υποχρεώσεις ή να βρίσκεται στο τελευταίο εξάμηνο της θητείας του.
  - 7) Δεν εντάσσονται στο πρόγραμμα, έστω και αν καλύπτουν τις προηγούμενες προϋποθέσεις, οι οποιασδήποτε αρμοδιότητας έμμισθοι υπάλληλοι, οι ελεύθεροι επαγγελματίες, οι συνταξιούχοι με ετήσια σύνταξη άνω των 1.400.000 δρχ. (το οποίο αναπροσαρμόζεται) καθώς και οι συνταξιούχοι με ποσοστό αναπηρίας ίσο ή μεγαλύτερο του 67%.
  - 8) Εάν ένας εκ των δύο συζύγων δύναται να ενταχθεί στους δικαιούχους, αλλά ο άλλος ανήκει σε κάποια από τις προηγούμενες.
  - 9) Για να ενταχθεί μια εκμετάλλευση στο πρόγραμμα, δεν πρέπει, κατά τη στιγμή υποβολής του Σχεδίου Βελτίωσης, να απαιτεί απασχόληση περισσότερη από 7 μονάδες εργασίες.⁽⁷⁾

Κατηγορίες επενδύσεων και δραστηριοτήτων που ενισχύονται

A) Κατηγορίες Επενδύσεων

Το καθεστώς ενισχύσεων για την επίτευξη των στόχων του κανονισμού 2328/91 εφαρμόζεται στις επενδύσεις που αποβλέπουν σε μια τουλάχιστον από τις παρακάτω περιπτώσεις:

- α) Στην ποιοτική βελτίωση και την αναδιάρθρωση της παραγωγής σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς.

⁽⁷⁾ Ίβα ηηΰάά άίεηρδέξδ άηάάόβάδ έόίγδάέ ιά 1.750 ηηάδ δεηηίδδ άόρδάδ άηάάόβάδ.

- β) Στη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων στην εκμετάλλευση, ιδίως με τουριστικές και βιοτεχνικές δραστηριότητες ή την παρασκευή και πώληση στο αγρόκτημα των προϊόντων του αγροκτήματος.
- γ) Στην προσαρμογή της εκμετάλλευσης με σκοπό τη μείωση του κόστους παραγωγής και την εξοικονόμηση ενέργειας.
- δ) Στη βελτίωση των όρων διαβίωσης και εργασίας.
- ε) Στη βελτίωση των συνθηκών υγιεινής στην κτηνοτροφία, καθώς και την τήρηση των κοινοτικών προτύπων.
- ζ) Στην προστασία του περιβάλλοντος.

B) Είδη δραστηριοτήτων που ενισχύονται:

1. Επενδύσεις γεωργικής φύσης στα πλαίσια ενός σχεδίου βελτίωσης.

α) Γεωργικά κτίσματα, όπως:

- Βουστάσια, ποιμνιοστάσια, χοιροστάσια και επενδύσεις ιπποπαραγωγής, αποθηκευτικοί χώροι για διατήρηση γεωργικών προϊόντων και ζωοτροφών, υπόστεγα για γεωργικές κτηνοτροφικές χρήσεις.
- Δεξαμενές αποθήκευσης νερού για αρδευτικούς σκοπούς ή για ύδρευση ζώων, κτίσματα και μόνιμες κατασκευές σπρωτροφίας, θερμοκήπια, πολλαπλασιαστήρια, ζηραντήρια καπνού και εφόσον αφορούν προωδούμενη ή διατηρούμενη ποικιλία καπνού.
- Ψυκτικοί αποθηκευτικοί χώροι σπόρων και λουλουδών.
- Άλλες μόνιμες κατασκευές.

β) Έγχειρες βελτιώσεις

Πάσης φύσεως έργα και εγκαταστάσεις που αποσκοπούν κυρίως στην ανάπτυξη και διατήρηση των υδάτινων και εδαφικών πόρων:

- Στραγγίσεις - αποστραγγίσεις.
- Ανάπλαση εδαφών.
- Ισοπεδώσεις - αναβαθμίσεις.
- Έργα αντιπλημμυρικής και αντιδιαβρωτικής προστασίας.
- Εκχερώσεις.
- Γεωτρήσεις.
- Καλλιέργεια πηγών και υδρομαστεύσεις.

- Αρδευτικά αυλάκια μέσα στην εκμετάλλευση, με εξαίρεση την άρδευση σε οινάμπελα και κορινθιακή σταφίδα.
- Άλλα μόνιμα εγγειοβελτιωτικά έργα.
- Έργα αγροτικής οδοποιίας.

γ) Λοιπές γεωργικές επενδύσεις

- Μηχανήματα, μηχανικός και λοιπός εξοπλισμός, όργανα και σκεύη.
- Ζώα για αναπαραγωγή.
- Δένδρα για πολλαπλασιαστικό υλικό για πολυετείς φυτείες.
- Υποσπλώσεις - περιφράξεις.
- Δαπάνη εγκατάστασης πολυετών φυτειών.
- Συσκευαστήρια διαλογής και τυποποίησης οικογενειακού τύπου για την παραγωγή δενδροειδών καλλιεργειών.
- Εγκατάσταση αντιπαγετικής προστασίας.
- Αντιχαλαζικά δίκτυα για τις δενδρώδεις καλλιέργειες.
- Θερμομονωτικά συστήματα θέρμανσης και συστήματα αερισμού σε θερμοκήπια.
- Σωλήνες και άλλα κινητά μέρη συστημάτων άρδευσης.
- Εγκαταστάσεις ανεμοθραυστών.
- Δαπάνες μεταφοράς μηχανημάτων και ζώων αναπαραγωγής υψηλής γενεαλογικής αξίας, προέλευσης εξωτερικού και εφόσον η εισαγωγή τους γίνεται απευθείας από το γεωργό.

2) Εγκατάσταση νέων γεωργών

Οι νέοι γεωργοί αποκτούν αυξημένες ενισχύσεις για κάθε σχέδιο βελτίωσης σε σύγκριση με τους άλλους δικαιούχους. Στην εγκατάστασή τους οι νέοι γεωργοί λαμβάνουν και άλλες ενισχύσεις, πολύ σημαντικές, οι οποίες θα εξετασθούν και αναλυθούν σε άλλο σημείο της εργασίας (σελ.).

3) Τήρηση λογιστικών βιβλίων

Οι εκμεταλλεύσεις που έχουν κάνει αίτηση για ενίσχυση, στα πλαίσια ενός Σχεδίου Βελτίωσης, θα αποκτήσουν πρόσθετη οικονομική ενίσχυση σε περίπτωση που οι δικαιούχοι αναλάβουν τη δραστηριότητα της τήρησης λογιστικών βιβλίων. Το πρόγραμμα για την τήρηση λογιστικών βιβλίων από γεωργούς αναλύεται στη σελ.

4) Εκκίνηση/σύσταση αναγνωρισμένων ομάδων παραγωγών

Οι ενώσεις φυσικών προσώπων, κατόχων γεωργικών εκμεταλλεύσεων, που έχουν τη νομική μορφή του πρωτοβάθμιου Αγροτικού Συνεταιρισμού του Ν. 154/85, μπορούν να αναγνωρισθούν σαν ομάδα παραγωγών και να ωφεληθούν από την ειδική ενίσχυση "εκκίνησης". Βασική προϋπόθεση ένταξης σ' αυτή την κατηγορία είναι να αναφέρεται στο καταστατικό τους σαν βασικός σκοπός ίδρυσής της ένας από τους παρακάτω όρους:

α) Η αμοιβαία συνδρομή μεταξύ των μελών τους και η από κοινού χρήση γεωργικού εξοπλισμού.

β) Η αμοιβαία συνδρομή των μελών τους και η από κοινού εκμετάλλευση.

Οι παραπάνω σκοποί υλοποιούνται στην πράξη αντίστοιχα είτε με τη διαχείριση γεωργικού εξοπλισμού για κοινή χρήση από τα μέλη τους για τις εκμεταλλεύσεις τους στις κύριες φάσεις της παραγωγικής διαδικασίας, σε έκταση που καλλιέργειά της απαιτεί 6 Μονάδες Ανθρώπινης Εργασίας, είτε με διαχείριση κοινής εκμετάλλευσης των μελών τους, μεγέθους τουλάχιστον 3 Μονάδων Ανθρώπινης Εργασίας.

Επίσης, η διάρκεια λειτουργίας τους, από την αναγνώρισή τους σαν Ομάδα Παραγωγών (Ο.Π.) δεν πρέπει να είναι μικρότερη από 6 έτη.

5) Εκκίνηση/σύσταση υπηρεσιών αντικατάστασης και διαχείρισης εκμεταλλεύσεων

Η δραστηριότητα αφορά πρωτοβάθμιες και δευτεροβάθμιες αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις, δημοσυνεταιριστικές εταιρείες ανώνυμες του άρθρου 44 του Ν. 1416/84 και κοινοτικές εταιρείες λαϊκής βάσης του άρθρου 45.

6) Βιοτεχνικές και τουριστικές επενδύσεις σε μειονεκτικές περιοχές, στα πλαίσια ενός Σχεδίου Βελτίωσης (για σχεδ. βελτίωσης βλ. σελ.).

7) Βελτίωση δασικών εκτάσεων που αποτελούν μέρος της γεωργικής εκμετάλλευσης.

8) Εξισωτική αποζημίωση. Η εξισωτική αποζημίωση είναι μια πρόσθετη ενίσχυση, η οποία χορηγείται για γεωργικές δραστηριότητες σε μειονεκτικές περιοχές. Λεπτομέρειες σε εξειδικευμένο κεφάλαιο της εργασίας.

ΥΨΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΚΑΤΑ ΕΙΔΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ

α) Γεωργικά κτίσματα και έγγειες βελτιώσεις.

- Επιδότηση 35-45% επί της συνολικής δαπάνης, ανάλογα με την περιοχή.
- β) Λοιπές γεωργικές επενδύσεις.
Επιδότηση 20-30% επί της συνολικής δαπάνης, ανάλογα με την περιοχή.
- γ) Τουριστικά βιοτεχνικά κτίσματα.
Επιδότηση κεφαλαίου κατά 45% επί της συνολικής δαπάνης της επένδυσης, όταν αυτή είναι μέχρι 20.000.000 δρχ. ανά εκμετάλλευση.
- δ) Λοιπές τουριστικές και βιοτεχνικές επενδύσεις.
Επιδότηση κεφαλαίου κατά 30% επί της συνολικής δαπάνης της επένδυσης, όταν το ύψος είναι μέχρι 20.000.000 ανά εκμετάλλευση.
- ε) Επενδύσεις γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε δασικές εκτάσεις.
Επιδότηση κεφαλαίου 80% επί της συνολικής δαπάνης των εργασιών.
- στ) Τήρηση λογιστικών βιβλίων.
Χορήγηση 240.000 δρχ. ανά εκμετάλλευση που εντάσσεται στο πρόγραμμα. Το ποσό αυτό καταβάλλεται το πολύ σε 4 ετήσιες δόσεις.
- ζ) Εκκίνηση/σύσταση αναγνωρισμένων Ομάδων Παραγωγών
Χορήγηση μέχρι και 3.790.000 δρχ. ανά αναγνωρισμένη Ομάδα Παραγωγών, οι οποίες καταβάλλονται το πολύ σε (5) δόσεις.
- η) Υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση.
Χορήγηση ενίσχυσης μέχρι 3.000.000 ανά πλήρως απασχολούμενο άτομο. Το ύψος των δόσεων και άλλες λεπτομέρειες καθορίζονται από τις Εθνικές Αρχές (Υπουργείο Γεωργίας).
- θ) Υπηρεσίες διαχείρισης εκμεταλλεύσεων
Χορήγηση ενίσχυσης μέχρι 9.100.000 δρχ. ανά πλήρως απασχολούμενο άτομο. Το ύψος των δόσεων και άλλες λεπτομέρειες καθορίζονται από τις Εθνικές Αρχές (Υπουργείο Γεωργίας).
- ι) Ύψος εξισωτικής αποζημίωσης.

Φυτική παραγωγή

Το ύψος της αποζημίωσης καθορίζεται με βάση τον αριθμό στρεμμάτων:

Ζωική παραγωγή

Το ύψος της αποζημίωσης εξαρτάται από τον αριθμό ζώων των ιδιοκτητών.

Υποπρόγραμμα 1 - Μέτρο 1 - Ενέργεια 2

Τίτλος

Οικονομικές ενισχύσεις σε νέους γεωργούς.

Κανονισμός

Ευρωπαϊκής Κοινότητας 2328/91, άρθρο 10 και 2019/93, άρθρο 13.

Σκοπός - Στόχοι προγράμματος

Στόχος του προγράμματος είναι η ανανέωση του αγροτικού πληθυσμού (14.000) με νέους γεωργούς, που έχουν ηλικία κάτω των 40 ετών και αρχίζουν να ασκούν το γεωργικό επάγγελμα ως κύρια απασχόληση.

Δικαιούχοι του προγράμματος

Γενικές προϋποθέσεις:

- α) Να είναι ενήλικοι και να μην έχουν συμπληρώσει το 40ο έτος τους.
- β) Να έχουν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα και τα άρρενα άτομα να έχουν εκπληρώσει τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις ή να έχουν απαλλαγεί νόμιμα από αυτές.
- γ) Να μην είναι ανάπηροι με ποσοστό αναπηρίας μεγαλύτερο του 67%.
- δ) Να μην παίρνουν σύνταξη σαν άμεσα ασφαλισμένοι από οποιοδήποτε ταμείο του εσωτερικού ή του εξωτερικού.
- ε) Να είναι εγκατεστημένοι ή να εγκατασταθούν πραγματικά και μόνιμα στην ευρύτερη περιοχή της εκμετάλλευσης.
- στ) Να είναι αρχηγοί γεωργικής εκμετάλλευσης.
- ζ) Οι δικαιούχοι θα πρέπει να κατέχουν μόνιμα τη γεωργική εκμετάλλευση, η οποία πρέπει να απαιτεί όγκο εργασίας τουλάχιστον μια (1) μονάδα ανθρώπινης εργασίας (ΜΑΕ) και όχι περισσότερο από 7 ΜΑΕ. Όγκος εργασίας τουλάχιστον 1/2 ΜΑΕ πρέπει να προέρχεται από ιδιόκτητες εκτάσεις ή ζώα.
- η) Οι δικαιούχοι πρέπει 6 μήνες μετά την αίτηση να είναι κατά κύριο επάγγελμα γεωργοί, δηλαδή το 50% των συνολικών εισοδημάτων να προέρχεται από την απασχόλησή τους στη γεωργική τους εκμετάλλευση και να απασχολούνται σε

αυτή αυτοπροσώπως και επαγγελματικά τουλάχιστον κατά 50% του συνολικού χρόνου απασχόλησής τους.

- θ) Στην περίπτωση που ένας από τους δυο συζύγους μπορεί να ενταχθεί στους δικαιούχους και ο άλλος έχει εξωγεωργικά εισοδήματα, θα πρέπει το συνολικό οικογενειακό εξωγεωργικό εισόδημα να είναι μικρότερο από το γεωργικό εισόδημα.
- ι) Να έχουν επαρκή επαγγελματική ικανότητα κατά την εγκατάστασή τους ή το αργότερο δύο χρόνια μετά την εγκατάστασή τους.
- ια) Στους νέους γεωργούς μπορούν να ενταχθούν και οι γεωργοί μερικής απασχόλησης, οι οποίοι την τελευταία τριετία ασκούσαν, αποδεδειγμένα, παράλληλα με το κύριο εξωγεωργικό τους επάγγελμα, δευτερευόντως και γεωργία σε δική τους γεωργική εκμετάλλευση.

ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

A) Άμεση οικονομική ενίσχυση

- α) Οικονομική ενίσχυση κατά την πρώτη εγκατάσταση των νέων γεωργών μέχρι 1.500.000 δρχ. όταν ο όγκος εργασίας είναι τουλάχιστον 1 μονάδα εργασίας και δεν ξεπερνάει την 1,5.
- β) Οικονομική ενίσχυση 3.000.000 δρχ. για εκμετάλλευση που απαιτεί όγκο εργασίας μεγαλύτερο από 1,5 μονάδα ανθρώπινης εργασίας (MAE). (1 MAE = 750 ώρες πλήρους ετήσιας απασχόλησης).
- γ) Προβλέπεται οικονομική ενίσχυση 500.000 δρχ. εάν ο όγκος εργασίας είναι μικρότερος της 1 μονάδας εργασίας και μεγαλύτερος ή ίσος της 0,5 μονάδας εργασίας.

B) Χορήγηση χαμηλότοκων (επιδοτούμενων) δανείων για αντιμετώπιση των δαπανών πρώτης εγκατάστασης

Χορήγηση χαμηλότοκων δανείων από την Α.Τ.Ε. κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες, με περίοδο εξόφλησης μέχρι και 15 χρόνια (επιδότηση επιτοκίου, για ύψος δανείου ανάλογα με τον όγκο εργασίας και με 1 τουλάχιστον μονάδα εργασίας κατά την υποβολή της αίτησης εγκατάστασης). Το δάνειο χορηγείται για αγορά βασικών μηχανημάτων, εργαλείων, ζώων, ανέγερση γεωργικωνεγκαταστάσεων, φυτειών. Κεφάλαιο κίνησης για τα εφόδια του πρώτου χρόνου εγκατάστασης και λειτουργίας

της εκμετάλλευσης, όπως σπόροι, λιπάσματα, ζωοτροφές. Μεταφορά οικοσκευώνστη νέα μόνιμη κατοικία κ.λπ.

Το ύψος είναι τόσο ώστε η κεφαλαιοποιημένη αξία της επιδότησης να κυμαίνεται από 1.500.000 δρχ. έως 3.000.000 δρχ.

Ειδικές προϋποθεσεις για τουςδικαιούχους

Εκτός από τις γενικές προϋποθέσεις, οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να πληρούν και τις εξής προϋποθέσεις:

- α) Προαπαιτείται η έγκριση της εφάπαξ πριμοδότησης.
- β) Η δανειοδότηση πρέπει να αφορά τα είδη δαπανών που αναφέρονται.
- γ) Η εκμετάλλευση του Νέου Γεωργού να απαιτεί όγκο εργασίας τουλάχιστον ίσο με 1 Μονάδα Ανθρώπινης Εργασίας (1.760 ώρες πλήρους ετήσιας απασχόλησης) κατά την υποβολή της αίτησης εγκατάστασης.

Γ) Αυξημένη οικονομική ενίσχυση για επενδύσεις γεωργικής φύσεως, με βάση ένα σχέδιο βελτίωσης

Η αυξημένη ενίσχυση είναι της τάξεως του 10% περίπου σε σχέση με τα ποσοστά που αναφέρονται στο Μέτρο 1 - Ενέργεια 1 του αυτού Υποπρογράμματος.

Δικαιούχοι - Ειδικές προϋποθέσεις

- α) Οι δικαιούχοι πρέπει να καλύπτουν τις προϋποθέσεις α-ζ που αναφέρονται στις γενικές προϋποθέσεις.
- β) Εάν οι ενδιαφερόμενοι κρίθηκαν δικαιούχοι εφάπαξ πριμοδότησης, θα πρέπει ο απαιτούμενος όγκος εργασίας να καλύπτεται μέσα σε δυο χρόνια από την εγκατάστασή τους στην εκμετάλλευση.
- γ) Να μην έχει περάσει πενταετία από την ημέρα που εγκαταστάθηκαν σαν αρχηγοί σε δική τους γεωργική εκμετάλλευση.
- δ) Να υποβληθεί σχέδιο βελτίωσης μετά από παρέλευση ενός έτους από την ημέρα έναρξης λειτουργίας της γεωργικής εκμετάλλευσης.

Υποπρόγραμμα 1 - Μέτρο 1 - Ενέργεια 3

Τίτλος

Ενισχύσεις για τήρηση λογιστικών βιβλίων από γεωργούς και για έναρξη υπηρεσιών διαχείρισης εκμεταλλεύσεων σε συνεταιριστικές οργανώσεις και σε εταιρείες κοινωνικών φορέων.

Κανονισμός Ευρωπαϊκής Κοινότητας: 2328/91.

Σκοπός - Στόχοι προγράμματος

- α) Η ενθάρρυνση της τήρησης λογιστικών βιβλίων, που είναι απαραίτητο μέσο για την ορθή εκτίμηση της χρηματοδοτικής και οικονομικής κατάστασης των εκμεταλλεύσεων. Τα στοιχεία τα οποία θα παρακολουθούνται θα είναι όλα τα απαραίτητα για να μπορεί να εκτιμηθεί η αποτελεσματικότητα της διαχείρισης της εκμετάλλευσης στο σύνολό της, καθώς και η αποδοτικότητα των βασικών δραστηριοτήτων της.
- β) Η ενθάρρυνση για τη δημιουργία υπηρεσιών που θα αποσκοπούν στην παροχή υπηρεσιών διαχείρισης και στην ανάλυση των αποτελεσμάτων της γεωργικής λογιστικής και άλλων στοιχείων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Δικαιούχοι

Δικαιούχοι για την τήρηση λογιστικών βιβλίων εκμετάλλευσης είναι όλοι όσοι μπορούν να ενταχθούν στις διατάξεις του Κ. Ε.Ο.Κ. 2328/91 για την υλοποίηση ενός Σχεδίου Βελτίωσης (λεπτομερή αναφορά σελ.). Σε περίπτωση που οι δικαιούχοι δεν υλοποιούν Σχέδιο Βελτίωσης, οι ελάχιστες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν είναι οι εξής:

- Να είναι κατά κύρια απασχόληση γεωργοί ή τουλάχιστον 50% των συνολικών εισοδημάτων τους να προέρχεται από γεωργικές, δασικές, αγροτουριστικές ή αγροβιοτεχνικές δραστηριότητες ή δραστηριότητες διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, οι οποίες ασκούνται μέσα στα όρια της εκμετάλλευσής τους, με την προϋπόθεση το μέρος των εισοδημάτων τους που προέρχεται άμεσα από τη γεωργική δραστηριότητα στην εκμετάλλευση να μην είναι μικρότερο από το 25% των συνολικών εισοδημάτων τους και ότι ο χρόνος εργασίας που διαδέχεται για τις εκτός γεωργικής εκμετάλλευσης δραστηριότητες δεν υπερβαίνει το 50% του συνολικού χρόνου εργασίας τους.

- Να είναι κατοχοί γεωργικής εκμετάλλευσης και αρχηγοί.
- Να είναι ηλικίας κάτω των 65 ετών.
- Οι άρρενες να έχουν εκπληρώσει τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις ή να έχουν απαλλαγεί νόμιμα απ' αυτές.
- Να μην είναι έμμισθοι υπάλληλοι, μόνιμοι ή με σύμβαση.
- Να μην είναι ελεύθεροι επαγγελματίες.
- Να μην είναι εν ενεργεία ασχολούμενοι σε εξωγεωργικούς τομείς της οικονομίας, που πραγματοποίησαν σ' αυτούς περισσότερα από 140 ημερομίσθια τον προηγούμενο από την υποβολή του Σχεδίου Βελτίωσης χρόνο.
- Να μην είναι συνταξιοδοτούμενοι από οποιοδήποτε ασφαλιστικό ταμείο σαν άμεσα ή έμμεσα ασφαλισμένοι, των οποίων η σύνταξη είναι ανώτερη από το 1/2 του εισοδήματος αναφοράς.
- Να μην είναι συνταξιούχοι ανηπρίας με ποσοστό ίσο ή μεγαλύτερο του 67%. Στην περίπτωση αυτή, ακόμα και αν αποποιηθούν από μόνοι τους τη σύνταξη, δεν μπορούν να ενταχθούν στο πρόγραμμα.

Δικαιούχοι οικονομικής ενίσχυσης για τη σύσταση υπηρεσιών διαχείρισης γεωργικών εκμεταλλεύσεων

Δικαιούχοι φορείς

- i) Πρωτοβάθμιες και Δευτεροβάθμιες Συνεταιριστικές Οργανώσεις.
- ii) Ανώνυμες Εταιρείες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Συνεταιρισμών (του άρθρου 44 του Ν. 1416/84).
- iii) Δημοτικές ή Κοινοτικές Εταιρείες Λαϊκής βάσης (του άρθρου 45 του Ν. 1416/84).

Προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι δικαιούχοι φορείς

- i) Να περιλαμβάνουν τουλάχιστον 30 συμμετέχοντα μέλη.
- ii) Να συστήσουν, στο πλαίσιο των Υπηρεσιών τους, ειδική υπηρεσία, με την επωνυμία "Υπηρεσία Διαχείρισης Εκμεταλλεύσεων", σκοπός και έργο της οποίας θα είναι η ανάλυση των αποτελεσμάτων της λογιστικής και άλλων συναφών στοιχείων, για λογαριασμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που συμβάλλονται μ' αυτήν, σύμφωνα με τις οδηγίες και τις υποδείξεις των υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας.

- iii) Να παρέχουν τις υπηρεσίες που προσδιορίζονται στην προηγούμενη παράγραφο, τουλάχιστον σε (30) γεωργικές εκμεταλλεύσεις που συμβάλλονται με αυτή με ειδική σύμβαση 4ετούς τουλάχιστον διάρκειας, που συνάπτεται ειδικά για το σκοπό αυτό και περιλαμβάνει τους όρους, τις προϋποθέσεις, τη διάρκεια, την αμοιβή, τις εκατέρωθεν διασφαλίσεις, όπως και κάθε τι σχετικά με την παροχή των συγκεκριμένων υπηρεσιών.
- iv) Η Υπηρεσία Διαχείρισης Εκμεταλλεύσεων να έχει ελάχιστη διάρκεια λειτουργίας (10) χρόνια από την ημερομηνία έγκρισής της.
- v) Να απασχολεί πλήρως τουλάχιστον ένα άτομο, γεωργοοικονομολόγο, ειδικευμένο στις παραπάνω εργασίες.
- vi) Να προβλέπουν την τήρηση ειδικού λογαριασμού, τα πλαίσια της επίσημης λογιστικής τους, στον οποίο θα καταχωρούνται όλες οι σχετικές με τη δραστηριότητα αυτή λογιστικές εγγραφές.
- vii) Να αναλάβουν την υποχρέωση να δέχονται τους ελέγχους και να συμμορφώνονται προς τις υποδείξεις των αρμοδίων υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας, για κάθε τι σχετικό με την παροχή των συγκεκριμένων υπηρεσιών.

ΥΨΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

- 1) Το ύψος της συνολικής ενίσχυσης για τα πρώτα 4 χρόνια τήρησης των λογιστικών βιβλίων από γεωργούς κυμαίνεται από 700 έως 1.050 ECU ανά έτος. Η Ελλάδα έχει καθορίσει το ύψος στο ποσό των 240.000 δρχ., το οποίο είναι δυνατό να αναπροσαρμόζεται ετησίως.
- 2) Η ενίσχυση που καταβάλλεται στους φορείς που ιδρύουν Υπηρεσίες Διαχείρισης Εκμεταλλεύσεων αποτελεί ενίσχυση εκκίνησης. Κατά τα 5 πρώτα χρόνια λειτουργίας της η Υπηρεσία Διαχείρισης ενισχύεται κατ' αρχήν με το ποσό των 9.100.000 δρχ. (36.150 ECU προβλέπει ο Κανονισμός) ανά απασχολούμενο άτομο για το σύνολο της 5ετίας. Το ποσό αυτό καταβάλλεται σε 5 ετήσιες δόσεις. Αν η υπηρεσία διαχείρισης εξυπηρετεί 100 εκμεταλλεύσεις, μπορεί να απασχολεί και να επιδοτείται για 2 άτομα, αν εξυπηρετεί 200 εκμεταλλεύσεις μπορεί να απασχολεί και να επιδοτείται για 3 άτομα.

Υποπρόγραμμα 1 - Μέτρο 1 - Ενέργεια 4

Τίτλος

Εξισωτική αποζημίωση.

Κανονισμός Ε.Ο.Κ.

Άρθρο 3 της οδηγίας 75/268/ΕΟΚ, άρθρο 19 Κανονισμός 2328/91, Κανονισμός 2019/93.

Σκοπός - Στόχοι

Η βελτίωση του εισοδήματος των γεωργών των περιοχών αυτών προσπαθεί να αντισταθμίσει τις φυσικές αντιξοότητες, ώστε μακροχρόνια να εξασφαλιστεί ένα ελάχιστο όριο πληθυσμού και κυρίως νέων, απαραίτητο για την αξιοποίηση των φυσικών πόρων και την προστασία του περιβάλλοντος. Υπολογίζεται ότι περίπου 250.000 γεωργικές εκμεταλλεύσεις θα τύχουν αυτών των ενισχύσεων κατ' έτος.

Δικαιούχοι

- 1) Φυσικά πρόσωπα (γεωργοί, κτηνοτρόφοι).
  - i) Να είναι ενήλικα άτομα μέχρι 65 ετών.
  - ii) Να είναι κατά κύρια απασχόληση γεωργοί ή τουλάχιστον το 50% των συνολικών εισοδημάτων του να προέρχεται από αγροτικές δραστηριότητες και ο χρόνος εργασίας που διατίθεται για τις εκτός γεωργικής εκμετάλλευσης δραστηριότητες να μην υπερβαίνει το 50% του συνολικού χρόνου εργασίας τους.
  - iii) Να είναι αρχηγοί γεωργικών εκμεταλλεύσεων.
  - iv) Να είναι μόνιμοι κάτοικοι των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών της χώρας, όπως αυτές ορίζονται στην οδηγία 85/148/ΕΟΚ, με εξαίρεση τους μετακινούμενους κτηνοτρόφους.
  - v) Να κατέχουν νόμιμα (ιδιοκτησία ή ενοικίαση) και να αξιοποιούν με αυτοαπασχόληση, στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, τουλάχιστον 20 στρέμματα γεωργικής έκτασης.
  - vi) Να μην παίρνουν σύνταξη σαν άμεσα ασφαλισμένοι από οποιοδήποτε ταμείο του εσωτερικού ή του εξωτερικού.

vii) Να μην έχουν μόνιμη εξωγεωργική απασχόληση, δηλαδή περισσότερα από 140 ημερομίσθια το χρόνο ή καθαρά ετήσια εισοδήματα περισσότερα από 800 δρχ. (Στα εξωγεωργικά εισοδήματα δεν περιλαμβάνονται πρόσδοι που προέρχονται από το εξωτερικό).

2) Μη φυσικά πρόσωπα:

- i) Ενώσεις φυσικών προσώπων/αγροτικοί συνεταιρισμοί:
- α) Να είναι κάτοχοι γεωργικής εκμετάλλευσης που προϋπάρχει και λειτουργεί δυο χρόνια πριν την υποβολή του Σχεδίου Βελτίωσης και έχει μέγεθος που απαιτεί πλήρη απασχόληση από 3 έως 10 Μονάδες Ανθρώπινης Εργασίας.
  - β) Η πλειοψηφία των μελών ή μετόχων, καθώς και οι εκπρόσωποί τους, να ασκούν τη γεωργία σαν κύρια απασχόληση (όπως στην περίπτωση 1α) και να πληρούν την προϋπόθεση της επαρκούς επαγγελματικής ικανότητας.
  - γ) Να έχουν τουλάχιστον τρία μέλη.
  - δ) Να παραμείνουν στη γεωργία και να διαχειρίζονται την εκμετάλλευση για την οποία υποβλήθηκε το Σχέδιο Βελτίωσης τουλάχιστον πέντε (5) χρόνια από το έτος έγκρισής του και οπωσδήποτε μέχρι την ολοκλήρωσή του.
- ii) Εταιρείες
- α) Όλες οι προϋποθέσεις που ισχύουν για νεώσεις φυσικών προσώπων (α-δ).
  - β) Να προκύπτει από το καταστατικό τους ή το εταιρικό τους ότι δεν επιτρέπεται η μεταβίβαση μετοχών σε πρόσωπα που δεν ασκούν τη γεωργία σαν κύρια απασχόληση σε βαθμό που να ανατρέπεται ο περιοριστικός όρος της ιβ.
- iii) Συνεργαζόμενες εκμεταλλεύσεις
- α) Να αποτελούνται από (3) τουλάχιστον μεμονωμένες εκμεταλλεύσεις και να έχουν ένα ορισμένο ελάχιστο μέγεθος (να απαιτεί απασχόληση τουλάχιστον 3 ΜΑΕ).
  - β) Να προκύπτει από την πράξη σύστασής τους ότι η διάρκεια λειτουργίας τους (Συνεργασία) είναι τουλάχιστον βετής.
  - γ) Όσον αφορά στο εταιρικό κεφάλαιο και στη συμμετοχή των μελών στη διαχείριση, ισχύει ο Ν. 1541/85. Σε καμία περίπτωση όμως η συνεισφορά του κεφαλαίου, με οποιαδήποτε μορφή, από μια γεωργική εκμετάλλευση, δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50% του συνολικού κεφαλαίου της Σ.Ε.

- δ) Όλοι οι αρχηγοί των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που συμμετέχουν στη Συνεργαζόμενη Εκμετάλλευση πρέπει:
- Να είναι γεωργοί.
  - Να έχουν επαρκή επαγγελματική ικανότητα.
  - Το εισόδημα εργασίας στην εκμετάλλευσή τους να είναι ορισμένου ύψους (δηλαδή να είναι κατώτερο του εισοδήματος αναφοράς).

3) Ειδικές κατηγορίες δικαιούχων:

Νέοι γεωργοί:

- α) Να έχουν εκπληρώσει τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις ή να έχουν απαλλαγεί απ' αυτές.
- β) Να είναι κάτω των 40 ετών.
- γ) Να έχουν αποκτήσει την απαιτούμενη επαγγελματική ικανότητα.
- δ) Να είναι γεωργοί κατά κύρια απασχόληση.
- ε) Να είναι αρχηγοί και κάτοχοι γεωργικής εκμετάλλευσης που απαιτεί όγκο εργασίας το λιγότερο ίσο με (1) Ανθρώπινη Μονάδα Εργασίας.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΝΙΣΧΥΟΝΤΑΙ

- 1) Καλλιέργειες εκτάσεων με κριθάρι για καρπό, άλλα κτηνοτροφικά φυτά, μαλακό σπάρη, αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά. Ορισμένες ποικιλίες θρώσιμης ελιάς κ.ά. Σημείωση: Τα είδη των καλλιεργειών είναι δυνατό να τροποποιούνται σύμφωνα με αποφάσεις του Υπουργείου Γεωργίας.
- 2) Συστηματική εκτροφή και με αυτοαπασχόληση, των εξής ειδών ζώων: βοοειδή, αιγοπρόβατα, ιπάρια Σκύρου.
- 3) Γεωργικές εκτάσεις που έχουν δασωθεί με κωνοφόρα και πλατύφυλλα δασικά φυτά.

ΎΨΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΚΑΤΑ ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ

Σημείωση: Το ύψος και το μέγιστο όριο αναπροσαρμόζεται συνήθως κατ' έτος.

Πίνακες σελ.

Υποπρόγραμμα 1 - Μέτρο 1 - Ενέργεια 5

Τίτλος

Οικονομικές ενισχύσεις σε ατομικές και συλλογικές επενδύσεις στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές.

Σκοπός - Στόχοι

Η ορθολογική λειτουργία των εκμεταλλεύσεων. Η κάλυψη των μόνιμων φυσικών μειονεκτημάτων των περιοχών.

Δικαιούχοι

1) Για ατομικές επενδύσεις (φυσικά πρόσωπα)

- α) Όλες οι προϋποθέσεις που ισχύουν για την "εξισωτική αποζημίωση" (1i - 1vii σελ.)
- β) Να μην έχουν ενισχυθεί κατά την τελευταία πενταετία για τις ίδιες δραστηριότητες.
- γ) Να μην έχουν τη δυνατότητα να ενταχθούν στον ίδιο κανονισμό ΕΟΚ (2328/91) με Σχέδιο Βελτίωσης.

2) Για συλλογικές επενδύσεις (μη φυσικά πρόσωπα)

Όλες οι προϋποθέσεις που αναφέρονται στην περίπτωση της εξισωτικής αποζημίωσης (2i - 2iii, σελ.).

Κατηγορίες δραστηριοτήτων και επενδύσεων που ενισχύονται

Σημειώνονται ενδεικτικά:

- 1) Επενδύσεις για παραγωγή και αποθήκευση ζωοτροφών.
  - i) Ατομικές επενδύσεις, όπως αγορά συγκροτημάτων άρδευσης, κατασκευή αρδευτικών έργων.
  - ii) Συλλογικές επενδύσεις, όπως αγορά συγκροτημάτων άρδευσης, αγορά μηχανημάτων χειρισμού ζωοτροφών, αγορά ελκυστήρων, αγορά οργάνων παραγωγής και συντήρησης ζωοτροφών, κατασκευή σιλό και αποθηκών ζωοτροφών.
- 2) Στην περίπτωση βελτίωσης και εξοπλισμού βοσκοτόπων:
  - i) Ατομικές επενδύσεις, όπως: Δρόμοι και γεφύρια μέσα στους βοσκοτόπους, έργα ύδρευσης βοσκοτόπων, ύδρευσης ζώων, στέγαστρα.

- ii) Συλλογικές επενδύσεις, δρόμοι και γεφύρια μέσα στους βοσκοτόπους, έργα ύδρευσης των ζώων και στέγαστρα προστασίας ζώων, καταφύγια κτηνοτρόφων/ποιμένων με αλεξικέραυνο, περίφραξη ή/και εσωτερικός διαχωρισμός των βοσκοτόπων, αμελκτήρια και σταθμοί πρόγυξης ή τυροκόμισης του γάλακτος, εκθαμνώσεις και εκχερσώσεις, στραγγίσεις και έργα άρδευσης, κατασκευή υποδομών φορτοεκφόρτωσης ζώων, αντιπαρασιτικό λουτρό και αυλάκια απολύμανσης, εγκαταστάσεις εγκλωβισμού των ζώων, βελτίωση της βλάστησης του εδάφους, προμήθεια μηχανημάτων.
- 3) Επενδύσεις εκτός κτηνοτροφίας:
- i) Ατομικές επενδύσεις, όπως αγορά συγκροτήματος άρδευσης και κατασκευή αρδευτικών έργων.
  - ii) Συλλογικές επενδύσεις, όπως αγορά συγκροτημάτων άρδευσης, κατασκευή αρδευτικών έργων, διάνοιξη κατασκευή δρόμων και γεφυριών στις καλλιέργειες, περιφράξεις, στραγγίσεις, εκθαμνώσεις - εκχερσώσεις.

Ύψος ενίσχυσης κατά είδος δραστηριότητας και επένδυσης

- 1) Στην περίπτωση της βελτίωσης και εξοπλισμού βοσκοτόπων:
- i) Στις ατομικές επενδύσεις το ύψος της ενίσχυσης φτάνει μέχρι και 55% της συνολικής δαπάνης των επενδύσεων που αναφέρονται.
  - ii) Στις συλλογικές επενδύσεις το ύψος της ενίσχυσης φτάνει μέχρι το 90% των τελικών επενδύσεων που αναφέρονται.
- 2) Στην περίπτωση της παραγωγής και αποθήκευσης ζωοτροφών:
- i) Στις ατομικές επενδύσεις το ύψος ενίσχυσης φτάνει και το 65% της αξίας της συνολικής δαπάνης.
  - ii) Στις συλλογικές επενδύσεις τα ποσοστά ενίσχυσης κυμαίνονται μέχρι 65% - 60% - 15%, αναλόγως το είδος της επένδυσης.
- 3) Στην περίπτωση των επενδύσεων εκτός κτηνοτροφίας:
- i) Στις ατομικές επενδύσεις το ύψος της ενίσχυσης/επιδότησης φτάνει μέχρι 55% της επένδυσης.
  - ii) Στις συλλογικές επενδύσεις τα ποσοστά ενίσχυσης/επιδότησης κατά είδος επένδυσης είναι τα εξής: μέχρι 65% για συγκροτήματα και έργα άρδευσης

και μέχρι 90% για συνταξη μελέτης, διάνοιξη και κατασκευή δρόμων και γεφυριών, περιφράξεις, στραγγίσεις, εκδαμνώσεις.

Υποπρόγραμμα 1 - Μέτρο 2 - Ενέργεια 1

Τίτλος

Ενισχύσεις σύστασης και λειτουργίας ομάδων παραγωγών και ειδικών μέτρων για τους καρπούς με κέλυφος.

Στόχοι

Η χορήγηση οικονομικών ενισχύσεων σε αναγνωρισμένες ομάδες παραγωγών καρπών με κέλυφος, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας της παραγωγής τους, με την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, τη βελτίωση της καλλιεργητικής τεχνικής, καθώς και της βελτίωσης της εμπορίας.

Δικαιούχοι

Οι ομάδες παραγωγών που έχουν αποτελέσει αντικείμενο ειδικής αναγνώρισης και που έχουν υποβάλει σχεδιοβελτίωσης της ποιότητας και της εμπορίας.

Ύψος ενισχύσεων

Το ύψος της ενίσχυσης κατά κατηγορία είναι:

α) Σύσταση και λειτουργία ομάδας παραγωγών:

Οικονομικές ενισχύσεις στην ομάδα για πέντε χρόνια (αντίστοιχα για κάθε έτος 5%, 4%, 3%, 2% επί της αξίας της παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο μέσω της ομάδας των παραγωγών) για να αντιμετωπιστούν τα πραγματικά έξοδα ίδρυσης και λειτουργίας της ομάδας.

β) Κατ' αποκοπή συμπληρωματική οικονομική ενίσχυση:

Για δυο χρόνια, το ύψος της οποίας εξαρτάται από το μέγεθος της εμπορευόμενης, μέσω της ομάδας παραγωγών, ποσότητας ξηρών καρπών, η οποία κυμαίνεται από 60-75 ECU ανά τόνο. Ειδική ενίσχυση, για ένα χρόνο, για τη δημιουργία κεφαλαίου κίνησης της Ομάδας Παραγωγών με ποσοστό 45%

- κοινοτικής και 10% εθνικής συμμετοχής, η οποία όμως δεν μπορεί να ξεπερνά το 16,5% της αξίας της παραγωγής που εμπορεύεται η ομάδα παραγωγών.
- γ) Για μια περίοδο δέκα (10) ετών, οικονομικές ενισχύσεις που αποσκοπούν στην υλοποίηση εγκεκριμένων Σχεδίων βελτίωσης της καλλιέργειας και εμπορίας ζηρών καρπών των μελών της Ομάδας Παραγωγών. Ειδικότερα, όσον αφορά τις ενέργειες εκρίζωσης που ακολουθούνται από αναφύτευση ή και μετατροπή ποικιλιών, χορηγούνται ενισχύσεις από 47,5 ECU ανά στρέμμα την 1η πενταετία και 20 ECU ανά στρέμμα τη 2η πενταετία. Όσον αφορά τις εργασίες που συνδέονται με την εκτέλεση άλλων ενεργειών που αφορούν το υπόλοιπο τμήμα του δενδρώνα, χορηγούνται ενισχύσεις από 20 ECU ανά στρέμμα για όλες τις δεκαετίες.
- δ) Οικονομική ενίσχυση για τη χρηματοδότηση δράσεων, που αποσκοπούν στην τυποποίηση, βελτίωση ποιότητας, έρευνα αγοράς, επιμόρφωση σε θέματα marketing και συμμετοχής σε εξειδικευμένες εκθέσεις των προϊόντων, το ύψος της οποίας κρίνεται κατά περίπτωση.

Υποπρόγραμμα 1 - Μέτρο 2 - Ενέργεια 2

Τίτλος

Οικονομικές ενισχύσεις για την έναρξη λειτουργίας ομάδων παραγωγών και των ενώσεων αυτών.

Σκοπός - Στόχοι

Το πρόγραμμα στοχεύει στην ενδάρρυνση της σύστασης ομάδων παραγωγών και ενώσεων αυτών, προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι διαρθρωτικές αδυναμίες που επηρεάζουν την προσφορά και την εμπορία των γεωργικών προϊόντων και του εφοδιασμού των αγορών με γεωργικά προϊόντα. Το πρόγραμμα των οικονομικών ενισχύσεων απευθύνεται σε ομάδες παραγωγών που αποτελούνται από μεμονωμένους παραγωγούς ή μεμονωμένους παραγωγούς και οργανώσεις παραγωγής ή αξιοποίησης γεωργικών προϊόντων που αποτελούνται από παραγωγούς γεωργικών προϊόντων. Αυτές οι ενισχύσεις αφορούν έξοδα διαχείρισης που προκύπτουν από τη σύσταση και λειτουργία κάθε ομάδας παραγωγών, όπως ο μισθός λογιστή, έξοδα

αλληλογραφίας και τηλεπικοινωνίας, εξοπλισμού γραφείων, ασφάλιση προσωπικού, ενοικίαση κτιρίων, αμοιβή για παροχή τεχνικών συμβούλων κ.λπ.

Δικαιούχοι

Ομάδες παραγωγών (Ο.Π.) και ενώσεις αυτών (Ε.Ο.Π.) που πληρούν τους όρους και τις προϋποθέσεις των άρθρων 4, 5 και 6 του Καν. (ΕΟΚ) 1360/78 σχετικά με την εμπορία αγροτικών προϊόντων, έχουν δε αναγνωρισθεί και λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.Δ. 36/86 όπως ισχύει σήμερα. Τα αγροτικά προϊόντα που καλύπτει ο παραπάνω Κοινοτικός Κανονισμός προσδιορίζονται στο άρθρο 3 αυτού.

Υποχρεώσεις των ομάδων παραγωγών

- α) Τα μέλη τους να είναι παραγωγοί του ή των προϊόντων για τα οποία αναγνωρίζεται.
- β) Η παραγόμενη ποσότητα του προϊόντος να συγκεντρώνεται και να φτάνει στην αγορά διαμέσου της ομάδας.
- γ) Να τηρούν λογιστική ειδική για τα προϊόντα που διαχειρίζονται.
- δ) Οι παραγωγοί να παραμένουν στην ομάδα για τρία χρόνια τουλάχιστον.
- ε) Να έχουν νομική προσωπικότητα (Συνεταιρισμοί - Εταιρείες).
- στ) Να έχουν διάρκεια λειτουργίας τουλάχιστον μια δεκαετία, ανεξαρτήτως των εισερχομένων ή εξερχομένων παραγωγών.

Ύψος ενισχύσεων

- α) Για τις ομάδες παραγωγών (Ο.Π.), ενίσχυση ίση με το 5%, 5%, 4%, 3%, 2% της αξίας των παραγόμενων προϊόντων των μελών τους κατά το 1ο, 2ο, 3ο, 4ο και 5ο έτος αντίστοιχα, αρχής γενομένης μετά τη συμπλήρωση ετήσιας λειτουργίας από την ημερομηνία αναγνώρισής τους. Η ενίσχυση, για κάθε έτος, συσχετίζεται με το σύνολο των πραγματικών δαπανών σύστασης και διοικητικής λειτουργίας των Ομάδων για το ίδιο έτος και δεν δύναται να τις υπερβαίνει.
- β) Για τις Ενώσεις Ομάδων Παραγωγών (Ε.Ο.Π.), ενίσχυση ίση με το 60%, 40% και 20% των πραγματικών δαπανών σύστασης και διοικητικής λειτουργίας των

Ε.Ο.Π. για το πρώτο, δεύτερο και τρίτο έτος αντίστοιχα, αρχής γεομένης μετά τη συμπλήρωση ετήσιας λειτουργίας από την ημερομηνία αναγνώρισής τους. Δεν δύναται, εν τούτοις, να υπερβαίνει το συνολικό ποσό των 120.000 ECU.

Υποπρόγραμμα 2

Τίτλος

Βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών και δασικών προϊόντων.

Μέτρο 1

Σκοπός - Στόχοι

Το μέτρο αφορά την εφαρμογή του Καν. Ε.Ο.Κ. 866/90, που αποσκοπεί, μέσω της ενίσχυσης επενδυτικών σχεδίων στη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών για τη βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων.

Τομέας 1 - Κρέας

Γενικά χαρακτηριστικά

Ο τομέας περιλαμβάνει το βόειο, πρόβειο, αίγιο και χοιρινό κρέας. Η παραγωγή του κρέατος εν γένει για το σύνολο της χώρας παρουσιάζει ανοδική τάση κατά την περίοδο 1985-90, με μέσο ετήσιο ρυθμό 0,14%. Η συμμετοχή της ζωικής παραγωγής στο ακαθάριστο γεωργικό προϊόν ήταν 32% κατά το 1992.

Γενικώς παρατηρείται ότι ο αριθμός των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων μειώνεται κατά τρόπο σταθερό καθόλη την περίοδο 1985-90. Παράλληλα παρατηρείται ότι ο μέσος αριθμός ζώων ανά εκμετάλλευση αυξάνεται συνεχώς. Όσον αφορά τις εισαγωγές, σημειώνουμε ότι οι εισαγωγές βόειου, αιγοπρόβειου, χοιρινού, αλλαντικών και κονσερβών κρέατος κυμαίνονται σε 95%, 95%, 97%, 90% αντίστοιχα. Όσον αφορά τις εξαγωγές κρέατος, αυτές είναι αμελητέες. Η κατανάλωση κρέατος έχει μια σταθερή αύξηση 1,8% στην κατανάλωση βόειου κρέατος και 0,6% στο πρόβειο και αίγιο κρέας, ενώ από την άλλη η μέση κατά κεφαλή κατανάλωση είναι

περίπου ίδια στην Ελλάδα σε σχέση με τον κοινοτικό μέσο όρο στο βόειο κρέας, ενώ είναι τριπλάσια όσον αφορά το πρόβειο και αίγαιο κρέας.

Διαρθρωτικά Προβλήματα

Αξίζει να σημειωθεί ότι η διάρθρωση των εκμεταλλεύσεων χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη μεγάλου αριθμού μονάδων με λίγα ζώα. Η διασπορά της παραγωγής, καθώς και η μορφολογία του εδάφους (ορεινοί όγκοι, φυσικά εμπόδια ή νησιώτικα συμπλέγματα με ανεπαρκές και όχι σύγχρονο οδικό δίκτυο), δημιουργούν διαφορετικές απαιτήσεις σε θέματα υποδομής για την εμπορία και τη διακίνηση του κρέατος από τη μια περιοχή στην άλλη.

Στόχοι που αποτελούν προτεραιότητα

- α) Εκσυγχρονισμός των σφαγείων για τη δημιουργία μονάδων με αποδεκτές συνθήκες λειτουργίες, με προτεραιότητα τη σφραγήτων αιγοπροβάτων και κατά δεύτερο λόγο για τη σφαγή των βοοειδών και των χοιρινών. Για την κάλυψη τοπικών αναγκών πολύ περιορισμένη δημιουργία νέων σφαγειών τριών γραμμών που θα αντικαταστήσουν τις παλιές παραδοσιακές μονάδες. Δημιουργία νέων χειροσφαγείων για την αντιμετώπιση των αναγκών μεγάλων μονάδων.
- β) Εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων, βασικά ανεξάρτητων αλλά και ως παραρτημάτων των σφαγείων, προκειμένου να αντιμετωπισθεί η αυξανόμενη ζήτηση των τυποποιημένων προϊόντων καλλίτερης ποιότητας.
- γ) Εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων μονάδων που παράγουν προϊόντα με βάση το κρέας (αλλαντικά) και κατά δεύτερο λόγο, δημιουργία σύγχρονων μονάδων που προορίζονται να αντικαταστήσουν τις υφιστάμενες μονάδες που δεν είναι σύμφωνες με τις ισχύουσες προδιαγραφές και αντιμετωπίζουν περιβαλλοντικά προβλήματα.
- δ) Προκειμένου να αξιοποιηθούν τα υποπροϊόντα και παραπροϊόντα του κρέατος, δημιουργία σύγχρονων εγκαταστάσεων για την καλύτερη ανάπτυξη του εν λόγω τομέα.
- ε) Οι ανάγκες σε εκσυγχρονισμό σφαγείων είναι της τάξεως των 183.000 τόνων/έτος και οι στόχοι του προγράμματος, για την υπόψη περίοδο, προβλέπουν εκσυγχρονισμό σφαγείων για δυναμικότητα 103.000 τόνων/έτος.

Τομέας 2 - Γάλα

Γενικά χαρακτηριστικά

Το 1990 η συνολική παραγωγή γάλακτος έφτασε τους 1.807 χιλιάδες τόνους περίπου και κατανέμεται ως εξής: Αγελαδικό γάλα 39%, πρόβειο γάλα 36%, αίγαιο γάλα 25%. Κατά τη διάρκεια του 1980 παρατηρήθηκε αύξηση της συνολικής παραγωγής γάλακτος, με μέσο ετήσιο ρυθμό 0,9%, που οφείλεται αποκλειστικά στην αύξηση της παραγωγής του αίγιου γάλακτος με ετήσιο ρυθμό 1,9%. Αντιθέτα, η εξέλιξη της παραγωγής του αγελαδινού γάλακτος, για την ίδια χρονική περίοδο, σημείωσε πτώση της τάξεως των 20.000 τόνων. Εκτιμάται ότι κατά τα επόμενα χρόνια, η εξέλιξη της παραγωγής του γάλακτος θα ακολουθήσει τους ίδιους ρυθμούς με εκείνους της περιόδου 1985-1989.

Η αξία της συνολικής παραγωγής του γάλακτος για το έτος 1992 αποτελεί το 10% της αξίας της ζωικής παραγωγής και το 10% της αξίας της συνολικής γεωργικής παραγωγής. Όσον αφορά τη μεταποίηση και την εμπορία του γάλακτος, πρέπει να παρατηρήσουμε ότι ο τομέας παρουσιάζει μεγάλο έλλειμμα. Η αξία των εισαγωγών το 1990 ήταν 79 δις δρχ., ενώ οι εξαγωγές 11 δις περίπου. Οι εισαγωγές μεταξύ 1981 και 1986 αυξήθηκαν σημαντικά, ενώ τα επόμενα χρόνια παρέμειναν σταθερά. Όσον αφορά τη συνολική εγχώρια κατανάλωση των γαλακτοκομικών προϊόντων, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 αυτή παρουσίασε αύξηση κατά 14%, με ετήσιο ρυθμό 1,7%.

Διαρθρωτικά προβλήματα

Για τον τομέα του γάλακτος και ειδικά για την εκτροφή των αιγοπροβάτων, ένα μεγάλο μέρος των διαρθρωτικών προβλημάτων οφείλεται στη διασπορά μεγάλου τμήματος των εκμεταλλεύσεων. Σε μεγάλο βαθμό το ίδιο συμβαίνει και με τον τομέα του αγελαδικού γάλακτος.

Στόχοι

- α) Εκσυγχρονισμός τυροκομείων, με ή χωρίς μετεγκατάσταση ή αντικατάσταση υφιστάμενων μικρών παλιών τυροκομείων.
- β) Εκσυγχρονισμός εργοστασίων επεξεργασίας γάλακτος, λόγω παλαιότητας του εξοπλισμού τους, στα πλαίσια των ποσοτώσεων του κάθε φορέα.

- γ) Δημιουργία κέντρων συγκέντρωσης και πρόυυξης γάλακτος.
- δ) Βελτίωση της ποιότητας των τελικών προϊόντων και της τυποποίησης.
- ε) Προστασία του περιβάλλοντος από τα απόβλητα.

Τομέας 3 - Σιτηρά

Γενικά χαρακτηριστικά

Ο τομέας των σιτηρών περιλαμβάνει τα ακόλουθα προϊόντα: μαλακό και σκληρό σίτο, αραβόσιτο και ρύζι.

Οι εκμεταλλεύσεις που ασχολούνται με την καλλιέργεια του σίτου, της κριθής και του αραβόσιτου αποτελούν συνολικά το 53% των εκμεταλλεύσεων της χώρας που διαθέτουν έκταση μεγαλύτερη των 10 στρεμμάτων. Η μέση καλλιεργούμενη έκταση ανά εκμετάλλευση το 1987 αυξήθηκε σε σχέση με το 1977 όσον αφορά το σκληρό σίτο τον αραβόσιτο και την κριθή, ενώ μειώθηκε στην περίπτωση του μαλακού σίτου.

Ο τομέας των σιτηρών συνεισφέρει στη διαμόρφωση του συνολικού όγκου της φυτικής παραγωγής κατά ποσοστό 17,6% και στη διαμόρφωση του όγκου της συνολικής γεωργικής παραγωγής κατά 12,4% (μέσος όρος 1986/87). Οι εισαγωγές και εξαγωγές παρουσιάζουν σημαντικές διακυμάνσεις: το 1988-89 οι εισαγωγές ανήλθαν του σκληρού σίτου σε 183.000 τόνους, του μαλακού σίτου σε 36.000 τόνους και της κριθής σε 86.000 τόνους, έναντι 467.000, 31.000 και 367.000 τόνων αντίστοιχα, ενώ ο αραβόσιτος από 172.000 το 88-89 σε 566.000 το 86-87. Το 1990 η παραγωγή σιτηρών ανήλθε σε 4.042 χιλ. τόνους.

Διαρθρωτικά προβλήματα

Οι παραγωγοί σιτηρών δεν έχουν τα οικονομικά μέσα που είναι αναγκαία για την κατασκευή και συντήρηση εγκαταστάσεων αποθήκευσης. Για το λόγο αυτό, ο μέγιστος όγκος της παραγωγής σιτηρών πρέπει να διατεθεί αμέσως μετά τη συγκομιδή, σε αποθήκες μαζικών φορέων. Εντούτοις οι συνεταιρισμοί, όσο και οι ιδιωτικοί φορείς, δεν διαθέτουν τις απαραίτητες εγκαταστάσεις για την αποθήκευση των σιτηρών. Τα προβλήματα αυτά επιτείνονται από τις δυσχέρειες που παρουσιάζονται στις μεταφορές, τόσο λόγω της ανυπαρξίας σιδηροδρομικών μεταφορών, όσο και από την ανεπάρκεια του οδικού δικτύου, σε συνδυασμό με τη μεγάλη έκταση των παράκτιων περιοχών της χώρας (3000 km).

Στόχοι

Οι επενδύσεις στον τομέα αυτό αφορούν αποκλειστικά στην εμπορία των σιτηρών και στοχεύουν:

α) Στην ικανοποίηση των αναγκών για νέες μονάδες σιλό, καθώς και νέα μόνιμα ξηραντήρια αραβοσίτου, στις ζώνες παραγωγής των προϊόντων αυτών, που θα εξυπηρετούν τις ανάγκες της πρωτογενούς παραγωγής και θα διασφαλίζουν την ομαλή ροή των σιτηρών προς τις μονάδες μεταποίησης ή τις περιφέρειες εκτροφής των ζώων.

Η ικανοποίηση των αναγκών σε νέες αποθηκευτικές μονάδες θα γίνει προς αντικατάσταση της αποθήκευσης σε νέες πρόχειρες εγκαταστάσεις ή σε αποθήκες προοριζόμενες για άλλες χρήσεις, γεγονός που σημαίνει ότι δεν θα οδηγήσει σε αύξηση της συνολικής δυναμικότητας αποθήκευσης.

β) Εκσυγχρονισμός των παλιών αποθηκών προκειμένου να εξασφαλισθούν οι σωστές συνθήκες για την αποθήκευση του προϊόντος.

γ) Εγκατάσταση εξοπλισμού αερισμού με υυχρό αέρα στα σιλό, για την καλύτερη συντήρηση των προϊόντων. Ο εξοπλισμός αυτός θα αμβλύνει τον επείγοντα χαρακτήρα της διάθεσης των αποθηκευμένων σιτηρών, πράγμα που θα μειώσει τις πιέσεις που υφίσταται η αγορά, που σήμερα είναι αναγκασμένη να διαθέτει μεγάλες ποσότητες σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Τομέας 4 - Ελαιούχα προϊόντα, ελαιόλαδο

Γενικά χαρακτηριστικά

Η ελαιοποιήσιμη ελιά, στην οποία αναφερόμαστε στο παρόν εδάφιο, αφορά αποκλειστικά το παρθένο ελαιόλαδο. Η παραγωγή ελαιολάδου το 1988/89 ανερχόταν σε 293.773 τόνους, ενώ για το 1993 σε 285.000 τόνους. Οι εξαγωγές ελαιολάδου κατά το 1988-89 ανέρχονταν σε 102.000 τόνους έναντι των 39.000 τόνων της περιόδου 1987-88.

Διαρθρωτικά προβλήματα

Εκτός από το πρόβλημα που υπάρχει στην εκμετάλλευση της ελιάς στο επίπεδο της παραγωγής, λόγω μειωμένης έκτασης και δύσκολης πρόσβασης, υπάρχει και ένα σημαντικό πρόβλημα στο επίπεδο της μεταποίησης, που εντοπίζεται κυρίως στην ανάγκη εκσυγχρονισμού ενός μεγάλου αριθμού ελαιοτριβείων. Ο κλάδος της τυποποίησης εκσυγχρονίστηκε επαρκώς τα τελευταία χρόνια, ενώ αντίθετα εξακολουθεί να υπάρχει ανάγκη εκσυγχρονισμού στις ραφιναρίες και στις ελαιοδεξαμενές. Τέλος, η ανάγκη για την προστασία του περιβάλλοντος, επιβάλλει τη λήψη πρόσθετων μέτρων και κυρίως την απομάκρυνση μονάδων από κατοικημένες περιοχές.

Στόχοι

- α) Επενδύσεις που αποσκοπούν στον εκσυγχρονισμό παλαιών μονάδων έκθλιψης ελαιοκάρπου και μετεγκατάσταση όσων εξ αυτών βρίσκονται σε κατοικημένες περιοχές, με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος, χωρίς αύξηση της δυναμικότητας, με ιδιαίτερη έμφαση στην εγκατάσταση οικολογικών ελαιοτριβείων.
- β) Εκσυγχρονισμός μικρού αριθμού ραφιναριών με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας και την προστασία του περιβάλλοντος.
- γ) Εκσυγχρονισμός ελαιοδεξαμενών, με σκοπό τη βελτίωση ποιότητας.

Τομέας 5 - Οίνος

Γενικά χαρακτηριστικά

Το 1992 οι ποικιλίες οιναμπέλου που καλλιεργήθηκαν στη χώρα μας αποτελούσαν το 56% της συνολικής έκτασης των αμπελώνων. Η μέση έκταση ανά εκμετάλλευση που διατίθεται για την καλλιέργεια των οιναμπέλων είναι 3,4 στρέμματα. Κατά τη διάρκεια της τριετίας 1990/92 σημειώθηκε, σε σχέση με το 1989, μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων αμπελώνων κατά 13,6%, ενώ το αντίστοιχο

σταφυλιών οινοποιήσιμων ποικιλιών το 1992 ανήλθε σε ποσοστό 46% της συνολικής παραγωγής σταφυλιών και συγκριτικά με την παραγωγή του 1989 υπάρχει μείωση κατά 7,2%.

Στο μέλλον προβλέπεται προοδευτική μείωση των εν λόγω εκτάσεων, με αργότερο όμως ρυθμό σε σύγκριση με την προηγούμενη πενταετία, οπότε προβλέπεται μικρή μείωση της παραγωγής. Αξίζει να σημειωθεί ότι η συνεισφορά της παραγωγής οινοποιήσιμων σταφυλιών στη διαμόρφωση του όγκου της συνολικής παραγωγής είναι μικρή και αντιπροσωπεύει μόλις το 2,2% περίπου της συνολικής αξίας της γεωργικής παραγωγής. Η μέση ετήσια κατανάλωση κατά κεφαλή του οίνου στη χώρα μας ανέρχεται σήμερα σε 31,5 lt, σε σύγκριση με τα 50 lt/κεφαλή που είναι η αντιστοιχη κατανάλωση στην ΕΟΚ. Προβλέπεται μικρή μείωση της κατά κεφαλή κατανάλωσης.

Διαρθρωτικά προβλήματα

Τα σημαντικότερα προβλήματα του εν λόγω τομέα είναι:

- α) Το υψηλό κόστος της παραγωγής οίνου, που οφείλεται αφενός μεν στο γεγονός ότι τα αμπέλια καλλιεργούνται σε μικρές εκμεταλλεύσεις, πράγμα που οδηγεί στην εξάπλωση των μικρών οικογενειακών οινοποιείων, αφετέρου δε στη διασπορά της προέλευσης της παραγωγής στο σύνολο του εδάφους της χώρας, γεγονός που επιδεινώνεται εξάλλου και από τη νησιωτική διάρθρωση της Ελλάδας. Το τελευταίο συνεπάγεται τη μεταφορά των σταφυλιών στα αστικά κέντρα προς επεξεργασία, εμπορία και κατανάλωση.
- β) Οι δυσκολίες στη διάθεση στην αγορά ή στην αξιοποίηση της παραγωγής οφείλονται, σε μεγάλο βαθμό, στην έλλειψη σύγχρονων εγκαταστάσεων, η οποία έχει σαν αποτέλεσμα το 30% και πλέον της παραγωγής, σήμερα, να μην προέρχεται από οργανωμένες οινοποιητικές εγκαταστάσεις.

Στόχοι

- α) Παραγωγή οίνων από προϊόντα της βιολογικής αμπελουργίας, σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στον Καν. ΕΟΚ 2092/01.

- β) Προστασία του περιβάλλοντος με την εγκατάσταση μονάδων βιολογικού καθαρισμού, ανακύκλωσης των συσκευασιών κ.λπ.
- γ) Συγχώνευση οινοποιητικών μονάδων για ορθολογικοποίηση της παραγωγής, βελτίωση της ποιότητας και μείωση του κόστους, με πρόβλεψη για ταυτόχρονη μείωση της δυναμικότητας, τουλάχιστον κατά 20%, γεγονός που θα οδηγήσει και σε αποσυμφόρηση της αγοράς.
- δ) Οι προωδούμενες επενδύσεις από φορείς που αποτελούνται από παραγωγούς και άλλους οικονομικούς φορείς, που αποβλέπουν στη βελτίωση του ελέγχου της ποιότητας ή στη μείωση των αμπελοοινικών επιδόσεων, που διευκολύνουν την αναδιάρθρωση του τομέα.

Δικαιούχοι του προγράμματος 2

- Για τους τομείς 1, 2, 3, 4, 5

Δικαιούχοι του προγράμματος είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή ενώσεις αυτών, που επιβαρύνονται με τη χρηματοδοτική δαπάνη των επενδύσεων.

Ύψος ενισχύσεων για τους δικαιούχους

Η ενίσχυση του ευρωπαϊκού γεωργικού ταμείου του τμήματος προσανατολισμού δεν είναι δυνατό να υπερβαίνει, σε σχέση με τις επιλέξιμες δαπάνες, το 50%, ενώ η ενίσχυση από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων του υπουργείου γεωργίας δεν μπορεί να είναι μικρότερη του 5% των επιλέξιμων δαπανών.

Η συμμετοχή του δικαιούχου δεν μπορεί να είναι μικρότερη του 25% των επιλέξιμων δαπανών. Οι ενισχύσεις χορηγούνται υπό μορφή επιδότησης κεφαλαίου. Η υποχρεωτική συμμετοχή των φορέων με ίδια κεφάλαια και λοιπές λεπτομέρειες έχουν καθοριστεί με αποφάσεις του Υπουργείου Γεωργίας, καθώς και τα ποσοστά των ενισχύσεων.

Η εθνική και κοινοτική επιδότηση σε ποσοστά του επιλεξιμού κόστους των έργων παρουσιάζεται ως εξής, από τον Πίνακα

Τα ποσοστά ενίσχυσης είναι κοινά για όλες τις κατηγορίες των φορέων, καθώς και για όλους τους τομείς των επενδύσεων, που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα, με εξαίρεση τις κάτωθι περιπτώσεις του Πίνακα

Δράση 1.1. Βελτίωση υποδομών σφαγείων ζώων και κρεαταγορών

- α) Εκσυγχρονισμός με ή χωρίς μετεγκατάσταση ορισμένων σφαγείων που σφάζουν και τα τρία είδη ζώων, με σκοπό τη συμμόρφωση προς τους κοινοτικούς κανόνες υγιεινής, την προστασία του περιβάλλοντος και τη σωστή αξιοποίηση της παραγωγής.
- β) Δημιουργία νέων χοιροσφαγείων, για την αντιμετώπιση αναγκών σφαγής μεγάλων χοιροτροφικών επιχειρήσεων, σε αντικατάσταση αντίστοιχης δυναμικότητας μη σύγχρονων εγκαταστάσεων.
- γ) Πολύ περιορισμένη δημιουργία νέων μονάδων σφαγείων τριών γραμμών, τα οποία, εκτός του ότι δεν ανταποκρίνονται στις τεχνολογικές προδιαγραφές και στους υγειονομικούς κανόνες, δεν επιτρέπουν και την αξιοποίηση των υποπροϊόντων της σφαγής και παραπροϊόντων της σφαγής, ενώ δημιουργούν και προβλήματα ρύπανσης του περιβάλλοντος.
- δ) Δημιουργία, εκσυγχρονισμός και μετεγκατάσταση αγορών χονδρικής πώλησης κρέατος στις μεγάλες πόλεις.

Δράση 1.2. Μονάδες τεμαχισμού και παρασκευής νωπών και κατευυγμένων κρεατοσκευασμάτων

- α) Εκσυγχρονισμός του εξοπλισμού των εργαστηρίων τεμαχισμού που ανήκουν στα σφαγεία και των ανεξάρτητων εργαστηρίων, για συμμόρφωση προς τις κοινοτικές προδιαγραφές και παραγωγή προϊόντων ποιότητας.
- β) Δημιουργία νέων μονάδων τυποποίησης, προκειμένου να αντιμετωπισθεί η προβλεπόμενη αύξηση της ζήτησης τυποποιημένων προϊόντων.
- γ) Οι ανάγκες για εκσυγχρονισμό είναι της τάξεως 18.200 tn/έτος και για νέες δυναμικότητες της τάξεως των 26.300 tn/έτος.

Δράση 1.3. Μονάδες παρασκευής προϊόντων με βάση το κρέας

Δεδομένου ότι η υφιστάμενη παραγωγική ικανότητα είναι πιο μεγάλη από την παραγωγή, το μέτρο δεν αφορά παρά μόνο τον εκσυγχρονισμό, ή χωρίς τη μετεγκατάσταση μονάδων παραγωγής προϊόντων με βάση το κρέας. Οι

μετεγκαταστάσεις προγραμματίζονται για περιοχές που έχουν περιβαλλοντολογικά προβλήματα. Προτεραιότητα δίνεται σε νέα προϊόντα και νέες τεχνολογίες.

Δράση 1.4. Εκουγχρονισμός ή μετεγκατάσταση δυο κρεαταγορών

Αφορά τις κρεαταγορές Αθηνών και Θεσσαλονίκης. Όπως φαίνεται, οι ανάγκες σε σύγχρονη υποδομή είναι 130.000 τόνοι και προβλεπεται να καλυφθούν εξ ολοκλήρου.

Δράση 1.5. Μονάδες αξιοποίησης των υποπροϊόντων και παραπροϊόντων του κρέατος

- α) Ίδρυση μονάδων αξιοποίησης υποπροϊόντων και παραπροϊόντων κρέατος.
- β) Εκουγχρονισμός μονάδων υποπροϊόντων και παραπροϊόντων.

Γ Α Λ Α

Δράση 2.1. Δημιουργία νέων εγκαταστάσεων γάλακτος

Δημιουργία στις απομακρυσμένες ή νησιωτικές περιοχές, μικρών μονάδων παραγωγής νωπών προϊόντων, για τις ανάγκες της τοπικής κατανάλωσης.

Δράση 2.2. Ορθολογική ανάπτυξη - εκσυγχρονισμός - μετεγκατάσταση υφιστάμενων εργοστασίων γάλακτος

Εκσυγχρονισμός των κτιρίων και του μηχανολογικού εξοπλισμού, χωρίς αύξηση της δυναμικότητας. Η μετεγκατάσταση αφορά την απομάκρυνση βιομηχανιών από κατοικημένες περιοχές, για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος. Οι μετεγκαταστάσεις μπορεί να συνδυάζονται με εκσυγχρονισμό, χωρίς αύξηση της δυναμικότητας.

Δράση 2.3. Μετεγκατάσταση τυροκομείων

Μετεγκατάσταση τυροκομείων, για λόγους που αφορούν κυρίως στο περιβάλλον. Επιπλέον, προλέπεται η αντικατάσταση παλιών τυροκομείων από νέα, ίσης παραγωγικής ικανότητας. Η μετεγκατάσταση μπορεί να συνδυάζεται με εκσυγχρονισμό.

Δράση 2.4. Εκουγχρονισμός τυροκομείων

Εκσυγχρονισμός και επέκταση ενός σημαντικού αριθμού τυροκομείων, προκειμένου να μπορέσουν να συνεισφέρουν στη μεταποίηση του αιγοπρόβειου γάλακτος.

Δράση 2.5. Ίδρύσεις μικρών τυροκομείων

Ίδρυση τυροκομείων σε εξαιρετικές περιπτώσεις και μόνο σε νησιά ή ορεινές και προβληματικές περιοχές της χώρας, όπου αποδεικνύεται η αναγκαιότητα μικρής δυναμικότητας τυροκομείων.

Δράση 2.6. Δημιουργία νέων μονάδων συγκέντρωσης και πρόμυξης γάλακτος

Οι μονάδες συγκέντρωσης και πρόμυξης του γάλακτος εξασφαλίζουν την κανονική τροφοδότηση των μονάδων επεξεργασίας γάλακτος και θεωρούνται απαραίτητες στην Ελλάδα, δεδομένου ότι η παραγωγή του γάλακτος, που προέρχεται από πολλές κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις μικρού μεγέθους, δεν είναι συγκεντρωμένη και οι κλιματολογικές συνθήκες (υψηλές θερμοκρασίες) δεν διευκολύνουν τη μεταφορά του γάλακτος χωρίς υύξη.

Σ Ι Τ Η Ρ Α

Δράση 3.1

Δημιουργία υποδομής για την παραλαβή σιτηρών και την ξήρανση στις ζώνες παραγωγής, στις οποίες έχει αποδειχθεί ανεπάρκεια τέτοιων μηχανημάτων.

Δράση 3.2

Κατασκευή SILOS για αποθήκευση σιτηρών στις ζώνες παραγωγής, σε αντικατάσταση ισοδύναμης δυναμικότητας ακατάλληλων αποθηκών ή αποθήκευσης σε χώρους προοριζόμενους για άλλες χρήσεις. Οι επενδύσεις αυτές πραγματοποιούνται κατ' εξαίρεση των κριτηριων επιλογής, διότι αφορούν στη συντήρηση της τοπικής παραγωγής, δεν επιφέρουν αύξηση της δυναμικότητας αποθήκευσης και αφορούν σε ορισμένες περιφέρειες όπου υφίστανται ειδικές συνθήκες.

Δράση 3.3

Εκσυγχρονισμός παλαιών αποθηκών οριζοντίου τύπου για την ασφαλή από φυτοϋγειονομική άποψη αποθήκευση των σιτηρών.

Δράση 3.4

Εγκατάσταση σύγχρονου τεχνικού εξοπλισμού στα σιλό, για εξαερισμό με υυχρό αέρα, κυρίως στις περιφέρειες που σημειώνονται υψηλές θερμοκρασίες. Εκσυγχρονισμός ξηραντηρίων.

ΟΙΝΟΣ

Δράση 4.1

Συγχώνευση οινοποιείων με παράλληλη μείωση της δυναμικότητας, τουλάχιστον κατά 20%, με στόχο την ορθολογικοποίηση της παραγωγής.

Δράση 4.2

Εγκατάσταση βιολογικού καθαρισμού σε υπάρχοντα οινοποιεία και λοιπές επενδύσεις που αποβλέπουν στην προστασία του περιβάλλοντος.

Δράση 4.3

Ίδρυση - εκσυγχρονισμός μονάδων παραγωγής οίνων από προϊόντα της βιολογικής αμπελουργίας.

Δράση 4.4

Επενδύσεις σχετικές με την ανακύκλωση υλικών συσκευασίας προϊόντων οινοποίησης, στα πλαίσια υπάρχουσών μονάδων.

Δράση 4.5

Δημιουργία νέων οινοποιείων σε περιοχές που αναγνωρίζονται ως νέες ζώνες παραγωγής VQPRD υπό τον όρο ότι αυτό δεν θα οδηγεί σε αύξηση της παραγωγής, αλλά σε αντικατάσταση της χωρικής οινοποίησης.

Δράση 4.6

Εκσυγχρονισμοί - μετεγκαταστάσεις, χωρίς αύξηση δυναμικότητας οινοποιείων που παράγουν οίνους VQPRD ή τοπικούς οίνους.

Εφαρμογή - Διαχείριση του μέτρου 2.1**Διαδικασία ένταξης επενδυτικών σχεδίων στο μέτρο σύμφωνα με τον κανονισμό της ΕΟΚ 866/90**

- α) Υποβολή αίτησης - μελέτης εκ μέρους του φορέα στο Υπουργείο Γεωργίας. Ως οριακή ημερομηνία για την έναρξη των εργασιών θα θεωρείται η ημερομηνία πρωτοκόλλησης της αίτησης στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας. Η αίτηση υποβάλεται επίσης και στο τραπεζικό ίδρυμα από το οποίο προτίθεται να δανειοδοτηθεί ο φορέας, προκειμένου να του χορηγηθεί βεβαίωση για τους όρους δανεισμού.
- β) Εξέταση της αίτησης - μελέτης ως προς τη σκοπιμότητα της επένδυσης σε νομαρχιακό επίπεδο και εισήγηση της Δ/σης Γεωργίας προς το Νομαρχιακό Συμβούλιο. Λήψη απόφασης από το Νομαρχιακό Συμβούλιο. Αποστολή των εισηγήσεων και των αποφάσεων στη Δ/ση.
- γ) Εξέταση της αίτησης - μελέτης, από όλες τις συναρμόδιες Δ/σεις του Υπουργείου Γεωργίας. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται η αρμόδια καθ' ύλην Δ/ση των τομέων Ζωικής ή Φυτικής παραγωγής, Δ/ση κτηνιατρικής και ηΔ/ση προστασίας περιβάλλοντος. Οι εισηγήσεις των ως άνω Δ/σεων διαβιβάζονται στη Δ/ση Προγραμματισμού.
- δ) Η Διεύθυνση Προγραμματισμού, λαμβάνουσα υπόψη την απόφαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου, καθώς και τις εισηγήσεις των συναρμόδιων Δ/σεων της Κεντρικής Υπηρεσίας, συντάσσει μια τελική εισήγηση προς την Επιτροπή Έγκρισης Έργων, που απαρτίζεται από υπηρεσιακούς παράγοντες του Υπουργείου Γεωργίας και λειτουργεί υπό την προεδρία του Γενικού Γραμματέα.
- ε) Με βάση τη δετική γνωμοδότηση της Επιτροπής Έγκρισης, εκδίδεται Απόφαση Υπουργού Γεωργίας για την ένταξη του έργου στο μέτρο.

Παρακολούθηση - Έλεγχος υλοποίησης επενδυτικών σχεδίων

α) Σε επίπεδο Δ/νσης Γεωργίας: Σε κάθε Διεύθυνση Γεωργίας συστήνεται, με απόφαση του οικείου Νομάρχη, Νομαρχιακή Επιτροπή Παρακολούθησης Έργων του Καν. 866/90. Η ΝΕΠΕ απαρτίζεται από τις κάτωθι κατηγορίες υπαλλήλων της Νομαρχίας:

- Γεωπόνο
- Πολιτικό Μηχανικό
- Μηχανολόγο
- Οικονομικό υπάλληλο
- Κτηνίατρο (μόνο για τα έργα ζωικής παραγωγής)

Έργο της ΝΕΠΕ είναι η παρακολούθηση του έργου, με επιτόπιους ελέγχους, σε όλες του τις φάσεις, η πιστοποίηση των εκτελουμένων εργασιών και ο έλεγχος των δικαιολογητικών πληρωμής.

Η Δ/νση Γεωργίας συντάσσει για κάθε έργο ένα Τριμηνιαίο Δελτίο Παρακολούθησης, που το διαβιβάζει στη Δ/νση προγραμματισμού.

β) Σε επίπεδο Κεντρικής Υπηρεσίας: Η παρακολούθηση των έργων γίνεται από τη Δ/νση Προγραμματισμού και Γεωργικών Διαρθρώσεων, η οποία συντονίζει, ελέγχει και κατευθύνει τις περιφερειακές υπηρεσίες, διενεργεί δε και περιοδικούς δειγματοληπτικούς ελέγχους.

Πληρωμή - Έλεγχος Δικαιολογητικών Πληρωμής

Η καταβολή των ενισχύσεων γίνεται απολογιστικά, με βάση την πρόοδο του έργου και σε δόσεις που κυμαίνονται από 1 έως 5. Δεν χορηγούνται προκαταβολές.

Η πρώτη δόση πρέπει να αντιπροσωπεύει δαπάνες που αντιστοιχούν τουλάχιστον στο 30% του αρχικού κόστους, ενώ η τελευταία δεν μπορεί να είναι μικρότερη του 20%.

Ο δικαιούχος υποβάλλει αίτηση πληρωμής στη Δ/νση Γεωργίας στην περιοχή της οποίας εκτελείται το έργο. Η αίτηση αυτή συνοδεύεται από μια κατάσταση, στην οποία καταγράφονται όλες οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν για την εκτέλεση του έργου, καθώς και από ένα συγκριτικό πίνακα προβλεπόμενων και πραγματοποιημένων εργασιών. Επίσης προβλεπόμενων και πραγματοποιημένων δαπανών, μαζί με τις εξοφλητικές τους αποδείξεις. Η ΝΕΠΕ ελέγχει τα παραστατικά

αυτά, τα συσχετίζει κατόπιν επιτόπιου ελέγχου με τη φυσική πιστοποίηση των εκτελεσθεισών εργασιών και χορηγεί:

- Βεβαίωση προόδου εργασιών
- Πιστοποιητικό ελέγχου των δαπανών
- Βεβαίωση εξόφλησης των δαπανών
- Πιστοποιητικό για το χρηματοδοτικό σχήμα του έργου.

Η Δ/ση Γεωργίας διαβιβάζει στη Δ/ση Προγραμματισμού του Υπουργείου Γεωργίας τις καταστάσεις και όλα τα σχετικά έγγραφα του δικαιούχου που κάνει αίτηση επιχορήγησης και γίνονται οι τελικοί έλεγχοι για την έγκριση.

Ανίχνευση και πρόληψη απάτης

Το Υπουργείο Γεωργίας διεξάγει τακτικούς δειγματοληπτικούς επιτόπιους έλεγχοι, προκειμένου:

- Να εξακριβώνει ότι οι ενέργειες που χρηματοδοτούνται έχουν διεξαχθεί σωστά.
- Να προλαμβάνει και διώκει παρατυπίες.
- Να μεριμνά για την ανάκτηση των απωλεσθέντων κεφαλαίων, λόγω κατάχρησης ή παράλειψης.

Μέτρο 2.2. Καν. (ΕΟΚ) 867/90

Τομέας Δάση

Γενικά Στοιχεία

Ο κανονισμός αποβλέπει στη βελτίωση της εμπορίας και της μεταποίησης των δασικών προϊόντων. Κατ' ακολουθία, το μέτρο σχεδιάστηκε με σκοπό την ενίσχυση της υποδομής του τομέα της δασικής συγκομιδής, ως πρώτο και βασικό στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας.

Η υποδομή του τομέα περιλαμβάνει τόσο κατασκευές, όπως εγκαταστάσεις συγκέντρωσης και αποθήκευσης δασικών προϊόντων, όσο και μηχανικό εξοπλισμό και ζωικό κεφάλαιο υλοτομικών εργασιών.

Η συγκομιδή δασικών προϊόντων περιλαμβάνει σειρά εργασιών, από υλοτόμιση μέχρι τους χώρους αποθήκευσης και συντελεί σε μεγάλο βαθμό στη διαμόρφωση του κόστους παραγωγής^ άρα επηρεάζει άμεσα και την τελική τιμή των προϊόντων, βασικό παράγοντα σχεδιασμού της εκμετάλλευσης των δασών.

Η σχετική καθυστέρηση της χώρας στον τομέα του εκσυγχρονισμού των δασικών συγκομιστικών εργασιών και η προσπάθεια ενίσχυσης του ορεινού πληθυσμού που αναλαμβάνει τις εργασίες αυτές, συντέλεσαν στην επιλογή του τομέα αυτού σε πρώτη προτεραιότητα. Οι δασικές συγκομιστικές εργασίες διεξάγονται αποκλειστικά από τον ιδιωτικό τομέα (δασεργάτες, συνεταιρισμούς, εργολάβους) και αποτελούν σημαντική πηγή ενίσχυσης του εισοδήματος των κατοίκων του ορεινού χώρου. Οι εργασίες διεξάγονται με παραδοσιακούς τρόπους, με συνεχή όμως προσπάθεια εκσυγχρονισμού και εισαγωγής μηχανημάτων.

Οι συνθήκες εργασίας είναι άκρως επίπονες, επικίνδυνες και ακόμη πρωτόγονες, με αποτέλεσμα τη μη ικανοποιητική προσέλευση νέων εργαζόμενων στο επάγγελμα.

Σκοπός - Στόχοι

Το μέτρο αναφέρεται σε επενδυτικές δραστηριότητες που θα αναληφθούν στον τομέα της δασικής συγκομιδής, ως πρώτο και βασικό στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας. Η υποδομή του τομέα περιλαμβάνει τόσο κατασκευές, όπως εγκαταστάσεις συγκέντρωσης και αποθήκευσης δασικών προϊόντων, όσο και μηχανικό εξοπλισμό και ζωικό κεφάλαιο υλοτομικών εργασιών.

Δικαιούχοι

Φυσικά πρόσωπα ή νομικά πρόσωπα ή ενώσεις αυτών ή επιχειρήσεις που αποδεδειγμένα ασχολούνται με τη συγκομιδή ή μεταποίηση δασικών προϊόντων, όπως:

- Δασικοί Συνεταιρισμοί ή Ενώσεις αυτών
- Ομάδες Δασεργατών
- Μεμονωμένοι Δασεργάτες
- Δασοκτήμονες
- Μονάδες επεξεργασίας δασικών προϊόντων.

Αριθμός δικαιούχων. 4.000 άτομα.

Ειδικοί στόχοι και μέσα

A. Ειδικοί στόχοι

- a) Εκσυγχρονισμός της διαχείρισης και εκμετάλλευσης των δασών και ειδικότερα η ορθολογική οργάνωση της διαδικασίας συγκομιδής των δασικών προϊόντων.
- β) Αύξηση της δασικής παραγωγής.
- γ) Ποιοτική βελτίωση και προστασία της δασικής παραγωγής.
- δ) Αύξηση των θέσεων απασχόλησης.
- ε) Αποτελεσματική λειτουργία των Δασικών Συνεταιρισμών Εργασίας.
- ζ) Ενθάρρυνση της απασχόλησης στη Δασοπονία.
- η) Περιορισμός της αστυφιλίας.
- θ) Προστασία του περιβάλλοντος.

B. Μέσα Εφαρμογής του προγράμματος

- a) Ενισχύσεις για την προμήθεια εξοπλισμού.
- β) Ενισχύσεις για έργα υποδομής.

Υποπρόγραμμα 3

Φυτική παραγωγή

Το υποπρόγραμμα φυτικής παραγωγής περιλαμβάνει τρία μέτρα:

Μέτρο 1

Τίτλος

Εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων και εξοπλισμός υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας για τον έλεγχο παραγωγής και εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού.

Σκοπός - Στόχοι

Το μέτρο περιλαμβάνει τη σύνταξη κυρίως κατασκευαστικών μελετών, κατασκευές για δημιουργία νέων εγκαταστάσεων και επέκταση υφισταμένων, εξοπλισμό με μηχανολογικό, μηχανικό, εργαστηριακό και ηλεκτρονικό υλικό. Η υλοποίηση των παραπάνω στοχεύει στον εντατικότερο έλεγχο της παραγωγής και

εμπορίας του πολλαπλασιαστικού υλικού μετά την εφαρμογή της Ενιαίας Κοινοτικής Αγοράς και στην ορθολογικότερη παραγωγή αγενούς πολλαπλασιαστικού υλικού.

Δικαιούχοι - Αριθμός δικαιούχων: Ελληνικό Δημόσιο.

Έργα

- Επέκταση και εκσυγχρονισμός του σταθμού ελέγχου σπόρων - Αθήνα.
- Κτιριακός και μηχανολογικός εξοπλισμός δενδροκομικών σταθμών και αμπελουργικών φυτωρίων.

Μέτρο 2

Τίτλος

Βελτίωση των αμπελουργικών διαρθρώσεων και καταπολέμηση της φυλλοξήρας.

Σκοπός - Στόχοι

Το μέτρο αυτό αφορά την εκρίζωση και την επαναφύτευση των αμπελώνων που έχουν προσβληθεί από το πρόβλημα της φυλλοξήρας και η μόνη δυνατότητα διάσωσής τους είναι η χρησιμοποίηση ανθεκτικών στη διείδυση του εντόμου υποκειμένων. Κατά συνέπεια, πρέπει να εκρίζωθεί ο αμπελώνας και να φυτευθούν νέα αμπέλια, εμβολιασμένα σε ανθεκτικά υποκείμενα.

Δικαιούχοι

Μεμονωμένοι αμπελοκαλλιεργητές, προσωπικές ή κεφαλαιουχικές εμπορικές εταιρείες, ομάδες παραγωγών και Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις.

Αριθμός δικαιούχων: 3.500 παραγωγοί.

Αναλυτικότερα θα εφαρμοσθούν τα εξής μέτρα:

Μέτρο 2.1: Ενίσχυση αναδιάρθρωσης

Σκοπός

Αποσκοπεί στην κάλυψη μέρους του κόστους εκρίζωσης, εγκατάστασης και ανάπτυξης της αμπελοφυτείας.

Ύψος ενίσχυσης

Καθορίζεται ανώτατο όριο σε 150.000 δρχ./στρέμμα και χορηγείται σε δυο δόσεις.

Σημειώνεται ότι το πραγματικό κόστος της αναδιάρθρωσης, περιλαμβανομένων των δαπανών της εκρίζωσης, των καλλιεργητικών τεχνικών, των καλλιεργητικών εφοδίων, του κόστους του πολλαπλασιαστικού υλικού, της υποστήλωσης και του εμβολιασμού κυμαίνεται από περιοχή σε περιοχή και ανέρχεται κατά μέσο όρο σε 230.000 δρχ./στρέμμα.

Μέτρο 2.2. Συμπληρωματική ενίσχυση

Σκοπός

Αποσκοπεί στην κάλυψη μέρους της απώλειας εισοδήματος λόγω εκρίζωσης και επαναφύτευσης του αμπελώνα.

Ύψος ενίσχυσης

Καθορίζεται σε 120.000 δρχ./στρέμμα και χορηγείται σε τρεις ετήσιες δόσεις.

Σημειώνεται ότι το ύψος της απώλειας εισοδήματος εξαρτάται από την ποικιλία και την παραγωγή και κυμαίνεται από 50.000 - 300.000 δρχ./στρ. κατ' έτος.

Συνοδευτικά μέτρα

A. Παραγωγή Πολλαπλασιαστικού υλικού

Σκοπός

Η οικονομική υποστήριξη μητρικών φυτειών εμβολιοληγίας για την παραγωγή άνοσου πολλαπλασιαστικού υλικού.

Ύψος ενίσχυσης: Ανέρχεται σε 110 εκατ.δραχμές.

B. Τεχνική βοήθεια

Σκοπός

Οι επιτόπιοι και διοικητικοί έλεγχοι των αμπελώνων, η ενημερωση και η κατάρτιση των ενδιαφερόμενων, η μηχανοργάνωση των πληροφοριών, ο συντονισμός των εργασιών για την προώθηση και εφαρμογή του προγράμματος και γενικά κάθε άλλη εργασία και δραστηριότητα για υλοποίηση του προγράμματος.

Ύψος ενίσχυσης: Ανέρχεται σε 180 εκατ. δρχ.

Μορφές δραστηριότητας

- α. Διοργάνωση ενημερωτικών - εκπαιδευτικών προγραμμάτων βραχείας διάρκειας.
- β. Προμήθεια υλικών και εξοπλισμού.
- γ. Διαφήμιση του προγράμματος.
- δ. Μηχανοργάνωση πληροφοριών.

Γ. Μηχανολογικός εξοπλισμός και δημιουργία κτιριακών εγκαταστάσεων

Σκοπός

Η επιστημονική πλαισίωση του προγράμματος.

Μορφές δραστηριότητας

Η προμήθεια σύγχρονης τεχνολογίας, δηλαδή κάθε είδους μηχανολογικού εξοπλισμού και επιστημονικών οργάνων, καθώς και η κατασκευή πάγιων κτιριακών εγκαταστάσεων.

Η δαπάνη για τη δραστηριότητα αυτή ανέρχεται σε 110 εκατ. δρχ.

Συμπληρωματικοί Στόχοι

- Η ανανέωση των γηρασμένων αμπελώνων.
- Η βελτίωση της καλλιεργητικής τεχνικής.
- Η συγκράτηση των αμπελοκαλλιεργητών στις παραδοσιακές περιοχές και η διατήρηση της απασχόλησης και του εισοδήματός τους.
- Η μετακίνηση της καλλιέργειας του αμπελιού σε πιο κατάλληλες εδαφοκλιματικά περιοχές, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας των αμπελουργικών προϊόντων.
- Η διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας του αγροτικού χώρου και του τοπίου, δεδομένου ότι οι αμπελώνες είναι το μοναδικό χλωρό είδος κατά τη διάρκεια μεγάλων περιόδων του έτους, σε ορισμένες μειονεκτικές και νησιώτικες περιοχές της χώρας μας.

Μέτρο 3

Τίτλος

Εφαρμογή σύγχρονων εναλλακτικών μεθόδων ολοκληρωμένης καταπολέμησης εχθρών και ασθενειών διάφορων καλλιεργειών σε επίπεδο χώρας.

Σκοπός - Στόχοι

Η διαρκής και μόνιμη επίλυση των προβλημάτων προστασίας από τους εχθρούς των καλλιεργειών με το σχετικά μικρότερο οικονομικό κόστος και την αποφυγή καταστροφών που επιφέρει στα οικοσυστήματα, στο περιβάλλον και στην υγεία του ανθρώπου η κατάχρηση διάφορων τοξικών εντομοκτόνων ουσιών.

Δικαιούχοι: Δημόσιο.

Αριθμός δικαιούχων

Τελικοί ωφελούμενοι θα είναι όλοι οι καλλιεργητές, οι καλλιέργειες των οποίων θα βρίσκονται στις περιοχές όπου θα εφαρμοσθεί το μετρο αυτό.

Μορφή δραστηριότητας

Εγκατάσταση εντός των θερμοκηπίων των ωφέλιμων παρασίτων (εντόμων) και στη συνέχεια πολλαπλασιασμός και εκτροφή αυτών. Με το πέρας της εκτροφής των παρασίτων θα γίνεται μεταφορά του φυτικού υλικού στο οποίο θα υπάρχουν τα ωφέλιμα παράσιτα και εγκατάστασή τους σε περιοχές όπου υπάρχει προσβολή των καλλιεργειών από τα έντομα - εχθρούς.

Παράλληλα θα λαμβάνουν χώρα τοπικές ενημερώσεις και θα παρέχονται λεπτομερείς οδηγίες στους γεωργούς - καλλιεργητές για τους κινδύνους που διατρέχουν τα ωφέλιμα παράσιτα και η αποτελεσματικότητά τους, από τις διάφορες χημικές (τοξικές) ουσίες που χρησιμοποιούν στις καλλιέργειές τους.

Υποπρόγραμμα 4

Ζωϊκή παραγωγή

Τα χρόνια προβλήματα που αντιμετωπίζει η ελληνική κτηνοτροφία είναι και πολλά και σοβαρά, με αποτέλεσμα τη συστηματική μείωση του εισοδήματος των Ελλήνων κτηνοτρόφων και τη δημιουργία έντονων κοινωνικών προβλημάτων.

Δυο από τα σημαντικά προβλήματα που πρέπει άμεσα να αντιμετωπιστούν είναι η χαμηλή παραγωγικότητα και η οικονομικότητα των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων. Ως βασικές αιτίες των δυο παραπάνω προβλημάτων θα πρέπει να θεωρηθούν οι χαμηλές αποδόσεις των αγροτικών ζώων και η έλλειψη τόσο οργανωτικής δομής όσο και φορέα των παραγωγών που θα μπορούσε να αναλάβει μια τέτοια διαδικασία.

Το υποπρόγραμμα αυτό που προσπαθεί να αντιμετωπίσει τα παραπάνω προβλήματα περιλαμβάνει το εξής μέτρο:

Μέτρο

Τίτλος

Εφαρμοστικά προγράμματα γενετικής βελτίωσης αγροτικών ζώων, αναβάθμισης και διάσωσης - διατήρησης του αυτόχθονος γενετικού υλικού.

Σκοπός - Στόχοι

Το μέτρο περιλαμβάνει οικονομική ενίσχυση ή επιχορήγηση συνεταιριστικών οργανώσεων, ενώσεων και οργανώσεων παραγωγών, Δημόσιο, πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και άλλων εγκεκριμένων από το Υπουργείο Γεωργίας φορέων και παραγωγών, που εφαρμόζουν μια τουλάχιστον από τις παρακάτω δράσεις:

- Έλεγχος αποδόσεων.
- Τήρηση στοιχείων γενεαλογίας και μητρώων.
- Δημιουργία υποδομής για τον έλεγχο των συζεύξεων και για την αξιοποίηση και διάδοση του βελτιωμένου γενετικού υλικού.
- Κατάρτιση προγραμμάτων και αξιολόγηση εναλλακτικών συστημάτων αποδοτικής εκτροφής αγροτικών ζώων.

Στόχος του μέτρου είναι η βελτίωση του ζωικού κεφαλαίου, η οποία θα οδηγήσει στη βελτίωση του εισοδήματος των κτηνοτρόφων και τη συγκράτησή τους

στις αγροτικές περιοχές. Επίσης το μέτρο στοχεύει στην οργάνωση της αναπαραγωγής των αγροτικών ζώων, στην παραγωγή και διάθεση βελτιωμένου γενετικού υλικού, στην τήρηση γενεαλογικών βιβλίων για όλες τις αξιόλογες φυλές, καθώς και στη διάσωση και διατήρηση του απειλούμενου με εξαφάνιση αυτόχθονος γενετικού υλικού.

Δικαιούχοι - Αριθμός δικαιούχων

Κρατικά και ερευνητικά ιδρύματα, ενώσεις και οργανώσεις παραγωγών, Δήμοι, Κοινότητες, περίπου 6 κρατικά και ερευνητικά ιδρύματα, περίπου 45 ενώσεις και οργανώσεις παραγωγών, περίπου 15 Δήμοι και Κοινότητες και περίπου 30.000 παραγωγοί.

Υποπρόγραμμα 5

Διαχείριση Υδατικών Πόρων στον Πρωτογενή Τομέα

Η σημασία του νερού και κατ' επέκταση και των εγγειοβελτιωτικών έργων, είναι πρωταρχική για τη γεωργική ανάπτυξη, ιδιαίτερα σε μια χώρα όπως η Ελλάδα, με τους περιορισμένους εδαφικούς πόρους και το ξηροθερμικό κλίμα, όπου η σωστή χρήση του είναι το πιο αποτελεσματικό μέσο για την εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης και την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, παράγοντες που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αύξηση της παραγωγικότητας και συντελούν αποφασιστικά στη βελτίωση του εισοδήματος του Έλληνα αγρότη.

Τα τελευταία χρόνια, με την παρατηρούμενη σημαντική μείωση των βροχοπτώσεων και την παράλληλη και συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση σε νερό για όλες τις χρήσεις, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη λήψης ειδικών μέτρων και προώθησης συγκεκριμένων δράσεων, που κυρίως θα αποσκοπούν, στην όσο το δυνατό μεγαλύτερη και ορθολογικότερη αξιοποίηση των υδατικών πόρων της χώρας.

Τα τρία μέτρα με τα οποία μέσα από αυτό το υποπρόγραμμα γίνεται προσπάθεια για επίλυση των προβλημάτων και επίτευξη των στόχων είναι τα εξής:

Μέτρο 1

Τίτλος

Αποπεράτωση αρδευτικών έργων.

Σκοπός - Στόχοι

Με το μέτρο αυτό θα αντιμετωπισθεί η κατασκευή και επανακατασκευή βασικών έργων υδροληψίας, όπως φραγμάτων εκτροπής, καλλιεργειών πηγών, κατασκευή προσαγωγών και κυρίων διωρύγων αρδευτικού δικτύου, καθώς και κάθε εργασία που προβλέπεται από τη μελέτη των περιβαλλοντικών όρων, έτσι ώστε να ολοκληρωθούν τα εγγειοβελτιωτικά έργα και να αποδοθούν στους δικαιούχους, έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθεί η κατανάλωση ύδατος σε σχέση με τις αρδευόμενες εκτάσεις στις περιπτώσεις των έργων στα οποία υλοποιούνται εργασίες που αφορούν στη διανομή του ύδατος στα αγροτεμάχια και γενικά να αξιοποιηθούν οι επενδύσεις που μέχρι σήμερα έχουν εκτελεσθεί στις περιοχές αυτές.

Υπεύθυνοι για την υλοποίηση του μέτρου

Υπουργείο Γεωργίας - Γενική Διεύθυνση Εγγειοβελτιωτικών έργων και γεωργικών διαρθρώσεων.

Ωφελούμενοι από το μέτρο: 25.000 περίπου παραγωγοί.

Μέτρο 2

Τίτλος

Ταμείωση και εκμετάλλευση επιφανειακών απορροών.

Σκοπός - Στόχοι

Εκπόνηση υδρογεωλογικών ερευνών, διενέργεια τοπογραφικών εργασιών, εκπόνηση τεχνικών μελετών.

Τα έργα αφορούν στην αποθήκευση ύδατος για την εξασφάλιση υδροδότησης υπάρχοντων δικτύων άρδευσης, την αντιμετώπιση των προβλημάτων από τις μειωμένες βροχοπτώσεις των τελευταίων ετών, τον περιορισμό της χρησιμοποίησης των υπόγειων υδάτων και την αποφυγή της ερημοποίησης.

Επίσης αφορά στην εξασφάλιση των αναγκαίων ποσοτήτων ύδατος στις υψισωτικές περιοχές για άρδευση και ύδρευση.

Υπεύθυνοι για υλοποίηση του μέτρου

Υπουργείο Γεωργίας - Γενική Διεύθυνση εγγειοβελτιωτικών έργων και γεωργικών διαρθρώσεων.

Ωφελούμενοι από το μέτρο: 40.000 περίπου παραγωγοί.

Μέτρο 3

Τίτλος

Βελτίωση άρδευσης.

Σκοπός - Στόχοι

Η εκπόνηση γεωτεχνικών, γεωργοοικονομικών, εδαφολογικών μελετών, τεχνικών μελετών, η επανακατασκευή βασικών έργων υδροληψίας, καθώς και κάθε εργασία που προλέπεται από τη μελέτη περιβαλλοντικών όρων.

Στις περιοχές που θα εφαρμοσθεί το υπόψη μέτρο, η μεταφορά και διανομή του ύδατος πραγματοποιείται μέσω χωμάτινων διωρύγων με κατανάλωση ανά στρέμμα που φθάνει στα 650 κυβικά μέτρα ύδατος.

Με την κατασκευή επενδεδυμένων διωρύγων ή κλειστών αγωγών θα εξοικονομηθούν τουλάχιστον 250 κυβικά μέτρα ανά στρέμμα για την άρδευση.

Υπεύθυνοι για την υλοποίηση του μέτρου

Υπουργείο Γεωργίας - Γενική Διεύθυνση εγγειοβελτιωτικών έργων και γεωργικών διαρθρώσεων.

Ωφελούμενοι από το μέτρο: 25.000 περίπου παραγωγοί.

Υποπρόγραμμα 6

Δασικά μέτρα

Ο τομέας των δασών αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα στην όλη προσπάθεια που γίνεται στην Ελλάδα, για την ανάπτυξη των ορεινών και ημιορεινών περιοχών της χώρας, την αύξηση του εισοδήματος των αγροτών και τη βελτίωση του περιβάλλοντος.

Η πολιτική που εφαρμόζεται σήμερα στον τομέα αυτό είναι απόλυτα προσαρμοσμένη στους στόχους που η Κοινότητα έχει θέσει στους τομείς της γεωργίας και των δασών.

Η αναπτυξιακή προσπάθεια που γίνεται στον τομέα των δασών με το παρόν υποπρόγραμμα αφορά κυρίως την αύξηση των αναδασωτικών εργασιών και την αξιοποίηση των γυμνών ή με χαμηλή βλάστηση δασικών εκτάσεων. Η κατασκευή των κατάλληλων έργων υποδομής για την επίτευξη αυτού του στόχου, όπως είναι η κατασκευή και βελτίωση δασικών δρόμων, αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα στην όλη προσπάθεια.

Η βελτίωση των συνθηκών ζωής του αγροτικού πληθυσμού κοντά στα δάση και η αύξηση των δυνατοτήτων απασχόλησής του σε δασικά έργα, αποτελεί ένα δεύτερο στόχο στην αναπτυξιακή αυτή προσπάθεια.

Η προστασία των δασών και δασικών οικοσυστημάτων αποτελεί ένα μεγάλο τμήμα. Η πρόληψη των δασικών πυρκαϊών, η καταπολέμηση των ασθενειών, η προστασία της πανίδας και χλωρίδας, αποτελούν μέτρα στα οποία θα στηριχθεί η όλη προσπάθεια για την προστασία των δασών.

Το υποπρόγραμμα θα καλύψει ολόκληρη την επιφάνεια της χώρας και θα εφαρμοστεί κυρίως στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές της, εκεί όπου επεκτείνονται τα δάση και τα δασικά οικοσυστήματα της χώρας.

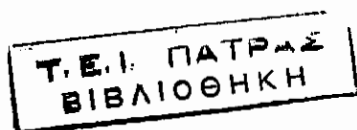
Τα μέτρα του υποπρογράμματος είναι:

Μέτρο 1

Τίτλος

Ανάπτυξη δασών.

Σκοπός - Στόχοι

Η ανάπτυξη των δασών της χώρας στηρίζεται κυρίως στην αναδάσωση γυμνών δασικών εκτάσεων. Για την πραγματοποίηση των αναδασώσεων αυτών απαιτείται η διάνοιξη και βελτίωση του αναγκαίου δασικού οδικού δικτύου.

Η ανάπτυξη των δασών θα δώσει έμφαση και στην παράλληλη προστασία των ορεινών κοινοτήτων, που βρίσκονται κοντά ή μέσα στα δάση με την κατασκευή των κατάλληλων έργων ορεινής οικονομίας.

Επίσης, η βελτίωση των υπάρχοντων δασικών κτιρίων και η κατασκευή ορισμένων νέων κτιρίων, θεωρούνται απαραίτητα για την καλή λειτουργία των δασικών υπηρεσιών. Τα κτίρια αυτά χρησιμοποιούνται επίσης και ως συντονιστικά κέντρα καταστολής των δασικών πυρκαγιών.

Αρμόδια αρχή

Υπουργείο Γεωργίας - Γενική Γραμματεία δασών και φυσικού περιβάλλοντος.

Δικαιούχοι: Δημόσιο.

Μορφές δραστηριότητας

- 1) Αναδασώσεις - φυτώρια. Θα αναδασωθούν δασικές εκτάσεις και θα καλλιεργηθούν τα υπάρχοντα φυτώρια για την παραγωγή δενδρυλλίων.
- 2) Κατασκευή - βελτίωση δασικών δρόμων: Θα κατασκευασθούν νέοι δρόμοι στις περιοχές κατασκευής των έργων και θα βελτιωθεί το υπάρχον οδικό δίκτυο.
- 3) Ορεινή οικονομία: Θα κατασκευαστούν τεχνικά έργα και αναδασώσεις για την προστασία των ορεινών Κοινοτήτων από τις διαβρώσεις των εδαφών.
- 4) Ανάπτυξη μη δημόσιας δασοπονίας: Θα κατασκευαστούν έργα προστασίας δασών στα μη δημόσια δάση με εθνική επιδότηση 75% του κόστους. Η κοινοτική συμμετοχή θα ανέλθει στο 75% της εθνικής επιδότησης.
- 5) Δασικά κτίρια: Κατασκευές συντονιστικών έργων για καταστολή πυρκαγιών.

Μέτρο 2

Τίτλος: Προστασία δασών.

Σκοπός - Στόχοι

Το μέτρο αυτό περιλαμβάνει έργα πρόληψης των δασικών πυρκαγιών, με τη βελτίωση και κατασκευή οδικού δικτύου στις πλέον πυρόπληκτες περιοχές της χώρας, με εργασίες καθαρισμού και κλάδευσης δασών, καθώς και την προστασία των εδαφών από τις διαβρώσεις και την προστασία της πανίδας και χλωρίδας της χώρας.

Στόχος της δράσης είναι η μείωση του αριθμού πυρκαγιών και η μείωση της επιφάνειας των εκτάσεων που καίγονται. Τα μέτρα που συντελούν σ' αυτό το στόχο είναι τα εξής:

- Εντοπισμός των αιτιών στα οποία οφείλονται οι πυρκαγιές.
- Δημιουργία ή βελτίωση των συστημάτων πρόληψης και δημιουργία υποδομής εργασίας.
- Δημιουργία ή βελτίωση συστημάτων ή επιτήρησης των δασών (εκπαίδευση εξειδικευμένου προσωπικού).

Αρμόδια Αρχή

Υπουργείο Γεωργίας - Γενική Γραμματεία δασών και φυσικού περιβάλλοντος.

Δικαιούχοι Δημόσιο

Μορφές δραστηριότητας

- 1) Προστασία δασών από πυρκαγιές και ασθένειες.
- 2) Προστασία θηραματοπονίας: προστασία θηραμάτων με περιφράξεις και κατασκευές έργων για τη διαβίωσή τους.
- 3) Βελτίωση υποβαθμισμένων δασών.
- 4) Εθνικοί Δρυμοί - Αισθητικά δάση (π.χ. απολιθωμένο δάσος Λέσβου): έργα προστασίας, όπως περιφράξεις, σηματοδότηση.
- 5) Διευθέτηση χειμάρρων: φράγματα, τοίχοι αντιστηρίξης.

Μέτρο 3

Τίτλος Συνοδευτικά μέτρα.

Σκοπός - Στόχοι

Για την προστασία του υποπρογράμματος απαιτείται η ύπαρξη της κατάλληλης υποδομής, όπως είναι η σύνταξη των κατάλληλων μελετών και ερευνών, η προμήθεια των απαραίτητων υλικών.

Αρμόδια Αρχή

Υπουργείο Γεωργίας - Γενική Γραμματεία δασών και φυσικού περιβάλλοντος.

Δικαιούχοι Δημόσιο.

Μορφή δραστηριότητας

Θα πραγματοποιηθούν οι εναπομείνασες μελέτες για την εκτέλεση των έργων, καθώς και οι ανάγκες έρευνας ποιότητας εδαφών και κλιματικών συνθηκών.

Υποπρόγραμμα 7

Υποχρεώσεις που προκύπτουν από το Κ.Π.Σ. 1989-1993

Αυτό το υποπρόγραμμα καλύπτει τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από συγκεκριμένες δράσεις του Κ.Π.Σ. (Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης), 89-93 και αφορούν το Στόχο 1.

Τα μέτρα του υποπρογράμματος είναι τα εξής:

Μέτρο 1

Τίτλος

Συνέχιση εφαρμογής του "προγράμματος αναδιάρθρωσης αμπελώνων στην Ελλάδα", στα πλαίσια του Κανονισμού (ΕΟΚ) 895/85.

Σκοπός - Στόχοι

Στο παρόν μέτρο περιλαμβάνονται ενέργειες των εργασιών υλοποίησης της αναδιάρθρωσης (εκρίζωση - αναφύτευση - εμβολιασμός) των αμπελώνων και η χορήγηση προβλεπόμενων ενισχύσεων, όπως:

- Ενίσχυση αναδιάρθρωσης αμπελώνων που ανέρχεται μέχρι 2.500 ECU ανά διαρροωμένο αμπελώνα.
- Συμπληρωματική προμοδότηση για αντιστάθμιση απώλειας εισοδήματος στους κατά κύριο επάγγελμα γεωργούς, που κυμαίνεται από 1.000 - 2.000 ECU, ανάλογα με την απόδοση του κάθε αμπελώνα.
- Ενέργειες συνοδευτικού χαρακτήρα, που αφορούν την επιχορήγηση του σταθμού φυτοϋγειονομικού ελέγχου (κρατική υπηρεσία), καθώς και δαπάνες προσωπικού που προσλαμβάνεται για παροχή τεχνικής βοήθειας στους αμπελουργούς.

Αρμόδια Αρχή Υπουργείο Γεωργίας.

Δικαιούχοι

Αμπελοκαλλιεργητές, γεωργοί και κάποιες υπηρεσιακές μονάδες του Υπουργείου Γεωργίας.

Αριθμός δικαιούχων. Περίπου 5.000 αμπελουργοί.

Μέτρο 2

Τίτλος

Απώλεια εισοδήματος από την εφαρμογή του προγράμματος "ανασύσταση ελαιώνων στην Ελλάδα που έχουν υποστεί ζημιές λόγω του παγετού του 1987".

Σκοπός - Στόχοι

Το μέτρο αφορά υποχρέωσεις για τη χορήγηση ενίσχυσης απώλειας εισοδήματος και αποτελεί την τελευταία δόση ενίσχυσης σαν αντιστάθμιση της απώλειας εισοδήματος που προέκυψε από την ανασύσταση των ελαιώνων στην Ελλάδα λόγω των παγετών. Η ενίσχυση καταβάλλεται μόνο στους ελαιοκαλλιεργητές, που είναι κατά κύριο επάγγελμα γεωργοί.

Αρμόδια αρχή: Υπουργείο Γεωργίας.

Δικαιούχοι: Ελαιοκαλλιεργητές.

Μέτρο 3

Τίτλος

Ενθάρρυνση της παύσης της γεωργικής δραστηριότητας με επέκταση των εκμεταλλεύσεων.

Σκοπός - Στόχοι

Με το παρόν μέτρο επιδιώκεται:

- Η βελτίωση των δομών των γεωργικών εκμεταλλεύσεων με μεγέθυνση του γεωργικού κλήρου και αντιμετώπιση του πολυτεμαχισμού της ιδιοκτησίας.
- Η αντιμετώπιση του προβλήματος του υψηλού βαθμού γήρανσης του γεωργικού πληθυσμού της χώρας (απασχολούμενοι στο γεωργικό τομέα άνω των 55 ετών αντιπροσωπεύουν το 53% και ηλικίας 20-35 το 6%).
- Η συστηματικότερη παρακολούθηση της παραγωγής, ανάλογα με τις ανάγκες της αγοράς, ώστε να διασφαλίζεται η κατάσταση ισορροπίας μεταξύ παραγωγής και δυνατοτήτων διάθεσης.

Αρμόδια Αρχή

Το Υπουργείο Γεωργίας, το οποίο αναθέτει σε φορείς την εφαρμογή του μέτρου και οι οποίοι ενεργούν για λογαριασμό και κατά εντολή του.

Δικαιούχοι

Γεωργοί που υπέβαλαν αίτηση έναρξης στο πρόγραμμα και πληρούν τις προϋποθέσεις που αναφέρονται παρακάτω:

- έχουν ηλικία 55-65 ετών
- είναι κατά κύρια απασχόληση γεωργοί
- είναι κάτοχοι και αρχηγοί γεωργικής εκμετάλλευσης
- έπαυσαν οριστικά τη γεωργική τους δραστηριότητα και
- παραχώρησαν τη γεωργική τους εκμετάλλευση σε τρίτους, ηλικίας μέχρι 40 ετών, που είναι ιδιοκτήτες γης γεωργικά εκμεταλλεύσιμης ή ιδιοκτήτες ζωϊκού κεφαλαίου ή και τα δύο και που ήταν ή έγιναν αμέσως μετά την παραχώρηση κατά κύρια απασχόληση γεωργοί.

Στους δικαιούχους της ετήσιας αποζημίωσης δίνεται το δικαίωμα της διατήρησης από τη γεωργική έκταση της εκμετάλλευσής τους ποσοστού όχι ανώτερου του 0% αυτής.

Επίσης, η παραχώρηση της γεωργικής εκμετάλλευσης γίνεται με τη μορφή της οριστικής μεταβίβασης ιδιοκτησίας ή της μακρόχρονης μίσθωσης διάρκειας τουλάχιστον 10 ετών, σε κάθε περίπτωση με επικύρωση συμβολαιογραφικής πράξης.

Υποπρόγραμμα 8

Δράσεις προς υποβοήθηση του πρωτογενή τομέα

Το υποπρόγραμμα περιλαμβάνει ορισμένα μέτρα που αποσκοπούν στην υποβοήθηση του πρωτογενή τομέα.

Μέτρο 1

Τίτλος: Εξοπλισμός Ιδρυμάτων Έρευνας.

Σκοπός - Στόχοι:

Στο μέτρο αυτό προτείνεται η αγορά επιστημονικών οργάνων και εξοπλισμού που κρίνεται απαραίτητος για τη λειτουργία Ιδρυμάτων Έρευνας, που κατασκευάστηκαν με το Κ.Π.Σ. 1989/1993, καθώς και ο εκσυγχρονισμός των ήδη λειτουργούντων Ιδρυμάτων.

Αυτές οι ενέργειες έχουν σαν σκοπό:

- α) Την παροχή υπηρεσιών και οδηγιών σε καθημερινή βάση στον αγροτικό πληθυσμό, στους τομείς ανάλυσης εδαφών και νερού, φυτοπροστασίας, αξιολόγησης αποτελεσμάτων για την ορθολογική χρήση των λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων.
- β) Την μελέτη της γενετικής δομής και βελτίωσης των φυτών, τη δημιουργία πολλαπλασιαστικού υλικού σιτηρών, βάμβακος και την καλύτερη διαχείριση του υπάρχοντος υλικού (π.χ. σπόροι).
- γ) Την εφαρμογή νεώτερων μεθόδων ανάλυσης προϊόντων, καθώς και προσδιορισμού των ποιοτικών χαρακτηριστικών αυτών.
- δ) Την ανάλυση υπολειμμάτων γεωργικών φαρμάκων στο γάλα και στα γαλακτοκομικά προϊόντα.
- ε) Την στατιστική επεξεργασία των ερευνητικών δεδομένων των Ιδρυμάτων Έρευνας.
- στ) Την προσπάθεια για παρασκευή νέων προϊόντων με σύγχρονες μεθόδους, καθώς και για βελτίωση ήδη υπαρχόντων προϊόντων, αλλά και αγροτικών ζώων (π.χ. γενετική βελτίωση της μέλισσας).

Αρμόδια Αρχή: Υπουργείο Γεωργίας, Διευθύνσεις Έρευνας.

Δικαιούχοι - Αριθμός δικαιούχων: Ελληνικό Δημόσιο.

Η υλοποίηση του μέτρου θα είναι συμβατή με το περιβάλλον, διότι δεν θα δημιουργήσει νχορύπανση, υγρά απόβλητα ή αέρια απόβλητα. Για τα απόβλητα των Ιδρυμάτων Έρευνας έχει προβλεφθεί βιολογικός καθαρισμός.

Μέτρο 2

Τίτλος: Εγκατάσταση δικτύου αυτόματων αγρομετεωρολογικών σταθμών.

Σκοπός - Στόχοι

Στα πλαίσια αναδιοργάνωσης του αγρομετεωρολογικού δικτύου του Υπουργείου Γεωργίας, προτείνεται η αγορά και εγκατάσταση αυτόματων αγρομετεωρολογικών σταθμων, προς αντικατάσταση κλασικών μετεωρολογικών σταθμών, σε περιοχές που παρουσιάζουν έντονο γεωργικό ενδιαφέρον. Μετά την εγκατάσταση των σταθμων θα αρχίσει και η μελέτη των στοιχείων που θα συλλέξουν σε σχέση με ορισμένες κύριες καλλιέργειες.

Συγκεκριμένα θα εκπονηθούν οι παρακάτω μελέτες:

- α) Σχεδιασμός αναγκών άρδευσης ορισμένων καλλιεργειών.
- β) Μελέτη του μικροκλίματος ορισμένων παγετόπληκτων περιοχών.
- γ) Αγρομετεωρολογικά μοντέλα πρόβλεψης του ύψους της παραγωγής διάφορων καλλιεργειών. Και
- δ) Αγρομετεωρολογικά μοντέλα πρόβλεψης του ύψους της παραγωγής και της ποιότητας διάφορων βοσκοτόπων.

Αρμόδια Αρχή: Υπουργείο Γεωργίας, Διεύθυνση Έρευνας.

Δικαιούχοι: Ελληνικό Δημόσιο.

Η οικονομική χρησιμότητα των αγρομετεωρολογικών πληροφοριών μετριέται με το λόγο κόστους προς ζημιά, όπου κόστος είναι τα κεφάλαια που θα ξοδευτούν για την προστασία της παραγωγής από αντίξοες καιρικές συνθήκες και σαν ζημιά υπολογίζεται η ποιοτική μείωση της παραγωγής που θα προέκυπτε αν δεν παίρνονταν προστατευτικά μέτρα.

Μέτρο 3

Τίτλος: Προώθηση εξαγωγών.

Σκοποί - στόχοι

Το μέτρο περιλαμβάνει:

- α) Δράσεις για την υποστήριξη αγροτικής απασχόλησης, όπως οργάνωση εκθέσεων, περιπτέρων, δραστηριοτήτων μάρκετινγκ και άλλων εκδηλώσεων, με σκοπό την προβολή των αγροτικών προϊόντων, την παραστατική επιμόρφωση των αγροτών και αγροτισσών, προβολή επαγγελματιών συμπληρωματικών στη γεωργία και τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την απασχόληση (συσκευασία, μεταποίηση, εμπορία αγροτικών προϊόντων).

Η οργάνωση των αγροτικών εκθέσεων έχει μεγάλη σημασία, διότι έτσι ενημερώνονται οι παραγωγοί για τις νέες τάσεις στον τομέα του εμπορίου και της παραγωγής, προετοιμασία, συσκευασία και διακίνηση των προϊόντων τους, λαμβάνοντας υπόψη όλους τους κανόνες προστασίας του περιβάλλοντος. Οι αγροτικές εκθέσεις θα βοηθήσουν στην ενημέρωση, εκπαίδευση και κατάρτιση των αγροτών, πάνω σε θέματα που τους ενδιαφέρουν, ώστε να βελτιώσουν το εισόδημά τους και να συμβάλουν γενικά στη βελτίωση της ελληνικής γεωργίας.

- β) Δράσεις για την υποστήριξη εξαγωγικών αγροτικών δραστηριοτήτων, όπως η ανάθεση με επιχορήγηση σε εταιρίες, οργανισμούς, συνδέσμους και εξαγωγικούς φορείς της προβολής των αγροτικών προϊόντων, με συμμετοχή στις διεθνείς εκθέσεις ή προβολή με διάφορους άλλους τρόπους, όπως καταχωρήσεις σε περιοδικά, έκδοση εντύπου υλικού (αφίσες κ.λπ.), κάλυψη δαπάνης και δημιουργία διαφημιστικής καμπάνιας και ταινιών για τα διάφορα κλαδικά προϊόντα. Οργάνωση προγραμμάτων κατάρτισης εξαγωγικών στελεχών, διαφήμιση και ενημέρωση γύρω από τη διαδικασία των εξαγωγών και την εξαγωγική συσκευασία.

- γ) Κατασκευή σύγχρονου εκθεσιακού κέντρου, όπου θα χρειασθεί εκπόνηση μελετών, κατασκευή, προμήθεια, εγκατάσταση ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού, προμήθεια και συνδεση Η/Υ, κατασκευή και λειτουργία συνεδριακού κέντρου και στελέχωσή του με το απαραίτητο προσωπικό.

Οι εκθέσεις και οι εκδηλώσεις θα στηρίζουν την αγροτική παραγωγή, θα προβάλλουν την τεχνολογική πρόοδο, θα προωθούν σύγχρονες διαδικασίες

εμπορίας - διακίνησης, θα ενημερώνουν τους παραγωγούς για τις νεότερες εφαρμογές της επιστήμης και της τεχνικής. Γενικά θα είναι ένα κέντρο συνάντησης του αγρότη, του επιχειρηματία, του εμπορικού εκπροσώπου, του επιστήμονα, για μια ουσιαστικότερη συνεργασία, μεστόχο νέα καλύτερα προϊόντα, αποδοτικότερες αγορές, κατάκτηση νέων αγορών. Με την οργάνωση τέτοιων εκθέσεων οι εξαγωγές των αγροτικών προϊόντων της χώρας προβλέπεται να αυξηθούν κατά 10% περίπου. Επίσης, θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας από την κατασκευή και στελέχωση του κέντρου.

Αρμόδια Αρχή: Διεύθυνση Γεωργικών Εφαρμογών Υπουργείου Γεωργίας.

Δικαιούχοι: Συνεταιριστικοί φορείς, εξαγωγικοί σύνδεσμοι, αγρότες.

Αριθμός δικαιούχων:

52 Νομοί της χώρας και 20 περίπου διεθνείς εκθέσεις ανά έτος.

Το όφελος που θα προκύψει αποδίδεται στο γεγονός ότι, με την ενημερωση των παραγωγών και των ασχολουμένων με τη μεταποίηση και εμπορία, θα προσφέρονται προϊόντα στη μορφή που θα επιζητούνται στις αγορές, με αποτέλεσμα την αύξηση της ζήτησης.

Μέτρο 4

Τίτλος

Δημιουργία υποδομής για την ενημέρωση και εκπαίδευση των αγροτών.

Σκοπός - Στόχοι

Το μέτρο περιλαμβάνει:

- α) Δημιουργία σύγχρονου στούντιο παραγωγής ραδιοηλεκτρονικών ενημερωτικών εκπομπών, εκπαιδευτικών ταινιών και εξωτερικών λήψεων.
- β) Δημιουργία ηλεκτρονικού συστήματος αρχειοθέτησης - αναπαραγωγής φωτογραφικού υλικού και εκδοτικού συστήματος βιβλίων, περιοδικών και εντύπων.
- γ) Επιμόρφωση προσωπικού γεωργικών εφαρμογών σε θέματα Μ.Μ.Ε. (Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας). Η επιμόρφωση αυτή θα έχει σκοπό τη βελτίωση των γνώσεων του προσωπικού που ασχολείται με αυτά τα θέματα, την ενημέρωσή

τους για αντίστοιχα προγράμματα άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και τη δυνατότητα χειρισμού της σύγχρονης υποδομής.

Το έργο αποσκοπεί στη δημιουργία σύγχρονης υποδομής για την παραγωγή γεωργικού ενδιαφέροντος ενημερωτικών ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων και εκπαιδευτικών ταινιών, όπως επίσης και στη δημιουργία σύγχρονης υποδομής για την αναπαραγωγή εκπαιδευτικού και εποπτικού υλικού (φωτογραφίες, σλάιτς κ.λπ.).

Το παραγόμενο υλικό θα χρησιμοποιείται από τα Κέντρα Επαγγελματικής Γεωργικής Εκπαίδευσης τόσο για την εκπαίδευση - κατάρτιση των αγροτών όσο και για την επιμόρφωση του γεωτεχνικού προσωπικού. Επίσης θα προβάλλεται μέσω των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών του Υπ. Γεωργίας ή θα αποστέλλεται στις γεωργικές υπηρεσίες για τη διανομή στους ενδιαφερόμενους αγρότες. Το οικονομικό όφελος που θα προκύψει υπολογίζεται σε 368 εκατ. δρχ. ανά έτος περίπου, σε σχέση με τα παραγόμενα σήμερα προγράμματα, η παραγωγή των οποίων ανατίθεται σε ιδιωτικά στούντιο.

Αρμόδια Αρχή: Υπουργείο Γεωργίας.

Δικαιούχος: Υπουργείο Γεωργίας (Διεύθυνση Γεωργικών Εφαρμογών).

Μέτρο 5

Τίτλος

Γεωγραφικό σύστημα συνδυασμένης εκμετάλλευσης υφιστάμενων πληροφοριακών συστημάτων.

Σκοπός - Στόχοι

Γεωγραφικό πληροφοριακό σύστημα είναι ένα ολοκληρωμένο σύστημα το οποίο συλλέγει, επεξεργάζεται, αποθηκεύει, διαχειρίζεται, αναλύει και αποδίδει δεδομένα που προέρχονται από φαινόμενα που καταλαμβάνουν χώρο και εξελίσσονται στο γεωγραφικό χώρο. Στηρίζονται στη σύνδεση γραφικών και περιγραφικών πληροφοριών και μπορούν να υπάρξουν χωρικές αλληλοσχετίσεις.

Οι ωφέλειες που θα προκύψουν από το σύστημα αυτό θα είναι πολλαπλές:

- Εξοικονόμηση χρόνου από όλες τις υπηρεσίες οι οποίες εισηγούνται πολλαπλές πληροφορίες.
- Ποιοτική βελτίωση των αποφάσεων της αγροτικής πολιτικής.

- Υπεύθυνη και ενιαία ενημέρωση του επιστημονικού δυναμικού της χώρας.
- Αποτελεσματική ενιαία άσκηση ελέγχου στις παρεμβάσεις του Υπουργείου και κυρίως της Ε.Ο.Κ.
- Χρησιμοποίηση των δυνατοτήτων της τεχνολογίας του γεωγραφικού πληροφοριακού συστήματος, για τη διερεύνηση των δομών της γεωργικής παραγωγής, σε συνάρτηση με κοινωνικοοικονομικά δεδομένα και δυνατοτήτων των φυσικών πόρων.

Αρμοδία αρχή: Διεύθυνση Αγροτικής Πολιτικής και Τεκμηρίωσης.

Δικαιούχοι - Αριθμός Δικαιούχων

Υπουργείο Γεωργίας - Λοιποί δημόσιοι φορείς και ιδιώτες - Όσοι έχουν πρόσβαση σε στατιστικά στοιχεία.

Υποπρόγραμμα 9

Τεχνική Υποστήριξη του Προγράμματος

Το υποπρόγραμμα αυτό αποτελεί θεμελιωτικό στοιχείο του όλου Λειτουργικού Προγράμματος, καθώς διασφαλίζει την ορθή υλοποίηση των υποπρογραμμάτων και προβλέπει δράσεις διαρθρωτικές κατά την πορεία υλοποίησης των μέτρων.

Το υποπρόγραμμα προβλέπει ένα μέτρο που περιλαμβάνει ενέργειες οι οποίες στηρίζουν τα άλλα υποπρογράμματα και αποσκοπούν στην υλοποίηση των διάφορων μέτρων μέσα στα πλαίσια που έχουν καθοριστεί.

Μέτρο

Τίτλος: Τεχνική στήριξη.

Σκοπός - Στόχοι

- α) Συμπλήρωση της υπάρχουσας σχετικής υποδομής με τον απαραίτητο υλικοτεχνικό εξοπλισμό, προκειμένου να επιτυγχάνεται η επεξεργασία και παρακολούθηση των οικονομικοτεχνικών στοιχείων του προγράμματος. Επίσης η εκπαίδευση του προσωπικού στη μηχανογραφική εφαρμογή σε επίπεδο χρηστών.

- β) Δαπάνες για την εκπόνηση αναγκαίων μελετών, τη χρηματοδότηση προγραμμάτων υποστήριξης έργων, με στόχο τον υψηλό βαθμό υλοποίησης αυτών και την επανόρθωση δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον.
- γ) Δαπάνες για την πρόσληψη εκτάκτου προσωπικού για τις ανάγκες του προγράμματος, καθώς και κάλυψη δαπανών για εκπαίδευση και ενημέρωση των δράσεων του προγράμματος, όπου αυτές κρίνονται αναγκαίες.
- δ) Δαπάνες για ενέργειες πληροφόρησης και δημοσιότητας, καθώς και ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης με χρήση των καταλληλότερων και ενημερωτικών και πληροφοριακών μέσων ώστε να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που προσφέρει το Λειτουργικό Πρόγραμμα.
- ε) Δαπάνες για εκτίμηση και αξιολόγηση του προγράμματος, καθώς και των δράσεών του.
- στ) Λειτουργικές δαπάνες για την Επιτροπή Παρακολούθησης και Γραμματειακής υποστήριξης, που θα αφορά αποζημιώσεις συμμετεχόντων, κίνητρα στα στελέχη για την παρακολούθηση των δράσεων και στα έξοδα που απαιτούνται για τη συνεχή και συντονισμένη εφαρμογή των υποπρογραμμάτων.

Αρμόδια αρχή

Υπουργείο Γεωργίας, Διεύθυνση Προγραμματισμού και Επιτροπή Παρακολούθησης.

Δικαιούχοι

Διεύθυνση προγραμματισμού και φορείς παροχής υπηρεσιών για δαπάνες που πραγματοποιούνται μέσα από την ανάθεση της Επιτροπής Παρακολούθησης. Η εκπόνηση μελετών που κρίνονται απαραίτητες ή αναγκαίες θα κριθούν κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Επίσης η παρακολούθηση των δράσεων και η συντονισμένη εφαρμογή του προγράμματος εξασφαλίζεται με τον απαραίτητο εξοπλισμό και τη γραμματειακή υποστήριξή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΘΝΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

ΜΕ ΤΙΤΛΟ

"ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΛΙΕΙΑΣ" (1994-99)

ΑΛΙΕΙΑ

Η αλιεία για την Ελλάδα αποτελεί βασική πηγή εισοδήματος, για τους κατοίκους πολλών παράκτιων περιοχών και ιδίως νησιών. Εντάσσεται στον πρωτογενή τομέα και οι επιμέρους τομείς που περιλαμβάνει είναι:

- 1) Η θαλάσσια συλλεκτική αλιεία.
- 2) Οι υδατοκαλλιέργειες και η αλιεία εσωτερικών υδάτων.
- 3) Η μεταποίηση και η εμπορία αλιευτικών προϊόντων.

Η συμμετοχή της στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν είναι 0,28 σε σταθερές τιμές 1971 και 0,734 σε τρέχουσες τιμές 1990, ενώ η συμμετοχή της στο ακαθάριστο γεωργικό προϊόν είναι 2,45% και 4,8% σε σταθερές και τρέχουσες τιμές αντίστοιχα. Η συμβολή του τομέα στη γεωργική απασχόληση και στη γενικότερη εθνική απασχόληση είναι της τάξης του 5,1% και 1,2% αντίστοιχα.

Παρόλο που η συμμετοχή στο Α.Ε.Π. και στα γενικά σύνολα της απασχόλησης είναι αριθμητικά μικρή, ο ρόλος της αλιείας θεωρείται σημαντικός γιατί:

- 1) Συμβάλλει στην εθνική οικονομία, με την υποκατάσταση εισαγωγών αλιευτικών προϊόντων.
- 2) Αυξάνει τις εξαγωγές, ιδιαίτερα με τα προϊόντα υδατοκαλλιεργειών.
- 3) Προσφέρει πρώτες ύλες στη μεταποιητική βιομηχανία.
- 4) Καλύπτει ελλείμματα πρωτεϊνών υψηλής διατροφικής αξίας.
- 5) Αποτελεί εισόδημα σε παράκτιες περιοχές με μεγάλη ανάπτυξη της αλιείας.
- 6) Προσφέρει ευκαιρίες απασχόλησης γενικά, αλλά και σε εξειδικευμένο επιστημονικό και εργατικό δυναμικό.
- 7) Συμβάλλει σε σημαντικό βαθμό στην απασχόληση εργαζόμενων σε συναφείς με τον τομέα κλάδους, όπως βιομηχανίες κατασκευής, συντήρησης και εξοπλισμού σκαφών, κατασκευής και εξοπλισμού μονάδων υδατοκαλλιεργειών, εμπορία, συντήρηση και μεταφορά αλιευτικών προϊόντων.

Αναλυτικά για την κάθε δραστηριότητα του τομέα αλιείας έχουμε:

Θαλάσσια αλιεία

Η Ελληνική Αλιεία χαρακτηρίζεται κατά την άσκηση της δραστηριότητας από εκτεταμένη παράκτια ζώνη, μεγάλη διασπορά μικρών αλιευτικών κέντρων, ιδιόμορφο βραχώδη πυθμένα, αλιγότροφα ύδατα και μεγάλη ποικιλία εκμεταλλεύσιμων ειδών.

Αλιευτικά πεδία

Τα κυριότερα αλιευτικά πεδία που εκμεταλλεύεται ο ελληνικός αλιευτικός στόλος είναι:

- α) Οι περιοχές του Θρακικού πελάγους, του Θερμαϊκού κόλπου, καθώς και των κόλπων Σαρωνικού, Χαλκίδας και Ευβοϊκού, περιοχές με εκτεταμένη υφαλοκρηπίδα.
- β) Οι περιοχές των νήσων Αιγαίου.
- γ) Οι ακτές της νήσου Κρήτης.
- δ) Οι νότιες ακτές της Πελοποννήσου. Και
- ε) Το διεθνές αλίπεδο της Μεσογείου.

Κατηγορίες Αλιευτικών σκαφών

Ο αλιευτικός στόλος αποτελείται από τρεις κατηγορίες:

- 1) Σκάφη υπερπόντιας αλιείας. Περιλαμβάνουν τις τράτες ωκεανού, που αλιεύουν εκτός Μεσογείου και η παραγωγή τους αποτελείται κυρίως από κατευγμένα αλιεύματα και μικρό ποσοστό νωπών.
- 2) Σκάφη μέση αλιείας. Περιλαμβάνουν τις μεσογειακές τράτες βυθού, που ασχολούνται με τη συλλογή βενδικών ειδών και τα γρι-γρι που ασχολούνται με τη συλλογή πελαγικών ειδών.
- 3) Σκάφη παράκτιας αλιείας, που αλιεύουν με δίχτυα - παραγάδια και τράτες.

Παραγωγή

Το σύνολο της αλιευτικής παραγωγής ανήλθε κατά το 1993 σε 173 τόννους. Η συμμετοχή της παράκτιας αλιείας στο σύνολο της παραγωγής ήταν 51,43%, της μέσης αλιείας 40% και της υπερπόντιας αλιείας είναι 8,6%. Η απασχόληση των εργαζομένων σε κάθε κατηγορία παραγωγής έχει ως εξής: Παράκτια αλιεία 74,6%,

20,5% στη μέση αλιεία και 4,9% στην υπερπόντια αλιεία, κατά πλειοψηφία σε ποσοστό μεγαλύτερο του 95% από άρρενες.

Αποθέματα

Μια εξίσου σημαντική με τη σύνδεση του στόχου και του όγκου παραγωγής είναι και η κατάσταση των ιχθυοαποθεμάτων. Η μελέτη αυτή αφορά συγκεκριμένα αλιεύματα, από αβαθείς θαλάσσιες περιοχές και ρηχούς κόλπους, καθώς επίσης και πελαγικά είδη, έχοντας ως στόχο την αλίευση σε κάθε κατηγορία και την εμπορευσιμότητα κάθε είδους.

Οι στρατηγικές και τα υποπρογράμματα που αναφέρονται για τη θαλάσσια αλιεία έχουν την εξής γενικά ανάπτυξη, μαζί με τα μέτρα και τα υπομέτρα:

Υποπρόγραμμα 1 - Θαλάσσια αλιεία

Τομέας Παρέμβασης - **Μέτρο 1.1.**

Τίτλος: "Ανανέωση των στόλων και εκσυγχρονισμός των αλιευτικών σκαφών".

Υπομέτρο 1.1α

Τίτλος: Εκσυγχρονισμός αλιευτικών σκαφών.

Υπομέτρο 1.1β

Τίτλος: Ναυπήγηση σκαφών.

Τομέας Παρέμβασης - **Μέτρο 1.2**

Τίτλος: Προσαρμογή των αλιευτικών προσπαθειών.

Υπομέτρο 1.2α

Τίτλος: Οριστική παύση.

Υπομέτρο 1.2β

Τίτλος: Προσωρινή παύση - ειδικά μέτρα.

Τομέας παρέμβασης - **Μέτρο 1.3**

Τίτλος: Αναπροσανατολισμός αλιευτικών δραστηριοτήτων.

Τομέας παρέμβασης - **Μέτρο 1.4**

Τίτλος: Εξοπλισμός των λιμένων αλιείας.

Υποπρόγραμμα 2 - Υδατοκαλλιέργεια

Τομέας παρέμβασης - **Μέτρο 2.1**

Τίτλος: Εκσυγχρονισμός της υδατοκαλλιέργειας.

Τομέας παρέμβασης -**Μέτρο 2.2**

τίτλος: Διευθέτηση παράκτιων περιοχών.

Υποπρόγραμμα 3 - Αξιοποίηση αλιευτικής παραγωγής

Τομέας παρέμβασης -**Μέτρο 3.1**

Τίτλος: Μεταποίηση

Υπομέτρο 3.1α

Τίτλος: Ίδρυση νέων μεταποιητικών μονάδων.

Υπομέτρο 3.1β

Τίτλος: Επέκταση και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων μεταποιητικών μονάδων, εξοπλισμός τους και εισαγωγή σ' αυτές συστημάτων πληροφορικής.

Υπομέτρο 3.1γ

Τίτλος: Εκσυγχρονισμός υπάρχοντων χώρων και εγκαταστάσεων μεταποιητικών μονάδων.

Τομέας παρέμβασης -**Μέτρο 3.2**

Τίτλος: Εμπορία

Υπομέτρο 3.2α

Τίτλος: Κατασκευή νέων ιχθυόσκαλων και ιχθυαγορών.

Υπομέτρο 3.2β

Τίτλος: Εκσυγχρονισμός υπάρχουσών καλλιέργειών.

Υπομέτρο 3.2γ

Τίτλος: Κατασκευή κέντρων αποστολής και σταθμών εξυγίανσης οστράκων - εκσυγχρονισμός υπάρχοντων.

Υποπρόγραμμα 4 - Υποδομές και έρευνα αλιείας

Υποπρόγραμμα 1 - Θαλάσσια αλιεία

Τομέας Παρέμβασης

1.1. Μέτρο: Ανανέωση των στόλων και εκσυγχρονισμός των αλιευτικών σκαφών.

1.1.α. Υπόμετρο: Εκσυγχρονισμός αλιευτικών σκαφών.

1.1.β. Υπόμετρο: Ναυπήγηση σκαφών.

Το μέτρο αυτό αναφέρεται στο σημαντικότερο πρόβλημα, που είναι η παλαιότητα του στόλου. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι το 76,6% του συνόλου των σκαφών είναι μέσης ηλικίας άνω των 10 ετών. Αντίστοιχα παλαιωμένος είναι και ο τεχνικός εξοπλισμός των σκαφών.

Στόχος του μετρου και των υπομέτρων του είναι ο εκσυγχρονισμός των υπάρχοντων αλιευτικών σκαφών με σύγχρονα συστήματα πλοήγησης, η βελτίωση της σύνδεσης του στόλου, της παραγωγικότητας και της οικονομικής βιωσιμότητας των αλιευτικών, με την κατασκευή καινούργιων σκαφών και εξασφάλιση των συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας των πληρωμάτων.

Με την εφαρμογή δε του προγράμματος αναμένονται τα εξής αποτελέσματα:

- Ορθολογική και αποδοτική εκμετάλλευση των αλιευτικών πεδίων.
- Παραγωγικότητα και οικονομική βιωσιμότητα αλιευτικών επιχειρήσεων.
- Δυνατότητα διεύρυνσης αλιευτικής δραστηριότητας.
- Προσανατολισμός του στόλου σε νέα υποεκμεταλλεύμενα αλιευτικά πεδία.
- Απόσυρση πολλών μικρών και ασύμφωρων σκαφών και αντικατάστασή τους με άλλα μεγαλύτερης χωρητικότητας, κατάλληλα εξοπλισμένα και με δυνατότητα να αλιεύουν σε πεδία αρκετά απομακρυσμένα από εκείνα που τα μικρά σκάφη αλιεύαν.
- Βελτίωση των συνθηκών εργασίας και βελτίωση της ποιότητας των αλιευμάτων.

1.2. Τομέας παρέμβασης

1.2. Μέτρο: Προσαρμογή των αλιευτικών προσπαθειών.

Υπόμετρο 1.2α: Οριστική παύση.

Υπόμετρο 1.2β: Προσωρινή παύση και άλλα ειδικά μέτρα.

Υπόμετρο 1.2α. Οριστική παύση

Ο στόχος του υπομέτρου αυτού είναι να μειωθεί η αλιευτική προσπάθεια ώστε να διατηρηθεί η ισορροπία μεταξύ αποθεμάτων και ασκούμενης αλιευτικής προσπάθειας. Η εφαρμογή του υπομέτρου περιλαμβάνει αποζημίωση με δημόσια δαπάνη πλοιοκτητών αλιευτικών σκαφών, ώστε να παύσουν οριστικά την άσκηση της αλιευτικής δραστηριότητας. Το αποτέλεσμα είναι ο περιορισμός σαφώς της αλιευτικής δραστηριότητας.

Υπόμετρο 1.26. Προσωρινή παύση και άλλα ειδικά μέτρα

Το υπόμετρο αυτό αποτελεί συνέχεια του προηγούμενου υπομέτρου. Ο στόχος του έγκειται στην αντιμετώπιση απρόβλεπτων και μη επαναλαμβανόμενων δυσχερειών, σχετικών με ειδικές πτυχές του τομέα, που είναι δυνατό να προκύψουν κατά την εφαρμογή του προγράμματος.

Το υπόμετρο αυτό περιλαμβάνει:

- α) Μέτρα που είναι δυνατό να ληφθούν κατά τη διάρκεια εφαρμογής του προγράμματος και να αποσκοπούν στη μερική αντιστάθμιση της απώλειας εισοδήματος που συνδέεται με μια δράση προσωρινής παύσης της αλιευτικής δραστηριότητας, λόγω απρόβλεπτων και μη επαναλαμβανόμενων συμβάτων, βιολογικών ιδίως αιτιών.
- β) Συντονισμένες δράσεις, που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση δυσχερειών που αφορούν ειδικές πτυχές του τομέα και είναι δυνατό να προκύψουν κατά τη διάρκεια εφαρμογής του προγράμματος.

1.3. Τομέας παρέμβασηςΜέτρο: Αναπροσανατολισμός αλιευτικών δραστηριοτήτων

Ο στόχος του μέτρου αυτού αφορά τη μείωση της αλιευτικής προσπάθειας, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της παρούσας (αρ. 93/474/ /28.7.93) για τον αλιευτικό στόλο. Το μέτρο αυτό περιλαμβάνει αποζημιώσεις με δημόσια δαπάνη αλιευτικών σκαφών κατηγορίας τρατών βυθού και ωκεανού, μεγαλύτερων των 25 κ. χωρητικότητας, ώστε να διαγραφούν οριστικά από τα ελληνικά νηολόγια και να μεταβιβασθούν σε τρίτες χώρες. Προγραμματίζεται επίσης η σύσταση Μικτών Εταιρειών περίπου 22 στον αριθμό.

1.4. Τομέας παρέμβασηςΜέτρο: Εξοπλισμός των λιμένων αλιείας

Στόχος του μέτρου είναι η βελτίωση των συνθηκών εκφόρτωσης, επεξεργασίας και αποθήκευσης των προϊόντων αλιείας, για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος χρειάζονται οι εξής ενέργειες:

- Κατασκευή ή βελτίωση των κτιριακών εγκαταστάσεων των αλιευτικών σταθμών.
- Δημιουργία ή βελτίωση των κτιριακών εγκαταστάσεων των αλιευτικών σκαφών (ηλεκτροδότηση, υδροδότηση, δρόμοι προσπέλασης κ.λπ.).
- Εγκαταστάσεις αποθήκευσης και γυκτικές εγκαταστάσεις.
- Εγκαταστάσεις για παραγωγή πάγου.
- Βελτιώσεις στις 10 ήδη υπάρχουσες ιχθυόσκαλες στην Ελλάδα.

Σαν αποτέλεσμα όλων αυτών επιδιώκεται ο εξοπλισμός 35 αλιευτικών λιμένων, ιδιαίτερα των ευρισκόμενων σε απομακρυσμένες περιοχές, για:

- α) Τη δημιουργία κατάλληλων και ασφαλών συνθηκών εργασίας για τους αλιείς.
- β) Τη βελτίωση της ποιότητας των διακινουμένων αλιευμάτων.
- γ) Την αύξηση του εισοδήματος των παραγωγών.
- δ) Την περιφερειακή ανάπτυξη και την αύξηση της απασχόλησης του κλάδου.
- ε) Τη δημιουργία οργανωμένων και πλήρων αλιευτικών σταθμών, συμβατών με το φυσικό περιβάλλον, τον οικοτουρισμό και τη φυσιογνωμία του τοπίου των παραλίμνιων περιοχών.

Υποπρόγραμμα 2. Υδατοκαλλιέργεια

Στην Ελλάδα λειτουργούν αυτή τη στιγμή πάνω από 350 μονάδες καλλιέργειας γαριώ, ενώ οι αλιευτικά εκμεταλλεύσιμες λιμνοθάλασσες, 72 στον αριθμό, προσφέρουν 1.320 τόνους παραγωγή.

Σ' αυτό το μέγεθος του αριθμού των μονάδων αλλά και της παραγωγής, συνηγορούν και οι γεωμορφολογικές και υδροβιολογικές συνθήκες των παράκτιων ζωνών και των εσωτερικών υδάτων, που σχηματίζουν ένα ιδανικό περιβάλλον για την ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών. Γι' αυτό το λόγο υπάρχουν και περαιτέρω περιθώρια ανάπτυξης σε άμεση σχέση με το περιβάλλον. Άλλωστε τα τελευταία χρόνια κάθε λειτουργία υδατοκαλλιέργειας συνοδεύεται και από έγκριση περιβαλλοντικών όρων και μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, με την οποία επιβάλλονται όροι για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον.

Ανάπτυξη

Εκτός από τις ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες, η θεαματική αυτή ανάπτυξη οφείλεται σε:

- 1) Στην ανάπτυξη και εξέλιξη νέων μεθόδων και τεχνολογιών από μέρους των Ελλήνων καλλιεργητών.
- 2) Στις οικονομικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους.
- 3) Στο δίκτυο των κρατικών και ιδιωτικών σταθμών που δημιουργήθηκαν για τα γάρια γλυκών και θαλασσινών νερών.
- 4) Στους υπάρχοντες φυσικούς σχηματισμούς και ιδιαίτερα στις λιμνοθάλασσες.

Αριθμητική Επίδραση

Τα προβλήματα που εντοπίζονται στη ραγδαία ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών και που καλείται να λύσει το πρόβλημα αυτό είναι:

- α) Ανταγωνισμός δραστηριοτήτων που εγκαθίστανται στις παράκτιες ζώνες.
- β) Απορρίψεις αστικών λυμάτων, βιομηχανικών και γεωργοκτηνοτροφικών απολήτων.
- γ) Υπεραλίευση και κακή αλιευτική διαχείριση των ιχθυοτροφών υδάτων.
- δ) Έλλειψη επαρκών εγκαταστάσεων και έλεγχου υγιεινής και ποιότητας.
- ε) Έλλειψη οργάνωσης των υδατοκαλλιεργητών σε θέματα εμπορίας και διάθεσης των προϊόντων στις τοπικές και ιδιαίτερα στις διεθνείς αγορές.
- ζ) Μείωση των επιφανειακών και πηγαίων υδάτων που παρουσιάσθηκαν τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας.
- η) Χρονοβόρα διαδικασία ίδρυσης και χρηματοδότησης των μονάδων.
- θ) Υψηλό κόστος δανειοδότησης.

Οι στρατηγικές και τα μέτρα που αναφέρονται στις υδατοκαλλιέργειες έχουν ως εξής:

Μέτρο 2.1. Εκσυγχρονισμός της υδατοκαλλιέργειας.

Μέτρο 2.2. Διευθέτηση παράκτιων περιοχών.

Τομέας Παρέμβασης

Μέτρο 2.1. Εκσυγχρονισμός της υδατοκαλλιέργειας

Οι στόχοι του μέτρου αναφέρονται στα εξής:

- Αύξηση της παραγωγής ειδών υψηλής εμπορικής αξίας, προερχόμενης από εντατικές, ημιεντατικές και εντατικές υδατοκαλλιέργειες.

- Μείωση του κόστους παραγωγής.
- Βελτίωση της ποιότητας του παραγόμενου προϊόντος.
- Βελτίωση των συνθηκών παραγωγής και διακίνηση των προϊόντων αλιείας στα εσωτερικά νερά.
- Βελτίωση των συνθηκών εργασίας.

Αυτοί οι στόχοι προβλέπεται να επιτευχθούν με την κατασκευή, επέκταση, εκσυγχρονισμό, μετεγκατάσταση μονάδων υδατοκαλλιεργειών, βελτιωτικά έργα αξιοποίησης λιμνοθαλασσών και λοιπών εκμεταλλεύσεων, καθώς και έργα που αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, καθώς και δημιουργία μονάδων νέων ειδών εμπορικής σημασίας. Οι ρυθμοί όμως ανάπτυξης του τομέα θα είναι σχετικά χαμηλοί σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, τόσο για τις θαλάσσιες καλλιέργειες όσο και για τις καλλιέργειες υφάλμυρων και γλυκών νερών.

Τομέας Παρέμβασης

Μέτρο 2.2. Διευθέτηση παράκτιων περιοχών

Το μέτρο περιλαμβάνει τη διευθέτηση παράκτιων περιοχών με τη δημιουργία θαλάσσιων προστατευτικών περιοχών σε συνδυασμό με την κατασκευή και εγκατάσταση σ' αυτές σταθερών ή κινητών στοιχείων, δηλαδή τεχνητών υφάλων.

Για την πραγματοποίηση του στόχου απαραίτητη είναι η σύνταξη μελέτης σκοπιμότητας και κατασκευαστικής, ενώ επιβεβλημένη είναι η πενταετής παρακολούθηση των επιπτώσεων του έργου και ιδίως στη μελέτη της εξέλιξης των αλιευτικών πόρων της προστατευόμενης περιοχής.

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα είναι ότι το μέτρο θα συνεισφέρει στην προστασία των αλιευτικών πόρων με την παρεμπόδιση της παραμονής αλιείας των συρόμενων εργαλείων, με αποτέλεσμα την αύξηση του προϊόντος της παράκτιας αλιείας.

Υποπρόγραμμα 3. Αξιοποίηση αλιευτικής παραγωγής

A. Μεταποίηση

Ο τομέας της μεταποίησης αποτελεί σημαντικό κλάδο της Εθνικής Οικονομίας. Οι μεταποιητικές επιχειρήσεις είναι συνολικά 60 και ασχολούνται με την αλιεία, την κονσερβοποίηση και το κάπνισμα των αλιευτικών προϊόντων. Σ' αυτές προστίθενται 50 μικρές βιοτεχνίες επεξεργασίας κατευυγμένων αλιευμάτων και 24 υποτυπώδη εργαστήρια αποκέλευσης μυδιών.

Ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων ατόμων ανέρχεται σε 3.270, από τα οποία 1.950 άτομα απασχολούνται εποχιακά.

Ο συνολικός όγκος της μεταποιημένης και επεξεργασμένης αλιευτικής παραγωγής ανέρχεται σε 26.000 τόνους περίπου.

Τα βασικότερα προβλήματα για το μεγαλύτερο μέρος των υφιστάμενων μεταποιητικών μονάδων είναι τα εξής:

- Η παλαιότητα των εγκαταστάσεων του εξοπλισμού.
- Η λειτουργία τους κοντά σε κατοικημένες περιοχές.
- Η έλλειψη εφαρμογής των υγειονομικών οδηγιών.
- Η εφαρμογή παλαιάς τεχνολογίας, που τις καθιστά μη ανταγωνιστικές.

B. Εμπόριο

Στην Ελλάδα λειτουργούν 10 ιχθυόσκαλες, οι οποίες βρίσκονται σε λιμάνια, σε αποκλειστική χρήση προβλήτας και αποτελούν χώρους υποδοχής, συσκευασίας και πρώτης πώλησης αλιευμάτων.

Ο εξοπλισμός τους χρονολογείται από το 1960, ενώ υπολογίζεται ότι από τις ιχθυόσκαλες που λειτουργούν σήμερα διακινείται και καταγράφεται περίπου το 25% της αλιευτικής παραγωγής.

Υπάρχουν επτά (7) κέντρα αποστολής, από τα οποία μόνο το ένα λειτουργεί σύμφωνα με τους υγειονομικούς κανόνες που αφορούν την παραγωγή και διάθεση στην αγορά των αλιευτικών προϊόντων.

Δεν λειτουργεί κανένας σταθμός εξυγίανσης οστράκων.

Επίσης λειτουργούν 42 συσκευαστήρια, από τα οποία μόνο τα 4 έχουν κατασκευαστεί και λειτουργούν σύμφωνα με την οδηγία 91/492/ΕΟΚ του Συμβουλίου της ΕΟΚ. Τα υπόλοιπα έχουν πάρει έγκριση παρέκκλισης προκειμένου να λειτουργήσουν μέχρι 31.12.1995. Ο εξοπλισμός τους δε είναι ξεπερασμένος και η δυνατότητα τους είναι στο βαθμό να εξυπηρετούν τις ανάγκες μιας μονάδας υδατοκαλλιέργειας.

Γ. Προώθηση κατανάλωσης

Μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει καμία ενέργεια που θα έχει ως στόχο την προώθηση της κατανάλωσης και την αναζήτηση νέων δυνατοτήτων διάθεσης, για αλιευτικά προϊόντα που είτε είναι πλεονασματικά είτε τυγχάνουν μικρής εκμετάλλευσης. Παράλληλα υπάρχει μεγάλη διασπορά των αλιευτικών εκμεταλλεύσεων και των αλιευτικών κέντρων, καθώς και απουσία ενώσεων και συνεταιρισμών που θα αναλάβουν συλλογικά την προώθηση των αλιευτικών προϊόντων.

Δ. Οργανώσεις παραγωγών

Υπάρχουν τρεις αναγνωρισμένες από την Ευρωπαϊκή Ένωση οργανώσεις παραγωγών: στο Βόλο, στη Μυτιλήνη και στη Θεσσαλονίκη. Ο αριθμός αυτός βέβαια θεωρείται πολύ μικρός, λαμβανομένου υπόψη του αλιευτικού δυναμικού της χώρας. Αυτό οφείλεται κυρίως στη διασπορά των αλιευτικών λιμανιών της χώρας και στο γεγονός ότι οι περισσότερες αλιευτικές μονάδες είναι μικρές και οικογενειακού χαρακτήρα.

Οι στρατηγικές, τα μέτρα και τα υπομέτρα για την αξιοποίηση της αλιευτικής παραγωγής είναι τα εξής:

Μέτρο 3.1 Μεταποίηση.

Υπομέτρα

3.1.α. Ίδρυση νέων μεταποιητικών μονάδων (κτίρια, εγκαταστάσεις, νέες τεχνολογίες).

3.1.β. Επέκταση και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων μεταποιητικών μονάδων, εξοπλισμός τους και εισαγωγή σ' αυτές συστημάτων πληροφορικής.

3.1.γ. Εκσυγχρονισμός υπαρχόντων χώρων και εγκαταστάσεων μεταποιητικών μονάδων (προδιαγραφές υγιεινής, επεξεργασίας αποβλήτων).

Μέτρο 3.2 Εμπορία.

Υπομέτρα

3.2.α. Κατασκευή νέων ιχθυοσκαλών και ιχθυαγορών (κτίρια, εγκαταστάσεις, εξοπλισμός).

3.2.β. Εκσυγχρονισμός υπαρχουσών ιχθυοσκαλών.

3.2.γ. Κατασκευή κέντρων αποστολής και σταθμών εξυγίανσης οστράκων - εκσυγχρονισμός υπαρχόντων (βελτίωση ελέγχου της ποιότητας).

Μέτρο 3.3. Προώθηση και αναζήτηση νέων τρόπων διάθεσης αλιευτικών προϊόντων.

3.1. Μέτρο: Μεταποίηση

3.1.α. Υπομέτρο: Ίδρυση νέων μεταποιητικών μονάδων.

Το υπομέτρο αυτό περιλαμβάνει την κατασκευή νέων μεταποιητικών μονάδων. Προβλέπεται η κατασκευή τουλάχιστον 10 νέων βιομηχανικών μονάδων, εκ των οποίων εκτιμάται ότι οι 5 θα επεξεργάζονται κατευυγμένα προϊόντα και οι 5 θα μεταποιούν νωπά.

Η συμβολή του υπομέτρου στην αύξηση μεταποιημένων ποσοτήτων αλιευμάτων είναι μεγάλη. Ταυτόχρονα βέβαια αναμένεται και αύξηση της παραγωγής.

Τα αποτελέσματα από την εφαρμογή του υπομέτρου είναι:

- Ανταγωνιστικότητα των προϊόντων.
- Εξαγωγική ικανότητα των προϊόντων.
- Λειτουργία μονάδων με εθνικές και κανονικές διατάξεις για την υγιεινή και το περιβάλλον.
- Βελτίωση του εισοδήματος των παραγωγών αλιευτικών προϊόντων.

Υπομέτρο 3.1.β. Επέκταση και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων μεταποιητικών μονάδων.

Στα πλαίσια του υπομέτρου εκτιμάται ότι θα εκσυγχρονιστούν 8 από τις υφιστάμενες μεταποιητικές μονάδες. Με τον εκσυγχρονισμό των μονάδων αναμένεται ότι το σύνολο της μεταποιημένης παραγωγής θα αυξηθεί κατά 700 τόνους.

Η χρησιμοποίηση της πληροφορικής εκτιμάται ότι θα βοηθήσει τις επιχορηγήσεις και τα προϊόντα να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς, ενώ η αύξηση της δυναμικότητας των μονάδων, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων, η αύξηση της ποικιλίας των παραγόμενων προϊόντων και η βελτίωση της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων είναι τα αποτελέσματα του μέτρου που αναμένονται.

Υπομέτρο 3.1.γ. Εκσυγχρονισμός υπάρχοντων χώρων και εγκαταστάσεων μεταποιητικών μονάδων - μετεγκατάσταση.

Το υπομέτρο περιλαμβάνει εργασίες που αφορούν στον εκσυγχρονισμό των υπάρχοντων χώρων και εγκαταστάσεων των βιομηχανικών μονάδων ή στην επέκτασή τους ή στη μετεγκατάστασή τους, καθώς και εφοδιασμό των μονάδων με πλήρη συστήματα βιολογικού καθαρισμού για την επεξεργασία των αποβλήτων.

Εκτιμάται επίσης ότι ο εκσυγχρονισμός θα εφαρμοστεί σε 40 μονάδες αλίπαστων και καπνιστών και κονσερβοποίησης, σε 38 μονάδες επεξεργασίας κατευυγμένων, σε 25 μονάδες αποφλοίωσης μυδιών.

Τα κύρια αποτελέσματα που αναμένονται είναι η προστασία του περιβάλλοντος και η βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων.

3.2. Μέτρο: Εμπόριο

Υπόμετρο 3.2.α. Κατασκευή νέων ιχθυοσκαλών και ιχθυαγορών

Το υπόμετρο αυτό αφορά την κατασκευή νέων ιχθυοσκαλών και ιχθυαγορών και περιλαμβάνει κτιριακές εγκαταστάσεις, ηλεκτρομηχανολογικό εξοπλισμό για την αποθήκευση, συντήρηση, κατάλυξη, συσκευασία και διακίνηση των αλιευτικών προϊόντων. Ειδικότερα: αύξηση των διακινούμενων μέσω των ιχθυοσκαλών εμπορευμάτων κατά 8.000 τόνους. Ενώ τα υπόλοιπα αναμενόμενα αποτελέσματα είναι: Η αύξηση του εισοδήματος των παραγωγών, ανάπτυξη υγιούς ιχθυεμπορίου, αποσυμφόρηση των υπάρχουσών ιχθυοσκαλών, ιδιαίτερα του Πειραιά.

Υπόμετρο 3.2.β. Εκσυγχρονισμός υπάρχουσών ιχθυοσκαλών

Το υπομέτρο περιλαμβάνει εργασίες που αφορούν στον εκσυγχρονισμό των υπάρχουσών ιχθυοσκαλών, όπως βελτίωση και ανανέωση όλων των χώρων των ιχθυοσκαλών, κατασκευή χώρων αποθήκευσης, γύξης και συντήρησης των αλιευμάτων.

Ειδικότερα επιχειρείται η βελτίωση της ποιότητας και της υγιεινής των διακινούμενων αλιευτικών προϊόντων και η αύξηση των διακινούμενων μέσω των συγκεκριμένων ιχθυοσκαλών αλιευμάτων.

Υπόμετρο 3.2.γ. Κατασκευή κέντρων αποστολής και σταθμών εξυγίανσης οστράκων - εκσυγχρονισμών υπάρχοντων.

Το υπόμετρο περιλαμβάνει επενδύσεις που θα αφορούν: Στην κατασκευή 10 νέων σύγχρονων κέντρων αποστολής και σταθμών εξυγίανσης οστράκων και στον εκσυγχρονισμό των υπάρχοντων. Στην κατασκευή 15 νέων σύγχρονων συσκευαστηρίων και στον εκσυγχρονισμό των υπάρχοντων.

Με την εφαρμογή του υπομέτρου αναμένεται η βελτίωση της ποιότητας και της υγιεινής των διακινούμενων προϊόντων υδατοκαλλιεργειών, η προστασία της δημόσιας υγείας και η αύξηση της παραγωγής και της κατανάλωσης οστρακοειδών.

Μέτρο: Προώθηση και αναζήτηση νέων τρόπων διάθεσης αλιευτικών προϊόντων.

Το μέτρο περιλαμβάνει: Ενέργειες πιστοποίησης της ποιότητας και απονομής ειδικών σημάτων στα προϊόντα. Εκστρατείες προώθησης. Έρευνες για την κατανάλωση, οργάνωση και συμμετοχή σε εμπορικές εκθέσεις. Έρευνες αγοράς και των προοπτικών εμπορίας, παροχή συμβουλών και ενισχύσεων για την πώληση.

Τα αποτελέσματα που αναμένονται είναι η αύξηση της κατανάλωσης ορισμένων ειδών, εξασφάλιση νέας αγοράς για τα αλιευτικά προϊόντα, βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αλιευτικών εκμεταλλεύσεων, εξισορρόπηση της αγοράς.

Υποπρόγραμμα 4. Υποδομές και έρευνα αλιείας

Οι υποδομές και η έρευνα αλιείας αποτελεί τον τελευταίο από τους τομείς που παρεμβάινει αυτό το επιχειρησιακό πρόγραμμα για την αλιεία.

Αποτελεί μέτρο και απευθύνεται στη βελτίωση της υπάρχουσας υποδομής στην αλιεία με την εκτέλεση των απαραίτητων έργων.

Περιγραφή έργων

- 1) Βελτιωτικά έργα λιμνοθαλασσών, προβλήματα διαχείρισης και προστασίας, ιδιαίτερα σε περιοχές όπου υπάρχει ο μεγαλύτερος όγκος παραγωγής.
- 2) Λιμενικές υποδομές σε ιχθυόσκαλες, προβλήματα εκφόρτωσης και διακίνησης των αλιευτικών προϊόντων σε υπάρχουσες και νέες ιχθυόσκαλες.
- 3) Κατασκευή, αποποεράτωση και βελτίωση αλιευτικών καταφυγίων, προβλήματα ελλιμενισμού και προστασίας των επαγγελματικών αλιευτικών σκαφών.

- 4) Κρατικοί σταθμοί οστρακοειδών, προβλήματα που σχετίζονται, από άποψη βασικής έρευνας, με την αναπαραγωγή και ανάπτυξη των οστρακοειδών.
- 5) Κρατικό κέντρο υδατοκαλλιεργητικών εφαρμογών, προβλήματα που σχετίζονται από άποψη βασικής έρευνας με την αναπαραγωγή, διατροφή, ασθένειες των εκτρεφόμενων υδρόβιων οργανισμών.
- 6) Πρόγραμμα παρακολούθησης ποιότητας νερού που διαβιούν και εκτρέφονται υδρόβιοι οργανισμοί.
- 7) Ερευνητικά προγράμματα τομέα αλιείας και του εκσυγχρονισμού κρατικών ιχθυογεννητικών σταθμών, προβλήματα που σχετίζονται με ελλείψεις: (α) Στη βασική έρευνα τομέα αλιείας, (β) στην υποδομή και τον εξοπλισμό των κρατικών ιχθυογεννητικών σταθμων. Οι κρατικοί ιχθυογεννητικοί σταθμοί ασχολούνται κατά κανόνα με την βασική έρευνα του τομέα των υδατοκαλλιεργειών και ο σκοπός τους δεν είναι εμπορικός.

Αναμενόμενα αποτελέσματα:

- Προστασία των λιμνοθαλασσών και ορθολογική διαχείριση.
- Τεχνική υποστήριξη μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας.
- Βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων αλιείας και εξασφάλιση υποδομής για κατασκευή νέων ιχθυοσκαλών.
- Ανάπτυξη νέων τεχνικών και μεθόδων καλλιέργειας οστρακοειδών.
- Πειραματισμός σε νέες μεθόδους καλλιέργειας, διατροφής και αντιμετώπισης ασθενειών υδρόβιων οργανισμών.
- Εφαρμογή νέων τεχνικών στη χώρα μας.
- Βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων από υδατοκαλλιέργειες, μέσω βελτίωσης μεθόδων εκτροφής και της ποιότητας τροφών.

Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, από τη μελέτη του επιχειρησιακού προγράμματος για την αλιεία μπορούμε να πούμε ότι ο προσανατολισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνεργασία με την Ελληνική πολιτεία, είναι η μείωση του αριθμού του πληθυσμού που ασχολείται με την αλιεία, με ταυτόχρονη αύξηση της παραγωγής.

Η σημασία που δίνεται στον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της υποδομής είναι μεγάλη, ιδίως σε θέματα που αφορούν το εμπόριο και τη μεταποίηση, όπου στην Ελλάδα, κατεξοχήν χώρα με παράδοση στην αλιεία και στο εμπόριο αλιευτικών ειδών, υπάρχει καθυστέρηση ανάπτυξης στους τομείς αυτούς.

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα προσπαθεί να δώσει μια νέα εικόνα της αλιείας στην Ελλάδα. Εάν λάβουμε υπόψη ότι τα μικρά και ζημιογόνα σκάφη αντικαθίστανται με μεγάλα και νέας τεχνολογίας, εάν λάβουμε υπόψη μας ότι ο προσανατολισμός πλέον στον τομέα αλιείας ξεπερνάει τα στενά όρια της οικογενειακής επιχείρησης και προχωράει πιο πέρα, στην ίδρυση εταιριών σε μορφή συνεταιρισμών και την οργάνωση των ασχολούμενων με το επάγγελμα της αλιείας κατοίκους της Ελλάδας, που τους κάνει μέλη μιας διαδικασίας παραγωγής που στόχο της έχει την αναβάθμιση του κλάδου.

Ταυτόχρονα, με την κατασκευή των έργων υποδομής δίδονται οι προϋποθέσεις για ανταγωνιστική εμπορική δράση των προϊόντων της αλιείας της Ελλάδας και στο εξωτερικό.

Στα θέματα δε των υδατοκαλλιεργειών, ομολογουμένως υπάρχει μια μεγαλύτερη επιστημονική βοήθεια σε θέματα ασθeneιών και καθαρισμού των υδάτων που χρησιμοποιούνται για υδατοκαλλιέργεια, ενώ τα προβλήματα συσκευασίας και μεταποίησης γενικότερα λύνονται παράλληλα και για τη θαλάσσια αλιεία, αλλά και τις υδατοκαλλιέργειες.

Το μεγάλο πρόβλημα, εκτός από την εφαρμογή, είναι καταρχήν η ενημέρωση των ενδιαφερόμενων μερών. Το πέρασμα στην αλιευτική επιχείρηση από τους παραδοσιακούς γαράδες των νησιών είναι δύσκολο να εφαρμοστεί. Ειδικά στην οριστική ή ακόμα και στην προσωρινή παύση εργασίας ανθρώπων που μια ολόκληρη ζωή είναι μέσα στη θάλασσα.

Η αντικατάσταση σκαφών ή ακόμα και ο εκσυγχρονισμός τους με νέες τεχνολογικές μεθόδους γαρέματος, για ορισμένους επαγγελματίες γαράδες είναι πολύ δύσκολη έως αδύνατη, διότι απαιτεί την ίδια συμμετοχή σε χρήματα, που λαμβάνουν σαν χρηματοδότηση. Η ίδια αυτή συμμετοχή ισοδυναμεί με κεφάλαιο που πρέπει οι ίδιοι να καταβάλουν και το οποίο δεν διαθέτουν. Επομένως, λίγοι είναι εκείνοι που θα ωφεληθούν πραγματικά και θα προχωρήσουν στα νέα δεδομένα που αναπτύσσονται με αυτό το πρόγραμμα.

Με την εικόνα ότι ο πιο ισχυρός θα επιβιώσει, προχωράμε στην εισαγωγή της αλιείας στα διεθνή επίπεδα οργάνωσης και ανταγωνισμού, που υπάρχουν βέβαια σε όλες τις χώρες του κόσμου που έχουν σοβαρή συμμετοχή στην παγκόσμια αλιευτική παραγωγή.

Η Ελλάδα μπορεί να βρει μια θέση μέσα στην Ισπανία, την Ιταλία, την Ισπανία, την Πορτογαλία, τη Ρωσία, την Αγγλία, τη Γαλλία, τις Η.Π.Α. και να αποκτήσει ένα μερίδιο της παγκόσμιας αγοράς, υπερκαλύπτοντας αρχικά τις δικές της ανάγκες σε είδη αλιείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ
ΠΑΚΕΤΟ ΝΤΕΛΟΡ ΙΙ

3.1 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ LEADER

Το 1991 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε προωθήσει μια νέα προσέγγιση η οποία είχε ως ιδιαίτερο στόχο τις μεμονωμένες αγροτικές κοινότητες. Η πρωτοβουλία αυτή, γνωστή ως Leader είναι ένα πρόγραμμα για απομακρυσμένες περιφέρειες ή αγροτικές κοινότητες, ο πληθυσμός των οποίων κυμαίνεται μεταξύ 5000 και 10000 κατοίκων. Το Leader είχε προϋπολογισμό που έφτανε τα 400 εκατομμύρια ECU. Το πρόγραμμα αυτό χρηματοδότησε προγράμματα που αναπτύχθηκαν από τοπικές ενώσεις και άλλες ομάδες με σκοπό την τόνωση της οικονομίας της υπαίθρου, την προώθηση τεχνικής βοήθειας, τη συγκράτηση του ενεργού πληθυσμού στην ύπαιθρο, καθώς και την παροχή συμβουλών και εμπειρογνωμοσύνης σε κοινότητες που επιζητούν να εφαρμόσουν προγράμματα διαφοροποίησης (ενημ.φυλ. "Ο αγροτικός κόσμος και το μέλλον του"). Επίσης τα μεγάλα έργα υποδομής δεν εντάσσονται στο σκεπτικό των συγκεκριμένων προγραμμάτων, τα οποία προωθούν την υλοποίηση μικρών και ευέλικτων παρεμβάσεων που αναδεικνύουν τις τοπικές ιδιαιτερότητες και αξιοποιούν τους τοπικούς φυσικούς και ανθρώπινους πόρους ("Οικονομικά χρονικά", Σεπτέμβριος 1993).

Κάποιες συγκεκριμένες ενέργειες που βοηθούνται από το Leader είναι η προώθηση του αγροτουρισμού, η αξιοποίηση τοπικών και ιστορικών πόρων και η βελτίωση του κοινωνικού εξοπλισμού με σκοπό τη δημιουργία αγροτικών τουριστικών πόλων έλξης, τη δημιουργία ξενώνων, μουσείων, παροχή βοήθειας προς τις τοπικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις, μεταφορά σύγχρονης τεχνολογίας και προώθηση της μεταξύ τους συνεργασίας.

Το πρόγραμμα Leader που εφαρμόστηκε στην πενταετία 1989 - 1994, είχε μεγάλη επιτυχία σε όλες τις χώρες όπου εφαρμόστηκε, ενώ για την Ελλάδα δεν έχει γίνει ακόμη ο απολογισμός.

Για την περίοδο 1994 - 1999, η επιτροπή κυκλοφόρησε για διαβούλευση με όλα τα ενδιαφερόμενα μέλη, το "Πράσινο Βιβλίο" για τις κοινοτικές πρωτοβουλίες. Στο έγγραφο αυτό η επιτροπή προτείνει να επικεντρωθούν οι μελλοντικές κοινοτικές πρωτοβουλίες, όσον αφορά την αγροτική ανάπτυξη, στην κατεύθυνση της πρωτοβουλίας Leader (ενημ.φυλ. "Το Δεύτερο Πακέτο Ντελόρ").

Εξαιτίας της κατάστασης που διαμορφώθηκε από τη μείωση της εργασίας και των γεωργικών δραστηριοτήτων, την εγκατάλειψη της υπαίδρου από τους νέους, την αύξηση της ανεργίας που πλήττει τον αγροτικό πληθυσμό και των ατόμων που βρίσκονται σε αβεβαιότητα όσον αφορά το μέλλον τους αποφασίστηκε πως χρειάζεται περαιτέρω βοήθεια και εγκρίθηκε το πρόγραμμα Leader II για την περίοδο 1994 - 1999, το οποίο έχει σαν στόχο να ενθαρρύνει την ανάληψη καινοτόμων ενεργειών από τοπικούς φορείς, δημόσιους και ιδιωτικούς σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων του αγροτικού χώρου, να ενισχύσει την ανταλλαγή αυτών των εμπειριών σε όλη την κοινότητα και να βοηθήσει τους φορείς αγροτικής ανάπτυξης που το επιθυμούν, να αξιοποιήσουν την πείρα που αποκτήθηκε σε άλλες περιοχές και να υλοποιήσουν από κοινού ορισμένα σχέδια ("Η ναυτεμπορική", Σάββατο 23 Ιουλίου 1994).

Καθ'οδόν προς τα ελληνικά ταμεία βρίσκονται 45 δισεκατομμύρια δραχμές που θα δοθούν στη χώρα μας μέσω της κοινοτικής πρωτοβουλίας Leader II. Με την υιοθέτηση του προγράμματος Leader II η ευρωπαϊκή ένωση δείχνει έμπρακτα ότι στηρίζει την "ποιοτική γεωργία" και την ανάπτυξη πρωτοβουλιών στον αγροτικό τομέα ("Το Βήμα", 24 Σεπτεμβρίου 1995).

3.2 ΕΘΝΙΚΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΑ

Εισαγωγή

Η πρώτη προσπάθεια εισαγωγής εθνικού κτηματολογίου έγινε το 1836 με το νόμο του Όθωνα. Από τότε έχουν εκδοθεί περίπου 4000 Νόμοι, διατάγματα, Υπουργικές αποφάσεις, εγκύκλιοι κ.λπ. με στόχο τη σύνταξη του Εθνικού κτηματολογίου. Όλες οι προσπάθειες δεσμικής ρύθμισης υπήρξαν αποσπασματικές και ανολοκλήρωτες. Σήμερα πέντε χρόνια πριν από το 2000, η Ελλάδα είναι το μοναδικό μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν διαθέτει κτηματολόγιο, και μαζί με την Αλβανία οι μοναδικές χώρες της Ευρώπης όπου δε λειτουργεί ο δεσμός (Οικονομικός Ταχυδρόμος 19/1/1995).

Η χρονιά που διανύουμε αποτελεί το δεύτερο έτος υλοποίησης και καταγραφής του εθνικού κτηματολογίου το οποίο θα καλύψει μέχρι το 2010 το

σύνολο των δήμων και κοινοτήτων της χώρας, δηλαδή 132 εκατομμύρια στρέμματα, τα οποία κατανέμονται ως εξής:

- α) αστικές - περιαστικές περιοχές 6000 Km²
- β) αγροτικές περιοχές 36000 Km²
- γ) δασικός χώρος 84100 Km²
- δ) λίμνες - ποτάμια 3100 Km²

Το έργο έχει ενταχθεί στο επιχειρησιακό πρόγραμμα για το περιβάλλον του Β' κοινοτικού πλαισίου στήριξης και η χρηματοδότησή του προβλέπεται να φτάσει τα 50 - 70 δισεκατομμύρια δραχμές για τα επόμενα 6 χρόνια. Επιπλέον 35 δισεκατομμύρια θα προέλθουν από το Γεωργικό Ταμείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FEOGA) τα οποία αφορούν τα Γεωργικά Μητρώα. Τον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την ολοκλήρωση του έργου έχει αναλάβει ο Οργανισμός Κτηματολογίου και Χαρτογραφείσεως Ελλάδας (Ο.Κ.Χ.Ε.).

Ο εξορθολογισμός της διαχείρισης της έγγειου ιδιοκτησίας, δημόσιας, δημοτικής και ιδιωτικής, ο εκσυγχρονισμός και η αποκέντρωση μιας σειράς κρατικών υπηρεσιών και λειτουργιών, που θα επιτρέψει την αποτελεσματική προστασία της δημόσιας και ιδιωτικής γης, την αναβάθμιση και αξιοποίηση των φυσικών πόρων, ο ορθολογικός σχεδιασμός και η προγραμματισμένη οικονομική, χωροταξική, πολεοδομική και περιβαλλοντική ανάπτυξη έχουν να κάνουν με τη σύνταξη και λειτουργία του έργου στο οποίο αναφερόμαστε, και θα αποτελεί ένα σύγχρονο σύστημα πληροφοριών γης. Πρόκειται δηλαδή για ένα ενιαίο, δημόσιο, αποδεικτικό, συστηματικό και ενήμερο σύστημα πληροφοριών που θα βασίζεται στα γεωτεμάχια. Θα περιλαμβάνει τη γεωμετρική περιγραφή τους και τα εμπράγματα δικαιώματα πάνω σ' αυτά, καθώς επίσης και σημαντικές πρόσθετες πληροφορίες απαραίτητες για τις όποιες διοικητικές, οικονομικές ή τεχνικές δραστηριότητες.

Η συστηματική καταγραφή των γεωτεμαχίων σημαίνει ότι θα καταγράφονται όλα τα ακίνητα, ιδιωτικά, δημόσια ή κοινόχρηστα, ανεξάρτητα από τη χρήση τους και ο αποδεικτικός του χαρακτήρας, ο οποίος αποτελεί μάλιστα ουσιαστικό χαρακτηριστικό, σημαίνει τη δημόσια διασφάλιση των ιδιοκτησιών. Το εθνικό κτηματολόγιο θα περιλαμβάνει έναν αποτελεσματικό μηχανισμό διαρκούς ενημέρωσης των μεταβολών των στοιχείων του (ενήμερο), ενώ από την άλλη θα συντάσσεται και θα τηρείται με ενιαίες προδιαγραφές για ολόκληρο τον ελληνικό χώρο (ενιαίο). Με το εθνικό κτηματολόγιο θα απλουστευτεί και θα καταστεί κατά

πολύ οικονομικότερη η διαδικασία μεταβίβασης ακίνητης περιουσίας, ενώ όπως είναι φανερό, θα μειωθούν σημαντικά οι περιουσιακές διαφορές και διαμάχες, συνεπώς και οι δικαστικοί αγώνες. Θα βελτιωθεί επίσης το καθεστώς απαλλοτριώσεων και αποζημιώσεων. Επίσης θα επιτραπεί η σαφέστερη και ακριβέστερη καταγραφή κοινωνικοοικονομικών δεδομένων σε τοπικό και ευρύτερο χώρο και συγκεκριμένο χρόνο. Θα επιτρέψει επίσης σαφέστερη παρακολούθηση των δημογραφικών δεδομένων καθώς και των πληθυσμιακών τάσεων σε όλη τη χώρα.

Από τα προαναφερόμενα είναι προφανές ότι ο πλούτος των πληροφοριών και η συστηματική καταχώρισή τους θα βοηθήσει αποφασιστικά όλες τις σχετικές υπηρεσίες και θα επιτρέψει την τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής σε πολλούς χρήσιμους τομείς της ζωής της χώρας όπως της αγροτικής πολιτικής καθώς και της πολιτικής προστασίας του περιβάλλοντος και αξιοποίησης των φυσικών πόρων. Για να καταστεί πιο σαφής η βοήθεια που θα δώσει το κτηματολόγιο στην ελληνική γεωργία αναφέρουμε ότι θα καταστεί δυνατή η εκμετάλλευση του συνόλου των γεωργικών εκτάσεων, θα περιοριστεί ο πολυκερματισμός της γης μέσω της δημιουργίας βιώσιμων γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Από τα παραπάνω, έχει ελπίζουμε καταστεί σαφές ότι το Εθνικό Κτηματολόγιο συνιστά θεσμό άμεσης εθνικής ανάγκης αλλά και μια μεγάλη και σύνθετη τεχνολογική, νομική και διοικητικο-οικονομική πρόκληση στην οποία θα πρέπει να ανταποκριθούμε λόγω των πολλαπλών αναγκών που δημιουργούνται και των ταχέων ρυθμών εξέλιξής τους.

Οικονομικός Ταχυδρόμος 19/1/1995

Οικονομικός Ταχυδρόμος 6/7/1995

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

4.1 ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Πρώτον : Το εγγειοδιαρθρωτικό, ως συνισταμένη επιμέρους χαρακτηριστικών της ελληνικής γεωργίας, τα σπουδαιότερα των οποίων είναι

- Η "άτυπη" δομή της ελληνικής γεωργίας, με την έννοια ότι βασίζεται σε πλήθος μικρών παραγωγικών μονάδων, χωρίς οργανική διασύνδεση, από τις οποίες λείπει η τεχνικοοικονομική επίβλεψη ή υπάρχει κατά τρόπο στοιχειώδη. Στην πραγματικότητα ο γεωργός είναι ταυτόχρονα επιχειρηματίας, τεχνικός, διαχειριστής και εργάτης που χρησιμοποιεί περιοδικά και επιπλέον εργατικό δυναμικό. Η άτυπη δομή τεκμηριώνει και την ανάγκη για μόνιμη κρατική υποστήριξή της.
- Το μέγεθος και ο κατατεμαχισμός της γεωργικής γης. Στην Ελλάδα, για κάθε άτομο συνολικού πληθυσμού, αντιστοιχούν 7 περίπου στρέμματα, ενώ για την Ε.Ε. 4. Αυτό σημαίνει ότι στην Ελλάδα, για κάθε ενεργό άτομο στη γεωργία αντιστοιχούν 70 στρέμματα ενώ στην Ε.Ε. είναι 160! Αυτό σημαίνει ότι στην ελληνική γεωργία διαμορφώνεται πολύ χαμηλή σχέση μεταξύ γεωργικής γης και απασχολούμενων και από την άλλη πλευρά χρησιμοποίηση των διαθέσιμων εδαφικών πόρων από ένα μεγάλο αριθμό μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων, με μέσο μέγεθος καλλιεργούμενης γης 4 στρέμματα.
- Η ορεινή και νησιωτική διαμόρφωση της χώρας η οποία προσδιορίζει και τις μειονεκτικές περιοχές. Η γεωργική γη αποτελεί το 32% των συνολικών γεωργικών εδαφικών πόρων ενώ οι βοσκότοποι και τα δάση το 44% και 24% αντίστοιχα. Δεδομένου ότι ως βοσκότοποι χαρακτηρίζονται κυρίως ημιορεινές και ορεινές εκτάσεις περιορισμένης γονιμότητας, που σε ορισμένες περιπτώσεις εγγίζουν τα όρια των άγονων εδαφών και μέρος της γεωργικής γης είναι χαμηλής γονιμότητας, η ελληνική γεωργία από την άποψη των εδαφικών πόρων βρίσκεται σε μειονεκτική θέση έναντι της γεωργίας άλλων κρατών μελών της Ε.Ε., στα οποία η γεωργική

γη και οι βοσκότοποι χαρακτηρίζονται από ικανοποιητικό έως πολύ ικανοποιητικό βαθμό γονιμότητας.

- Το ιδιοκτησιακό καθεστώς, με την έννοια ότι σημαντικό ποσοστό των εκτάσεων γεωργικής γης ανήκουν σε μη γεωργούς και δεν αποτελούν πόρο οργανικά συνδεδεμένο με τους φορείς της γεωργικής παραγωγής.

Δεύτερον : Το ανθρώπινο δυναμικό του γεωργικού τομέα, που αναφέρεται

- στους φορείς της γεωργικής παραγωγής:

Ο αριθμός των απασχολούμενων ανά 1000 στρέμματα καλλιεργειών είναι 20 άτομα. Παρόλο που διαχρονικά η αναλογία έχει μειωθεί (1961 - 61 άτομα ανά 1000 στρέμματα), εξακολουθεί να είναι υψηλή και φανερώνει τη δυσαρμονία εδαφικών πόρων και εργατικού δυναμικού, και προσδιορίζει τη χαμηλή παραγωγικότητα εργασίας στο γεωργικό τομέα. Η διάρθρωση των γεωργών υστερεί και από την πλευρά της ηλικιακής σύνδεσης αφού το 53% των γεωργών είναι ηλικίας μεγαλύτερης των 44 χρόνων. Από την οπτική γωνία του βαθμού εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης το επίπεδο δεν είναι επαρκές και αποτελεί τον κατεξοχήν περιοριστικό παράγοντα εκσυγχρονισμού της γεωργίας. Οι έλληνες γεωργοί βρίσκονται σε μειονεκτική επαγγελματική θέση σε σχέση με τους ευρωπαίους συναδέλφους τους και το τραγικότερο είναι ότι καλούνται να δράσουν σε ένα σύστημα για το οποίο είναι τελείως απροετοίμαστοι.

- στις υπηρεσίες υποστήριξης του γεωργικού τομέα

Οι υπηρεσίες είναι οι εξής:

1. Υπηρεσίες γεωργικής έρευνας
2. Υπηρεσία γεωργικών εφαρμογών
3. Κέντρα γεωργικής εκπαίδευσης (υπό ίδρυση!)

Οι υπηρεσίες που αναφέρθηκαν ενώ προσέφεραν σημαντικό έργο κατά την περίοδο 1950-1980, σήμερα δε φαίνεται ότι είναι προσανατολισμένες να παίζουν το σύγχρονο ρόλο τους, να

υποστηρίζουν τους αγρότες-γεωργούς ώστε να αξιοποιήσουν τη νέα γεωργική τεχνολογία, τη βιοτεχνολογία και την πληροφορική, ώστε να παράγουν όχι απλώς πρωτογενή προϊόντα, αλλά τρόφιμα με ανταγωνιστικές και συνεχώς εξελισσόμενες προδιαγραφές, με χαμηλό κόστος και με τεχνικές φιλικές προς το περιβάλλον.

Τρίτον : Παραγωγική διάρθρωση της γεωργίας, με κύριες συνιστώσες

- έλλειψη τεχνικά αποτελεσματικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων
- τεχνολογική καθυστέρηση
- αναποτελεσματική διάρθρωση
- χωροταξική κατανομή της παραγωγής
- ελλιπής γεωργική υποδομή

Οικονομικός Ταχυδρόμος 21/12/1995

4.2 ΕΙΚΟΝΑ-ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Πρώτον : Παρακολούθηση διεθνών εξελίξεων στον τομέα της γεωργίας

Αποτελεί γεγονός ότι πολλές φορές πλήττονται σημαντικά γεωργικά συμφέροντα με κόστος πολλών δισεκατομμυρίων από την έλλειψη συμμετοχής, παρέμβασης αλλά και παρακολούθησης ελλήνων σε επιτροπές γεωργικού τομέα όπου παίρνονται αποφάσεις που γίνονται πραγματικότητα π.χ. οι ενισχύσεις για την κλωστοϋφαντουργία όπου άλλα κράτη όπως το Βέλγιο αλλά και άλλες χώρες έχουν εξασφαλίσει "παχυλές" επιχορηγήσεις ή έχουν συντάξει εθνικά προγράμματα που επιδοτούνται ευρωπαϊκά ενώ η

Ελλάδα που αποτελεί τον μεγαλύτερο παραγωγό βάμβακος στην Ευρώπη, να μην έχει ασχοληθεί με το θέμα!

Η έλλειψη ελλήνων επιτρόπων και γεωργικών ακολούθων δικαιολογείται με το επιχείρημα του περιορισμού περιττών εξόδων (Το Βήμα, 31/12/1995)! Η ανάγκη για συμμετοχή αλλά και για λεπτομερή και συστηματική επεξεργασία των πολύπλοκων κοινοτικών κανονισμών ώστε να μπορούν να προστατευτούν τα ελληνικά συμφέροντα αλλά και να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης δε φαίνεται να πραγματοποιείται.

Δεύτερον : Κακή εικόνα της Ελλάδας στην Ε.Ε. και συνέπειές της

Συνέπεια του προηγούμενου προβλήματος αποτελεί το γεγονός ότι η χώρα μας προσπαθεί να υπερασπίσει τα συμφέροντα εκβιάζοντας (π.χ. Τελωνειακή σύνδεση Τουρκίας-Ε.Ε. για το βαμβάκι) αναιρώντας ή αρνούμενη να εφαρμόσει οδηγίες και προγράμματα που έχουν αποφασιστεί, από έλλειψη συμμετοχής της στις εξελίξεις. Πολλοί και επαναλαμβανόμενοι κακοί χειρισμοί δίνουν προσχήματα στα ξένα συμφέροντα που θέλουν να κάμψουν τα οποιαδήποτε μέτρα προστασίας των εγχώριων προϊόντων ενώ σε όλες τις κοινοτικές χώρες υπάρχουν πολύ πιο υψηλά τείχη προστατευτισμού.

Από την άλλη πλευρά οι συνεχείς αλλαγές προσώπων σε θέσεις κλειδιά για την ελληνική γεωργία με παράλληλη έλλειψη εθνικής στρατηγικής ή μιας μόνιμης επιτροπής που θα παρακολουθεί την πορεία της ελληνικής γεωργίας, δημιουργεί πρόβλημα συνέχειας του έργου που πραγματοποιείται και διόγκωσης της κακής εικόνας της Ελλάδας.

4.3 ΑΠΟΡΡΟΦΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η αξιοποίηση των κοινοτικών κονδυλίων του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης Νο2 σύμφωνα με τον πρώτο απολογισμό που έγινε για την πορεία τους μέχρι το Νοέμβριο του 1995 έδειξε ότι υπάρχει 80% απορροφητικότητα που χαρακτηρίζεται

ως πολύ καλή. Υπάρχουν πάντως αμφιβολίες για το αν οι επενδύσεις στον αγροτικό χώρο κατευθύνθηκαν εκεί όπου πραγματικά υπήρχαν ανάγκες (Το Βήμα, 15/10/1995). Έτσι εμφανίζονται προβλήματα ποιοτικής απορρόφησης των κονδυλίων. Το πρόβλημα ξεκινάει από την οργάνωση και το σχεδιασμό της εκάστοτε διοίκησης του υπουργείου Γεωργίας όπου δίνεται προτεραιότητα στην απορρόφηση των κονδυλίων αφού η καθυστέρηση απορρόφησής τους συνεπάγεται μείωσή τους, πρόστιμα και μερική επιστροφή τους στα κοινοτικά ταμεία. Οπότε οι επιχορηγήσεις και επενδύσεις λόγω της υφιστάμενης κατάστασης που περιγράψαμε χάνουν την αναπτυξιακή τους διάσταση, αφού θυσιάζονται στο βωμό της απορροφητικότητας.

4.4 ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ - ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Για μια ακόμη φορά οι αγρότες της χώρας έκλεισαν πριν από λίγο καιρό εθνικές και επαρχιακές οδούς για να πιέσουν ή να αναγκάσουν την κυβέρνηση να ικανοποιήσει τα δεκαεννέα αιτήματά τους, που όπως ανακοινώθηκαν στις 20 Οκτωβρίου 1995 είναι τα εξής:

1. Ουσιαστική αύξηση των δαπανών για τη γεωργία με εγγραφή σχετικών αυξημένων κονδυλίων στον υπό κατάρτιση προϋπολογισμό του 1996
2. Αύξηση των αποζημιώσεων σε πληγέντες αγρότες
3. Ανακατανομή των κονδυλίων του πακέτου Ντελόρ II με σημαντική αύξηση των πόρων προς τη γεωργία για την εκτέλεση αναπτυξιακών έργων και παραγωγικών επενδύσεων στην γεωργία
4. Ολοκλήρωση της ρύθμισης των χρεών των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (ΑΣΟ)
5. Ρύθμιση των χρεών των αγροτών
6. Επίλυση των ασφαλιστικών και συνταξιοδοτικών θεμάτων των αγροτών με αύξηση της αγροτικής σύνταξης και των πρόωρων συντάξεων στο επίπεδο των νέων
7. Θεσμοθέτηση ισχυρών κινήτρων για νέους αγρότες και αγρότισσες
8. Θεσμοθέτηση μέτρων για την στήριξη και την ανάπτυξη της ορεινής γεωργίας και κτηνοτροφίας
9. Εξυγίανση του συστήματος των λαϊκών αγορών και χορήγηση επαρκών θέσεων στους αγρότες-παραγωγούς

10. Άμεση λήψη μέτρων για την άμβλυνση των προβλημάτων της κτηνοτροφίας σύμφωνα με τις προτάσεις της ΠΑΣΕΓΕΣ
11. Άμεση λήψη μέτρων για την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο τομέας των επιτραπέζιων ελιών
12. Απόρριψη του συνόλου των προτάσεων της επιτροπής της Ε.Ε. για το νέο κανονισμό για τα οπωροκπευτικά
13. Ανατροπή της απόφασης της διαχειριστικής επιτροπής για το βαμβάκι
14. Θεσμοθέτηση μέτρων που θα διευκολύνουν τις εξαγωγές των ελληνικών αγροτικών προϊόντων, βελτίωση του συστήματος των μεταφορών των εξαγωγών
15. Η μείωση της τιμής των καυσίμων θα πρέπει να καθοριστεί στο 50% τουλάχιστον του ειδικού φόρου κατανάλωσης με προοπτική κατάργησής του στους πραγματικούς αγρότες μετά την ολοκλήρωση του Μητρώου Αγροτών
16. Άμεση έναρξη των διαδικασιών σύνταξης του Μητρώου των Αγροτών
17. Άμεση έναρξη των διαδικασιών για τη μετατροπή της ΑΤΕ (Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος) σε κρατικο-συνεταιριστική τράπεζα
18. Ανασυγκρότηση και εκσυγχρονισμός του δεσμού των γεωργικών εφαρμογών και της γεωργικής εκπαίδευσης με ανάθεση της διαχείρισής τους στις αγροτικές οργανώσεις
19. Εκκίνηση των διαδικασιών για την επεξεργασία και υλοποίηση μιας εθνικής στρατηγικής για την ελληνική γεωργία με την ενεργό συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων (Οικονομικός Ταχυδρόμος 2 Νοεμβρίου 1995)

Έτσι συνεχίζεται μια τακτική κινητοποιήσεων, η οποία αντί να βελτιώνει ή να ενισχύει τις επιδόσεις της γεωργίας και το εισόδημα των αγροτών μας, αντί να βελτιώνει ή να κάνει πιο ελκυστικό το βιοτικό επίπεδο της αγροτιάς στους νέους αγρότες, έχει επιδεινωθεί η οικονομική κατάσταση, έχει ερημωθεί η ύπαιθρος και έχει μειωθεί η ανταγωνιστικότητα και η παραγωγικότητα της αγροτικής οικονομίας (Οικονομικός Ταχυδρόμος 28 Δεκεμβρίου 1995).

Η ελληνική γεωργία αντιμετωπίζει τα τελευταία είκοσι χρόνια περίπου και ιδιαίτερα σήμερα, οξύτατα προβλήματα, τα οποία είναι αποτέλεσμα της γενικότερης κατάρρευσης της χώρας και της κακής διαχείρισης της εξουσίας, της οικονομίας

καθώς και του μεγάλου ποσού χρηματικών πόρων που ήρθαν στη χώρα μας με τη μορφή των πακέτων Ντελέρ. Έτσι απ' ό,τι φαίνεται το πρόβλημα της αγροτικής ζωής στη χώρα μας δεν εστιάζεται στο γεγονός ότι δεν υπάρχουν χρηματικοί πόροι για την αντιμετώπιση των προβλημάτων, γιατί αυτό είναι αναληθές, αφού στη χώρα μας έχουν εισρρεύσει πάρα πολλά δισεκατομμύρια και όμως τα προβλήματα παραμένουν. Το λάθος γίνεται στη διαχείριση αυτών των χρημάτων και στη χρησιμοποίησή τους, έχοντας ως απόδειξη γι' αυτό την επενδυτική άπνοια στον τομέα της γεωργίας.

Αυτό που πρέπει να γίνει είναι να δοθεί πια έμφαση στις έμμεσες επιδοτήσεις. Πρέπει δηλαδή να έχει ο αγρότης συνεχώς κοντά του το γεωπόνο, το λογιστή, τον οικονομολόγο, τον τραπεζοϋπάλληλο. Πρέπει ο αγρότης να καταρτιστεί κι εκείνος επαγγελματικά, να παρακολουθεί από κοντά τις εξελίξεις και τις προόδους στον αγροτικό τομέα. Πρέπει, με λίγα λόγια, να τον κάνει το κράτος σωστό επιχειρηματία και καταξιωμένο κοινωνικά, επιστημονικά και οικονομικά επαγγελματία (ο.β.π.).

Το μέλλον λοιπόν της ελληνικής γεωργίας, βρίσκεται στα χέρια του Κράτους αλλά και των ιδίων των αγροτών. Χρειάζεται οργάνωση και εθνική στρατηγική έτσι ώστε να καταφέρουμε να εκμεταλλευτούμε τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που έχει η χώρα μας στον τομέα της γεωργίας, λόγω γεωγραφικής θέσης και λόγω των συνθηκών που επικρατούν, καθιστώντας τα προϊόντα ανταγωνιστικά και πραγματοποιώντας μεγαλύτερες εξαγωγές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

A. Εισαγωγή

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι κατά τα τελευταία χρόνια η γεωργία της Ε.Ε. και κατ' επέκταση η Ελληνική, βρίσκεται σε συνεχή εξέλιξη και δέχεται ισχυρές ανακατατάξεις, των οποίων όλες οι συνέπειες δεν είναι ακόμη γνωστές. Τα αίτια των ανακατατάξεων είναι:

- i) Η μεταρρύθμιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, που αποφασίστηκε το 1992, με την οποία εγκαινιάζεται μια νέα ευρωπαϊκή πολιτική αγροτικής ανάπτυξης.
- ii) Η Συμφωνία της GATT, που θα επηρεάσει την άσκηση και το περιεχόμενο της ΚΑΠ.
- iii) Η κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και στην πρώην Σοβιετική Ένωση.
- iv) Η πρόσφατη, η προσεχής και οι αναμενόμενες διευρύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- v) Η αποσταθεροποίηση των παγκόσμιων αγορών γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής από υπερβάλλουσα προσφορά και το διεθνή ανταγωνισμό.

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική, μετά την αναθεώρησή της και τη συμφωνία της GATT, τείνει να εκφυλιστεί, δεδομένου ότι οι τρεις βασικές αρχές στις οποίες βασίζεται, δηλαδή α) κοινός καθορισμός τιμών, β) κοινοτική προτίμηση και γ) κοινοτική χρηματοδοτική αλληλεγγύη, σταδιακά αναιρούνται. Επομένως, όσο και αν είναι αναγκαία η διατήρησή της για την ανάπτυξη της Ελληνικής Γεωργίας, δεν είναι βέβαιη.

Τα μέτρα που προβλέπονται από τη συμφωνία της GATT δεν θα είναι άμοιρα αρνητικών επιπτώσεων για τον αγροτικό κόσμο της Ε.Ε. (βλέπε εκτενέστερη αναφορά σελ.). Εκτιμάται ότι η γεωργία θα υποστεί απώλεια 750.000 γεωργικών θέσεων απασχόλησης και "πάγωμα" ωφέλιμων γεωργικών εκτάσεων της τάξεως των 10 εκατομμυρίων εκταρίων.

Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης από 12 σε 15 κράτη-μέλη, η τελωνειακή σύνδεση της Τουρκίας, οι μελετώμενες διευρύνσεις από Ε.Ε.-15 σε Ε.Ε.-17 (Μάλτα και Κύπρος), από Ε.Ε.-17 σε Ε.Ε.-23 (Ουγγαρία, Τσεχία, Σλοβακία, Πολωνία, Ρουμανία, Βουλγαρία) και από Ε.Ε.-23 σε Ε.Ε.-27 (Εσθονία, Λατβία, Λιθουανία) δείχνει το μεγάλο άνοιγμα αγορών "κλειστών μέχρι τώρα", που μπορεί να

εκμεταλλευθεί η ελληνική γεωργία αν αξιοποιήσει τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα και από την άλλη μεριά σημαίνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα στρέφει όλο και περισσότερο την προσοχή της στη γεωργική αναδιάρθρωση των νέων μελών, στερώντας κατά κάποιο ποσοστό χορηγήσεις της "Ευρωπαϊκής", εδώ και πολύ καιρό, ελληνικής γεωργίας.

Το άνοιγμα των παγκόσμιων αγορών και η ένταση του διεθνή ανταγωνισμού δημιουργεί δυσάρεστες επιπτώσεις και καινούργιες ευκαιρίες.

Η αναγκαστική λήξη καλλιεργειών οι οποίες δεν είναι διεθνώς ανταγωνιστικές, το πάγωμα και η μείωση σταδιακά των επιχορηγήσεων μέχρι το 200, οπότε θα σταματήσουν τελείως, είναι στοιχεία αρνητικά.

Στον παγκόσμιο χώρο, από την άλλη πλευρά, το πρόβλημα της κατανάλωσης γεωργικών προϊόντων έχει μετατραπεί από ποσοτικό σε ποιοτικό, από πρόβλημα επάρκειας σε πρόβλημα υγιεινής διατροφής, που αποτελεί μια ευκαιρία - πρόκληση για τη γεωργική οικονομία.

(Οικονομικός Ταχυδρόμος, 21.12.1995)

B. Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ Π.Ο.Ε. (ΠΡΩΗΝ GATT) ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Με το κλείσιμο του Γύρου της Ουρουγουάης (γύρος διεθνών συνομιλιών για τις χώρες - μέλη της GATT) στις 15 Δεκεμβρίου 1993, καθώς και την τελική υπογραφή στο Μαρακές στις 15 Απριλίου του 1994 της νεάς συμφωνίας της GATT (Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου), μια καινούργια διεθνής εμπορική συμφωνία ήλθε στην επιφάνεια. Η νέα αυτή εμπορική συμφωνία τέθηκε ήδη σε εφαρμογή από την 1η Ιουλίου 1995 και προβλέπεται να ισχύσει μέχρι τις 30 Ιουνίου του 2001. Βέβαια ενδιάμεσα, δηλαδή από την 1η Ιανουαρίου 1995, η GATT έχει ήδη μετονομασθεί σε Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ ή World Trade Organization) και διευθύνεται από τον πρώην Ιταλό υπουργό, Ρενάτο Ρουτζιέρο.

Οι ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στη συμφωνία και αναφέρονται στον αγροτικό τομέα είναι οι εξής:

α) ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΙΣ ΑΓΟΡΕΣ. Οι χώρες δεσμεύτηκαν να μειώσουν - κατά μέσον όρο 37% - τους δασμούς σε βιομηχανικά και αγροτικά προϊόντα. Οι Η.Π.Α.

και η Ευρωπαϊκή Ένωση συμφώνησαν να μειώσουν κατά 50% τους δασμούς που επιβάλλονται μεταξύ τους.

β) ΓΕΩΡΓΙΑ. Καταργούνται όλοι οι περιορισμοί και μετατρέπονται σε δασμούς οι οποίοι μειώνονται κατά 36% στις βιομηχανικές χώρες και 24% στις αναπτυσσόμενες. Οι μειώσεις θα γίνουν σε διάστημα έξι χρόνων για τις πλούσιες χώρες και δέκα χρόνων για τις αναπτυσσόμενες.

- Οι χώρες που επέβαλαν απαγόρευση εισαγωγών κάποιων προϊόντων υποχρεώνονται να εισάγουν ποσότητες τουλάχιστον ίσες με το 3% της εσωτερικής τους κατανάλωσης, ποσοστό το οποίο θα φθάσει σε 5% μέσα σε έξι χρόνια.

- Οι αγροτικές επιδοτήσεις θα μειωθούν μέσα σε έξι χρόνια, κατά 20% (13,3% για τις αναπτυσσόμενες χώρες).

- Η αξία των άμεσων επιδοτήσεων εξαγωγών θα μειωθεί κατά 36% σε διάστημα έξι ετών. Ο όγκος των επιδοτούμενων εξαγωγών θα μειωθεί κατά 20%. Βάση για τον υπολογισμό των μειώσεων θεωρείται η περίοδος 1986-90 ή 1990-91, αν οι εξαγωγές ήταν υψηλότερες αυτή την περίοδο.

- Οι φτωχές χώρες εξαιρούνται από τις μεταρρυθμίσεις. (*Επενδυτής, Σάββατο 18 Δεκεμ. 1993*).

Η βασική φιλοσοφία της GATT (ΠΟΕ) είναι η προώθηση της περαιτέρω απελευθέρωσης του παγκόσμιου εμπορίου και του υγιούς ανταγωνισμού. Επιπλέον, ο κεντρικός στόχος είναι η άρση των εμποδίων (δασμολογικών και μη) στο διεθνές εμπόριο και η δημιουργία κλίματος ασφάλειας στις παγκόσμιες εμπορικές συναλλαγές.

Επίσης, δυο βασικές αρχές που διέπουν την αρχική υπογραφή της GATT είναι: α) οποιοδήποτε δασμολογικό πλεονέκτημα παρέχεται σε μια χώρα εισαγωγέα προς μια άλλη χώρα εξαγωγέα, αυτόματα, αυτό το πλεονέκτημα πρέπει να επεκτείνεται προς όλα τα άλλα συμβαλλόμενα μέλη που έχουν συνυπογράψει τη γενική συμφωνία της GATT και β) καμία διακριτική μεταχείριση δεν γίνεται σε βάρος προϊόντων μη τρίτων χωρών. (*Οικονομικός Ταχυδρόμος, 24 Αυγούστου 1995*).

Συμπερασματικά μπορεί ο καθένας να καταλάβει ότι οι ρυθμίσεις της νέας αυτής συμφωνίας έρχονται σε αντίθεση και υπονομεύουν την Κοινή Αγροτική Πολιτική, καθώς αυτή στηρίζεται ουσιαστικά στις αρχές της κοινοτικής προτίμησης,

του καθορισμού των τιμών και των εξαγωγικών επιδοτήσεων, αρχές που σταδιακά καταργούνται μέσω των ρυθμίσεων του ΠΟΕ.

Τον τελευταίο καιρό έχουν εκφραστεί διάφορες απόψεις, όσον αφορά στο μέλλον της ΚΑΠ μετά τις νέες ρυθμίσεις της ΠΟΕ που ήδη έχουν αρχίσει να ισχύουν. Κάποιοι βλέπουν το μέλλον της ΚΑΠ ζοφερό και δηλώνουν ότι μέχρι τις αρχές του 21ου αιώνα η ΚΑΠ θα έχει πάψει να υπάρχει, καθώς υποστηρίζουν ότι, για την επιβίωση της ευρωπαϊκής οικονομίας στον παγκόσμιο ανταγωνισμό των υπερδυνάμεων, οι προτεραιότητες είναι πολύ πιο σοβαρές σε άλλους τομείς παρά σε αυτόν της γεωργίας.

Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν κάποιες δηλώσεις, όπως αυτή του Αυστριακού Επιτρόπου Γεωργίας κ. Φραντς Φίσιλερ, ο οποίος εμφανίζεται αισιόδοξος για την ύπαρξη της ΚΑΠ, αλλά δηλώνει ότι "η ΚΑΠ καλείται να αναθεωρηθεί εκ βάθρων και αυτό στα χρόνια που έρχονται". (*Οικονομικός Ταχυδρόμος, 25 Μαΐου 1995*).

Έτσι, γίνεται σαφές ότι η ΚΑΠ, όπως την γνωρίζαμε, δεν μπορεί να λειτουργήσει και αν δεν φτάσει στο σημείο να καταργηθεί, μέσα σε 10 περίπου χρόνια, θα πρέπει σίγουρα να αναθεωρηθεί.

Η ύπαρξη δηλώσεων, όπως αυτή ενός Ευρωκράτη του αγροτοκτηνοτροφικού τομέα που φιλοξενεί ο Οικονομικός Ταχυδρόμος στις 25 Μαΐου 1995, ο οποίος λέει "φαντάζεστε τι έχει να γίνει στην Ευρώπη μόλις απελευθερωθούν οι εισαγωγές βοείου κρέατος; Οι Ευρωπαίοι παραγωγοί θα πάνε περίπατο", δημιουργεί ένα ερώτημα. Αφού, απ' ό,τι φαίνεται, η αγροτική ζωή της Ευρώπης μπαίνει σε προβλήματα, τότε γιατί υπογράφηκαν αυτές οι ρυθμίσεις της ΠΟΕ; Πριν δοθεί απάντηση σ' αυτό το ερώτημα, θα πρέπει να αναφερθούμε στην επίσημη έκθεση της γραμματείας της ΠΟΕ, που δηλώνει πως με την εφαρμογή της διεθνούς εμπορικής συμφωνίας, τα συνολικά έσοδα της παγκόσμιας οικονομίας αναμένεται να αυξηθούν, μέχρι το 2005, κατά 510 δισ. δολάρια σε ετήσια βάση και το ποσό που αναλογεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα είναι 163,5 δισ. δολάρια (Ο.Β.Π.).

Έτσι, μέσα από την αναμενόμενη αύξηση των εσόδων της οικονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης φαίνεται πολύ λογική η υπογραφή της συμφωνίας. Όσον αφορά τον αγροτικό τομέα, φαίνεται ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έκανε κάποια υποχώρηση με τον κίνδυνο του μερικού υποτονισμού της αγροτικής οικονομίας,

κρίνοντας πως στους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας (π.χ. βιομηχανία) υπάρχουν καλύτερες προοπτικές για κέρδη.

Το γεγονός αυτό δεν δημιουργεί μεγάλο πρόβλημα στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αφού, τα ποσοστά τόσο του ενεργού πληθυσμού που απασχολείται στη γεωργία, όσο και της συμμετοχής της αγροτικής οικονομίας στη συνολική οικονομία της χώρας, είναι αρκετά μικρότερα, αναλογικά του πληθυσμού, σε σχέση με τα ποσοστά της Ελλάδας.

Από τις επιδοτήσεις στον ανταγωνισμό λοιπόν. Αυτή είναι η νέα πραγματικότητα που θα πρέπει να αντιμετωπίσει ο αγροτικός κόσμος της χώρας μας.

Πριν όμως συνεχίσουμε με την κατάσταση που διαμορφώνεται και τις συνέπειες στην αγροτική οικονομία, θα αναφέρουμε κάποια στοιχεία που είναι ενδεικτικά της ανοργάνωσης και της έλλειψης διορατικότητας που έδειξε για άλλη μια φορά η χώρα μας, με αφορμή τη συμφωνία της ΠΟΕ (πρώην GATT).

Σχεδόν ένα μήνα πριν από την έναρξη εφαρμογής των νέων ρυθμίσεων για τη γεωργία κανείς δεν έδειχνε να ανησυχεί, αφού το Υπουργείο Γεωργίας δεν είχε καταρτίσει κάποια μελέτη ή έρευνα για τις επιπτώσεις των επιταγών του ΠΟΕ και, όπως είναι φυσικό, δεν είχε λάβει και σχετικά μέτρα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων. Μόνο κάποιες προσεγγίσεις στο θέμα είχαν αρχίσει εκείνες τις μέρες να γίνονται από στελέχη του υπουργείου. Επίσης η Α.Τ.Ε. (Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος), που θα μπορούσε, λόγω του επιστημονικού δυναμικού που διαθέτει, να αναλάβει έρευνα και να προτείνει μέτρα, δεν το έκανε, αφού δεν της είχε προταθεί τίποτα από το Υπουργείο.

Ανατέθηκε μια έρευνα από την ΠΑΣΕΓΕΣ σε ομάδα υπό τον καθηγητή του Γεωργικού Πανεπιστημίου κ. Ναπολέοντα Μαραβέγια που, όπως δήλωνε ο ίδιος, "ελπίζουμε ότι μερικά πρώτα ποσοτικά αποτελέσματα θα είναι έτοιμα στο τέλος Ιουνίου".

Με άλλα λόγια η Ελλάδα θα είχε κάτι ολοκληρωμένο στα χέρια της και θα γνώριζε "κάτι περισσότερο" για τις επιπτώσεις του ΠΟΕ μετά την έναρξη της εφαρμογής των ρυθμίσεων της συμφωνίας. (ΤΟ ΒΗΜΑ, 28.5.95).

Πέρα από αυτά, έχει γίνει φανερό ότι, αφού οι εξαγωγικές ενισχύσεις και οι επιδοτήσεις στα γεωργικά προϊόντα θα λιγοστεύουν συνεχώς, αυτό θα έχει αντίκτυπο πάνω στο εισόδημα των αγροτών, το οποίο μέχρι τώρα στηριζόταν σε μεγάλο βαθμό πάνω τους, έχοντας ως αποτέλεσμα τη μείωσή του.

Επίσης, απ' ό,τι φαίνεται, αυτή η νέα κατάσταση θα οδηγήσει και σε μείωση του συνολικού αριθμού των αγροτών της χώρας, που δεν θα τα καταφέρουν και θα αναζητήσουν τα προς το ζην τους σε κάποιο άλλο επάγγελμα, κατεβαίνοντας στις πόλεις. Ήδη αυτό έχει αρχίσει και την περίοδο 1993-94 σημειώθηκε μείωση κατά 22.000 άτομα. (*Οικονομικός Ταχυδρόμος, 3 Αυγούστου 1995*).

Εκτός από αυτά τα προβλήματα, η χώρα έχει να αντιμετωπίσει και κάποια διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής γεωργίας που, μέσα από τις εξελίξεις, αναμένεται να ενταθούν. Τα κυριότερα αυτών των προβλημάτων είναι:

α) Η εξάρτηση των εξαγωγών από ορισμένα προϊόντα. το 62% των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων προέρχεται από τις εξαγωγές φρούτων και λαχανικών (37%), καπών και προϊόντων καπνού (14%) και φυτικών ελαίων και λιπών (41%), σύμφωνα με έρευνα του Κέντρου Εξαγωγικών Ερευνών και Μελετών (ΚΕΕΜ).

β) Το αγροτικό εμπορικό μας ισοζύγιο είναι έντονα ελλειμματικό λόγω των εξαιρετικά υψηλών δαπανών για εισαγωγές κτηνοτροφικών και γαλακτοκομικών προϊόντων.

γ) Οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων κατευθύνονται επί σειρά ετών προς τις ίδιες χώρες. Οι πρώτοι πελάτες μας είναι η Ιταλία (24%), η Γερμανία (16%), η Βρετανία (7%) και η Γαλλία (5%). Δηλαδή τέσσερες μόνο χώρες απορροφούν άνω του 50% του συνόλου των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων. (*ΤΟ ΒΗΜΑ, 28 Μαΐου 1995*).

Η ένταση του διεθνούς ανταγωνισμού και οι περιορισμοί της ΚΑΠ να συνεχίσει να χρηματοδοτεί τη στήριξη των αγροτικών εισοδημάτων των Ελλήνων αγροτών στην ίδια έκταση που γινόταν στο παρελθόν, επιβάλλει πλέον τη στροφή της αγροτικής πολιτικής προς την έγκαιρη αντιμετώπιση αυτών των διαρθρωτικών προβλημάτων της ελληνικής γεωργίας, με αύξηση των δημόσιων επενδύσεων από εθνικούς πόρους και με την καλύτερη αξιοποίηση των πόρων του 2ου Πακέτου Ντελόρ.

Οι Έλληνες αγρότες, με νέες παραγωγικές και επενδυτικές πρωτοβουλίες, θα πρέπει να ξεφύγουν από τη λογική του εξασφαλισμένου, λόγω επιδοτήσεων, εισοδήματος, ενώ ταυτόχρονα θα πρέπει να επιδιώξουν αυτές τις αναγκαίες πλέον δεσμικές και διαρθρωτικές αλλαγές. Με τον τρόπο αυτό θα περιορισθεί η εξάρτηση της επιβίωσης της Ελληνικής γεωργίας από τη χρηματοδοτική ευχέρεια της ΚΑΠ. (*ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ, 22 Ιουνίου 1995*).

Παίρνοντας υπόψη και την προοπτική που ήδη έχει μελετηθεί και συζητείται, όσον αφορά τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, που βέβαια μπορεί να σημαίνει την ύπαρξη νέων αγορών, ακόμη και για τη χώρα μας, από την άλλη πλευρά θα αυξήσει υπέρμετρα το κόστος της ΚΑΠ, που αυτό με τη σειρά του μπορεί να σημαίνει και τη μείωση των πόρων που λαμβάνει η Ελλάδα από την Κοινότητα, λόγω των νέων μελών που θα χρειάζονται βοήθεια.

Απ' όλα αυτά, γίνεται κατανοητό πως δεν μπορούν πλέον να υπάρξουν άλλες αναβολές. Χρειάζεται η χάραξη εθνικής στρατηγικής και η αγροτική πολιτική της χώρας να χαρακτηρίζεται από οργάνωση και διορατικότητα. Θα πρέπει να γίνουν έργα υποδομής και επενδύσεις σε όλο το φάσμα του αγροτικού τομέα. Οι πρόσφατες αποφάσεις για θεσμικές αλλαγές, όπως είναι το νέο σύστημα φορολόγησης του γεωργικού εισοδήματος, η αναμενόμενη κατάρτιση του μητρώου αγροτών και του εθνικού κτηματολογίου, τα προτεινόμενα εθνικά μέτρα προσέλκυσης νέων αγροτών, είναι σημαντικά βήματα αλλά θα πρέπει να υπάρχει συνέχεια σε εντονότερους ρυθμούς.

Το εισόδημα των αγροτών θα πρέπει να διασφαλιστεί έγκαιρα αλλιώς υπάρχει κίνδυνος ότι από τη χώρα με το μεγαλύτερο αναλογούντα ποσοστό πληθυσμού που ασχολείται με τη γεωργία να γίνουμε η χώρα με το μικρότερο.

Θα πρέπει να γίνει μεγάλη προσπάθεια για την ενημέρωση, τον εκσυγχρονισμό και την ενδυνάμωση των Ελλήνων αγροτών και ο στόχος θα πρέπει να είναι η αύξηση της παραγωγικότητας, η βελτίωση της ποιότητας των αγροτικών προϊόντων, η μείωση όσο το δυνατό σε μεγαλύτερο βαθμό του κόστους παραγωγής αυτών, έτσι ώστε να έρθει η αύξηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

A. Εισαγωγή

Είναι γνωστό ότι η ανάπτυξη της ελληνικής γεωργίας βασίστηκε:

- (i) Στην εισαγόμενη παραδοσιακή τεχνολογία και, ειδικότερα, στην υπερβολική και επιδοτούμενη χρήση χημικών εισροών, κυρίως, λιπασμάτων, και στη χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων ως συντελεστών παραγωγής ανεξάντλητου δυναμικού.
- (ii) Στη μονομερή προσπάθεια ποσοτικής αύξησης της παραγωγής, για να αποκτήσει η χώρα επάρκεια σε τρόφιμα, χωρίς μακροχρόνιο στρατηγικό σχεδιασμό σε ό,τι αφορά στη διάρθρωση της παραγωγής και στην οικονομική παραγωγικότητα - αποτελεσματικότητα.
- (iii) Σε γενικευμένη συστηματική και έντονη τεχνική και οικονομική υποστήριξη, μέσω της Υπηρεσίας Γεωργικών Εφαρμογών του Υπ. Γεωργίας και της Γεωτεχνικής Υπηρεσίας της Α.Τ.Ε.
- (iv) Σε δασμολογική προστασία.
- (v) Σε προστασία των τιμών των γεωργικών προϊόντων και σε αποζημίωση της αξίας των πλεονασματικών προϊόντων.

Το ιστορικό αυτό πρότυπο τεχνολογικής ανάπτυξης κάλυπτε τις συνέπειες της αναποτελεσματικότητας της Ελληνικής γεωργίας σε όρους διεθνούς ανταγωνισμού και δεν προκάλεσε την ανάγκη έγκαιρου στρατηγικού προσανατολισμού της, ώστε ν' αποκτήσει την απαραίτητη εξωστρέφεια. Τώρα χρειάζεται μεγάλη, συνεχής και συστηματική προσπάθεια, ώστε να ανατραπεί η νοοτροπία του προστατευτισμού και να υποδειχθεί διέξοδος για τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό της Ελληνικής γεωργίας και την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που έχει για παραγωγή προϊόντων που μπορούν, σε ανταγωνιστική βάση, να υποκαταστήσουν εισαγωγές και να προσδιορίσουν εξαγωγές. Επομένως, είναι απαραίτητο να υπάρξει εθνική στρατηγική, προσχεδιασμένη, καθολικής αποδοχής και μακροχρόνιας εμβέλειας παρέμβαση για την ανάπτυξη της Ελληνικής γεωργίας.

B. Βασικοί Άξονες Παρέμβασης

Οι προτεινόμενοι άξονες εθνικής στρατηγικής θεωρούνται ταυτόχρονοι και όχι διαζευκτικοί, δεδομένου ότι ο καθένας συμπληρώνει και συμπληρώνεται από τους άλλους. Μόνο με ταυτόχρονη και κοινής αποδοχής παρέμβαση θα καταστεί δυνατή

η γεωργική ανάπτυξη. Μονομερείς παρεμβάσεις οδηγούν σε απώλεια πόρων, σε απογοήτευση και σε κοινωνική αναταραχή.

Πρώτος: Επιλογή αγορών

Η προσήλωση στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την οποία η Ελληνική γεωργία δεν έχει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα έναντι της Γαλλίας, Ιταλίας, Ισπανίας και Πορτογαλίας, δεν αποτελεί ούτε την καλύτερη ούτε τη μόνη επιλογή. Η πορεία των Βαλκανικών και των Χωρών της Ανατολικής Ευρώπης και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης στην ελεύθερη οικονομία, παρέχει στην Ελλάδα το πλεονέκτημα της άμεσης πρόσβασης σε μια αγορά 300 εκατομμυρίων καταναλωτών, με αχανή οικονομικά όρια, το μελλοντικό δυναμικό της οποίας είναι απεριόριστο και σχεδόν "παρθένο" σε κατανάλωση επιλεγμένων γεωργικών προϊόντων, σε σύγκριση με το παραγωγικό δυναμικό της Ελληνικής γεωργίας. Η σύγκλιση της ελληνικής προς την κοινοτική γεωργία είναι σχεδόν αδύνατη, εάν βασικός προσανατολισμός της Χώρας για τα γεωργικά προϊόντα είναι η Κοινοτική αγορά. Η σύγκλιση μπορεί να επιτευχθεί εάν αξιοποιηθούν κατάλληλα και οι δυνατότητες που παρέχουν οι βαλκανικές αγορές και εκείνες των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης, οι οποίες μπορούν να απορροφήσουν προϊόντα, στην αρχή τουλάχιστον, όχι πολύ υψηλών προδιαγραφών, όπως αυτά που θα συνεχίσει να παράγει η Ελληνική γεωργία, μέχρις ότου αποδώσουν οι προσπάθειες τεχνολογικού εκσυγχρονισμού και οργανωτικής προσαρμογής στον διεθνή ανταγωνισμό.

Δεύτερος: Ανθρώπινο Δυναμικό - Γεωργοί

Η άτυπη δομή της ελληνικής γεωργίας δεν επέτρεψε τη διαμόρφωση επαγγελματιών γεωργών. Οι ασχεδίαστες και ανέλεγκτες πολιτικές που εφαρμόστηκαν οδήγησαν τους γεωργούς σε αντιοικονομικές επενδύσεις και με την υπερβολική άνοδο των επιτοκίων τους υπερχρέωσαν, με αποτέλεσμα να εμφανίζονται σήμερα αδύναμοι και απρόθυμοι στην εφαρμογή βελτιώσεων που ενσωματώνουν τις νέες τεχνολογίες. Σήμερα, που οι τεχνολογίες αυτές δίνουν το συγκριτικό πλεονέκτημα, η Ελληνική γεωργία πρέπει να πλαισιωθεί από γεωργούς που έχουν τα

μέσα, την ικανότητα και την απαραίτητη δικτύωση/πληροφόρηση να λαμβάνουν σωστές αποφάσεις. Επομένως, είναι υψηλής προτεραιότητας η στοχοθετημένη παρέμβαση για δημιουργία νέας τάξης επαγγελματιών γεωργών, με την προσοχή των νέων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, με την επαγγελματική κατοχύρωση, με την κατάρτιση μπρώου γεωργών και με την απαραίτητη δικτύωση και υποστήριξη, ώστε να αποκτήσουν πρόσβαση στη νέα τεχνολογία.

Τρίτος: Υπηρεσίες υποστήριξης της γεωργίας

Οι Υπηρεσίες αυτές παρουσιάζονται χωρίς εμφανές πρόγραμμα προσαρμογής στις συνθήκες της νέας τεχνολογικής επανάστασης:

(i) Η Υπηρεσία Γεωργικών Εφαρμογών έχει ως κύριο έργο τη διαχείριση εφαρμογής των μέτρων της τρέχουσας εθνικής και κοινοτικής υπηρεσίας.

(ii) Η Α.Τ.Ε. δεν ανανεώνει στοχοθετημένα το τεχνικό της προσωπικό και έχει σαφή προσανατολισμό για αποεξειδίκευση και για αντιμετώπιση τεχνικά αυτοδύναμων και διαχειριστικά επαρκών γεωργών, χωρίς να έχουν κινηθεί παράλληλες διαδικασίες "παραγωγής" τέτοιων γεωργών. Η υπερχρέωση των γεωργών δημιουργεί πρόσθετα πρόβληματα προκειμένου η Α.Τ.Ε. να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο στον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό της ελληνικής γεωργίας. Επομένως, είναι ανάγκη στοχοθετημένης ενεργοποίησης των Υπηρεσιών αυτών, ώστε να ανταποκριθούν στο νέο τους ρόλο.

(iii) Η Υπηρεσία Γεωργικής Έρευνας θα πρέπει να αναμορφωθεί τεχνολογικά, ώστε να μπορεί να ακολουθεί τις εξελίξεις και να προτείνει συγκεκριμένους τομείς αξιολόγησής τους.

Τέταρτος: Εγγειοδιαρθρωτικό πρόβλημα

Η στήριξη των τιμών των γεωργικών προϊόντων και η πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος, αλλά και ο ανταγωνισμός, θέτουν σοβαρούς περιορισμούς, τα δυσμενή αποτελέσματα των οποίων άρχισαν να είναι εμφανή. Επομένως, πρέπει να έχουν αυξημένο βαθμό προτεραιότητας η παραγωγικότερη αξιοποίηση των εδαφικών πόρων, η γενικευμένη εφαρμογή αναδασμού μέσω του κτηματολογίου, ώστε να περιοριστεί ο κατατεμαχισμός, οι νομοθετικές ρυθμίσεις για αδάπανη μεταβίβαση

γεωργικής γης και για αύξηση του κόστους κατοχής γεωργικής γης που δεν αξιοποιείται, η ουσιαστική έξοδος των υπερηλίκων γεωργών από την ενεργό δραστηριότητα και η καθιέρωση προτύπων ολοκληρωμένης οργάνωσης της γεωργίας σε τοπικό επίπεδο, βασισμένων σε αμφίπλευρης ωφέλειας δεσμεύσεις.

Πέμπτος: Γεωργική υποδομή

Η Γεωργική υποδομή είναι και ελλιπής και τεχνολογικά απαξιωμένη. Χρειάζεται εκσυγχρονισμό:

- (i) Στην παραγωγή σύγχρονων εισροών, όπως είναι το πολλαπλασιαστικό υλικό, τα νέας μορφής λιπάσματα και υλικά φυτοπροστασίας και εδαφοβελτίωσης.
- (ii) Στο σύστημα μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων, ώστε να συνδεθεί οργανικά με την πρωτογενή παραγωγή και να εφαρμόσει τεχνολογίες που αφορούν την ποιότητα και την υγιεινή των τροφίμων.
- (iii) Στη γεωργική έρευνα, ώστε να προκύψουν σύγχρονες τεχνολογίες.
- (iv) Στη γεωργική εκπαίδευση, ώστε να καλύψει τις σύγχρονες ανάγκες της ελληνικής γεωργίας, που αφορούν στην οικονομική αποδοτικότητα, στην ποιότητα και υγιεινή των τροφίμων, στην προστασία των φυσικών πόρων και στην αναβάθμιση του αγροτικού περιβάλλοντος.
- (v) Στο νομοθετικό πλαίσιο, που θα κατοχυρώσει ειδικές διαδικασίες μεταβίβασης και προστασίας της γεωργικής γης, στοχοθετημένη έξοδος από το γεωργικό επάγγελμα, διακανονισμό / αναδιαπραγμάτευση / /ρύθμιση των συσσωρευμένων δανειακών υποχρεώσεων, που θα επιτρέπει στην ελληνική γεωργία να εκσυγχρονιστεί.

Έκτος: Γεωργικές επενδύσεις

Η μείωση, σε σταθερές τιμές, των δημόσιων και των ιδιωτικών γεωργικών επενδύσεων προσδιορίζει, από πολλά χρόνια, αποεπένδυση και τεχνολογική απαξίωση του παγίου κεφαλαίου της γεωργίας. Επομένως, χρειάζεται ενεργοποίηση της επενδυτικής δραστηριότητας στη γεωργία. Παρόλα αυτά, όπως έχουμε αναφέρει, η δημόσια δαπάνη που προβλέπεται από ΚΠΣ-2 υπολογίζεται σε 3.000 MECUs και καλύπτει μέτρα/ενέργειες που συμβάλλουν στην επίλυση των κύριων προλημάτων αλλά δεν την εξασφαλίζουν.

Οι παραγωγικές μονάδες, από την άλλη πλευρά, έχουν χάσει τη δανειοληπτική τους ικανότητα (με κύριους πληγωμένους τους κτηνοτρόφους). Προκειμένου οι μονάδες να μπορούν να επενδύσουν στους τομείς τους, θα πρέπει να "αποκοπούν", βάσει ενός σχεδίου, από τις συσσωρευμένες δανειακές υποχρεώσεις, χωρίς όμως αυτό να αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά μέσο για την ανασυγκρότηση της γεωργίας.

Έβδομος: Τεχνολογικός εκσυγχρονισμός της Ελληνικής γεωργίας

Ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός της γεωργίας πρέπει να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, και τα ακόλουθα αντικείμενα:

(i) Ανάπτυξη της γεωργικής έρευνας

Το πεδίο ορισμού της πρέπει να είναι ο στρατηγικός σχεδιασμός της αγροτικής ανάπτυξης και να καλύπτει τα τεχνικά, τα οικονομικά, τα κοινωνικά, τα περιβαλλοντικά θέματα που σχετίζονται με τη γεωργική παραγωγή και με το αγροτικό περιβάλλον, τους παραγεωργικούς τομείς, την προστασία του περιβάλλοντος, τη βιοτεχνολογία και τη γενετική μηχανή.

Οι φορείς της γεωργικής έρευνας πρέπει να διασφαλίζουν υψηλή αποτελεσματικότητα, με την έννοια ότι υπάρχει αγωγός διάδοσης, ικανότητα αφομοίωσης και δυνατότητα χρησιμοποίησης και μετατροπής των εφαρμόσιμων γνώσεων που προκύπτουν από την έρευνα σε πρακτικά μέσα παραγωγής, σε οικονομικά αποτελέσματα, σε κατάλληλες κοινωνικές διαρθρώσεις, σε επιθυμητές περιβαλλοντικές καταστάσεις και σε βελτιωμένο επίπεδο κοινωνικής ευημερίας στο αγροτικό περιβάλλον.

(ii) Πληροφορική

Η πληροφορική θα πρέπει να σχετίζεται με την οργάνωση και τη λειτουργία των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, με την οργάνωση και τον εκσυγχρονισμό των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, με την ανάπτυξη δημόσιων σχέσεων, για αμφίδρομη σχέση με τα άλλα παραγεωργικά επαγγέλματα, τα κρατικά και ευρωπαϊκά όργανα όπου θα υπάρχει ταχύτατη, άμεση, υπεύθυνη ενημέρωση για τις εξελίξεις του γεωργικού τομέα και το γενικότερο προγραμματισμό του, τη γενική, τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση, τον τύπο και τα άλλα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

(iii) Εφαρμογή μεθόδων που ενγυώνται την ορθολογική χρήση των παραδοσιακών γεωργικών εισροών

Με την ορθολογική χρήση των παραδοσιακών γεωργικών εισροών μπορούν να αποφευχθούν άστοχες οικονομικές επιβαρύνσεις, ανεπιθύμητες περιβαλλοντικές επιπτώσεις, υποβάθμιση της ποιότητας των προϊόντων και αποκλίσεις από τις προδιαγραφές υγιεινής των τροφίμων.

(iv) Παραγωγή και χρησιμοποίηση νέων υλικών συσκευασίας

Με τον τρόπο αυτό μπορούν να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις αισθητικής στην παρουσίαση της "φρεσκότητας" και των διαιτητικών χαρακτηριστικών και οι απαιτήσεις για ανακύκλωση.

(v) Παραγωγή νέων τελικών προϊόντων από πρωτογενή γεωργικά προϊόντα, που σήμερα δημιουργούν πλεονάσματα και για τα οποία η χώρα έχει πολύ μεγάλο δυναμικό, όπως είναι το καλαμπόκι, η πατάτα, η σταφίδα, τα σύκα.

(vi) Αξιοποίηση των ήπιων μορφών ενέργειας, για την υποκατάσταση όπου είναι τεχνικά εφικτό και οικονομικά συμφέρον στη γεωργική παραγωγική διαδικασία.

(vii) Ανακύκλωση των υποπροϊόντων και αποβλήτων που προκύπτου από τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, κυρίως γι παραγωγή χαμηλού κόστους ζωοτροφών και λιπασμάτων με παράλληλη εφαρμογή μεθόδων που εγγυώνται την προστασία και ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων.

(viii) Προαγωγή των βιοτεχνολογικών μεθόδων, με προτεραιότητα στο πολλαπλασιαστικό φυτικό υλικό, στη βιολογική προστασία των φυτών, στην παραγωγή ποικιλιών που προσαρμόζονται πληρέστερα στις ελληνικές συνθήκες και συμβάλλουν στη διατήρηση και προαγωγή της γονιμότητας του εδάφους, στη διατροφή των ζώων και στην αύξηση της παραγωγικότητάς τους.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα έρευνας του ακαδημαϊκού Νίκου Χριστοδουλάκη για τις επιπτώσεις του ΚΠΣ-2 στην ελληνική οικονομία, η αναπτυξιακή διάστασή του, αν δεν συνοδευτεί από παράλληλες διαρθρωτικές πρωτοβουλίες εκτιμάται κοντά στο 5% ως τοτέλος του πακέτου (2000). Μετά όμως το 2000 η θετική επίδραση περιορίζεται σε ποσοστό 2% πάνω από το ρυθμό ανάπτυξης που θα πετύχαινε η οικονομία μας, ακόμη και αν δεν υπήρχε το ΚΠΣ-2. Ακόμη και η βελτίωση των εισοδημάτων που θα σημειωθεί στην πρώτη φάση εκτέλεσης των προγραμμάτων του ΚΠΣ-2 θα δώσει τη θέση της σε μια αύξηση της ανεργίας στην περίπτωση που δεν ληφθούν διαρθρωτικά μέτρα, συμπεραίνεται στη μελέτη.

Εντελώς διαφορετική είναι η εικόνα όταν οι πόροι του δεύτερου πακέτου συνοδευτούν από παράλληλες ενέργειες. Το αποτέλεσμα θα είναι, στην περίπτωση αυτή, μεγαλύτερο κατά 16% από εκείνο που θα μπορούσε να "πιάσει" η ελληνική οικονομία από μόνη της. Η θετική αυτή επίπτωση επεκτείνεται ως το έτος 2010 και μπορεί μάλιστα να συνεχιστεί, αν και σε ένα μικρότερο ρυθμό, περίπου 0,9% ετησίως. *(ΤΟ ΒΗΜΑ, 13/8/1995).*

Το συμπέρασμα είναι απλό και δεν αλλάζει, κάτι που γνωρίζουν όλοι όσοι ασχολούνται με την ελληνική οικονομία και τα προβλήματά της, αν οι διαθέσιμοι πόροι χρησιμοποιηθούν ορθολογικά, με κριτήριο το μέγιστο και περισσότερο μακροπρόθεσμο οικονομικό αποτέλεσμα. Η Ελλάδα θα κρατήσει τη θέση της στον ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο, που σημαίνει ότι το βιωτικό επίπεδο θα βελτιωθεί σε σχέση με τη σημερινή κατάσταση και σε σύγκριση με τις άλλες χώρες. Αντιθέτως, αν η "τελευταία ευκαιρία", όπως πράγματι είναι ο τελευταίος γύρος χρηματοδότησης, χαθεί, τότε οι δυσκολίες θα είναι πολλαπλάσιες εκείνων που γνωρίζουμε σήμερα.

Η σημασία της γεωργίας στην αναπτυξιακή διάσταση του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης είναι ιδιαίτερα σημαντική, αν αναλογιστεί κανείς ότι ο τομέας της γεωργίας έρχεται τρίτος σε σειρά στην απορρόφηση κονδυλίων από το ΚΠΣ-2, με ποσοστό 18% του συνόλου των δαπανών (εθνικών και κοινοτικών) σε περιφερειακό επίπεδο, και τέταρτος σε σειρά με ποσοστό 12% του συνόλου των δαπανών (εθνικών και κοινοτικών) σε εθνικό επίπεδο πάλι στην απορρόφηση κονδυλίων του ΚΠΣ-2. Συνέπεια των παραπάνω αποτελεί η διαπίστωση ότι η επιτυχής πορεία των

προγραμμάτων του πρωτογενή τομέα μέσω των κονδυλίων του 2ου πακέτου Ντελór στην αναπτυξιακή διάσταση της εθνικής οικονομίας είναι παραπάνω από αναγκαία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. ΒΙΒΛΙΑ

- Αλογοσκούφης Γ. - Προδρομίδης Κ.: Το πακέτο Delors και η πραγματική Σύγκλιση (Αθήνα 1995).
- Ζαχαριάδη - Σούρα: Η Κοινή Αγροτική Πολιτική.
- Ιωακειμίδης Π.Κ.: Το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελλάδα (Αθήνα 1995).
- Μπρακατσούλας Β.: Το αγροτικό πρόβλημα και κίνημα στην "Ελλάδα".
- Ρουμελιώτης Παναγιώτης: Η οικονομική κρίση και η κοινότητα.

B. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠ. ΓΕΩΡΓΙΑΣ

- Λειτουργικό πρόγραμμα (Εθνικού επιπέδου) με τίτλο: "Ανάπτυξη του τομέα γεωργίας", 1994-1999.
- Λειτουργικό πρόγραμμα (Εθνικού επιπέδου) με τίτλο: "Ανάπτυξη του τομέα γεωργίας", 1994-1999.

Γ. ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

- 12/11/1992 "Οικονομικός Ταχυδρόμος" - Άρθρο "Απέναντι στην κρίση της Γεωργίας" του Σωτ. Χατζηγάκη.
- 9/1993 "Οικονομικά Χρονικά" - Άρθρο "Κοινοτική πρωτοβουλία Leader" των Δ. Στεφανίδη και Κ. Χατζηπλάκου.
- 19/1/1995 "Οικονομικός Ταχυδρόμος" - Άρθρο "Θα αποκτήσουμε επιτέλους Κτηματολόγιο;" των Στάθη Χαϊκάλη και Φ. Κόλλια.
- 16/2/1995 "Οικονομικός Ταχυδρόμος" - Άρθρο "Επιτάχυνση της ενοποίησης, ο κορυφαίος στόχος" και "Χωρίς επιδοτήσεις η γεωργία του 21ου αιώνα" του Χρήστου Οικονόμου.

- 23/3/1995 "Οικονομικός Ταχυδρόμος" - Άρθρο "Συρρίκνωση της συμμετοχής της γεωργίας".
- 30/3/1995 "Οικονομικός Ταχυδρόμος" - Άρθρο "Κατελύθη το κράτος από αγρότες" του Κώστα Λατίφη.
- 6/4/1995 "Οικονομικός Ταχυδρόμος" - Άρθρο "Γεωργία: Πρόταση διεξόδου από την κρίση" του Ιωάννη Τόλη.
- 13/4/1995 "Οικονομικός Ταχυδρόμος" - Άρθρο "Ο ρόλος του κράτους στον αγροτικό χώρο" του Κ. Παπαγεωργίου.
- 25/5/1995 "Οικονομικός Ταχυδρόμος" - Άρθρο "ΚΑΠ: η αρχή του τέλους της ξεκίνησε" της Χ. Παπανδροπούλου.
- 22/6/1995 "Οικονομικός Ταχυδρόμος" - Άρθρο "Δεν θα πάρουμε λεφτά από το Β΄ Πακέτο Ντελέρ".
- 13/7/1995 "Οικονομικός Ταχυδρόμος" - Άρθρο "Η αλήθεια που δεν θέλουμε να αντιληφθούμε" του Κώστα Λατίφη.
- 20/7/1995 "Οικονομικός Ταχυδρόμος" - Άρθρο "Πακέτο Ντελέρ: Η αλήθεια για τις περικοπές".
- 24/8/1995 "Οικονομικός Ταχυδρόμος" - Άρθρο "Το Πακέτο Ντελέρ μοναδικός παράγων ανάπτυξης της Ελλάδας" και "Η νέα πραγματικότητα για το διεθνές (και το ελληνικό) εμπόριο" του Ηλία Καλλιωρά.
- 31/8/1995 "Οικονομικός Ταχυδρόμος" - Άρθρο "Κτηματολόγιο: Το μεγαλύτερο από τα μεγάλα έργα" του Γ. Ρέγκα.
- 2/11/95 "Οικονομικός Ταχυδρόμος" - Άρθρο "Νέα συλλαλητήρια με 19 αιτήματα" του Κ. Λατίφη.
- 21/12/1995 "Οικονομικός Ταχυδρόμος" - Άρθρο "Γεωργία, διαχρονική εξέλιξη και προοπτικές" του Φ. Βακάκη.
- 29/2/1996 "Οικονομικός Ταχυδρόμος" - Άρθρο "Αίτια της κρίσης και προτάσεις" του Κ. Λατίφη.

Δ. ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ -
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- Το Δεύτερο Πακέτο Ντελόρ (τι είναι, τι περιλαμβάνει).
- Τα Διαρθρωτικά Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ελλάδα: Γεωργία, Αλιεία, Δάση.
- Προστατεύοντας το περιβάλλον μας.
- Ένα μέλλον για τους γεωργούς της Ευρώπης.
- Ο αγροτικός κόσμος και το μέλλον του.
- Το μέλλον της γεωργίας στην Ελληνική Ευρωπαϊκή Κοινότητα.
- Το ταμείο συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Προγράμματα οικονομικών ενισχύσεων για γεωργικές δραστηριότητες και επενδύσεις σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές.
- Ενισχύσεις για τήρηση λογιστικών βιβλίων από γεωργούς και για έναρξη υπηρεσιών διαχείρισης εκμεταλλεύσεων σε συνεταιριστικές οργανώσεις και σε εταιρείες κοινωνικών φορέων.
- Ενισχύσεις αγροτικών επενδύσεων.
- Ενισχύσεις αγροτουριστικών και αγροτοβιοτεχνικών επενδύσεων.
- Ενισχύσεις δασικών μέτρων στη γεωργία.
- Ενισχύσεις σε "νέους γεωργούς" για εγκατάσταση και αγροτικές επενδύσεις.

Ε. ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

- 15/5/1994 "ΤΟ ΒΗΜΑ" - Άρθρο "Μεγαλώνει το χάσμα με την Ευρώπη" του Χ.Α. Παπαδημητρίου.
- 25/9/1994 "ΤΟ ΒΗΜΑ" - Άρθρο "Σκληρή διαμάχη για το κρασί" του Διον. Σταμπογλη.
- 28/5/1995 "ΤΟ ΒΗΜΑ" - Άρθρο "Ωρα μηδέν για τη γεωργία", του Δ. Στάμπογλη.
- 28/5/1995 "ΤΟ ΒΗΜΑ" - Άρθρο "Καθυστερεί η γεωργία" του Δ. Στάμπογλη.
- 3/9/1995 "ΤΟ ΒΗΜΑ" - Άρθρο "Έλεγκτες για λάδι, βαμβάκι, σιτηρά" του Δ. Στάμπογλη.
- 1/10/1995 "ΤΟ ΒΗΜΑ" - Άρθρο "Τα νέα πρόσωπα του Πακέτου Ντελόρ" του Στ. Χαϊκάλη.
- 1/10/1995 "ΤΟ ΒΗΜΑ" - Άρθρο "Πόλεμος για μπαμπάκι στις Βρυξέλες" του Δ. Στάμπογλη.

- 8/10/1995 "ΤΟ ΒΗΜΑ" - Άρθρο "Η Ελλάδα θα είναι τελευταία και το 1996" του Δ. Στάμπογλη.
- 15/10/1995 "ΤΟ ΒΗΜΑ" - Άρθρο "Τα αδιέξοδα του κρασιού" του Δ. Χαροντάκη.
- 12/11/1995 "ΤΟ ΒΗΜΑ" - Άρθρο "Στα θρανία 5.000 αγρότες" του Παν. Λαμψια.
- 21/1/1996 "ΤΟ ΒΗΜΑ" - Άρθρο "Οι εκκρεμότητες των έργων" του Στ. Χαϊκάλη.
- 4/2/1996 "ΤΟ ΒΗΜΑ" - Άρθρο "Το υπερατλαντικό ταξίδι του ελληνικού ελαιόλαδου - Η νέα στρατηγική των εξαγωγών" της Α. Κονάχου.
- 4/2/1996 "ΤΟ ΒΗΜΑ" - Άρθρο "Η χρυσοφόρος φλέβα του γάλακτος" του Ν. Φραντζή.
- 3/3/1996 "ΤΟ ΒΗΜΑ" - Άρθρο "Κανόνες για τα ιχθυοτροφεία" του Ν. Φραντζή.

ΠΙΝΑΚΕΣ

11

ΕΤΗΣΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ECU *1000

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ		ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ		ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ		ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ
	1=2+5	2=3+4	Τ.Π.Ε-Π	%		%		
1994	527523	366715	248892	67,9	117823	32,1	164808	10000
1995	440715	292844	201155	68,7	91689	31,3	147871	8941
1996	503245	327140	226333	69,2	100507	30,8	176105	11257
1997	568558	353641	247344	70,0	106297	30,0	214917	11561
1998	439236	280462	193477	69,0	86985	31,0	158774	5861
1999	343564	222974	151824	68,1	71150	31,9	120590	1260
ΣΥΝΟΛΟ	2822841	1843776	1269025	68,8	574751	31,2	979065	48780

↓

↓

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕCΥ#1000

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ		ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ		ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΘΑΝΕΙΑ
			Ε.Γ.Τ.Π.Ε-Π	%		%		
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1	1725400	1070000	695500	65	374500	35	655400	
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2	575850	266286	205425	77,1	60861	22,8	309564	
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 3	22380	18563	13922	75	4641	25	3817	
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 4	19504	15249	11440	75	3809	25	4255	
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 5	256091	256091	181700	70,9	74391	29,1	-	49760
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 6	126240	123756	92817	75	30939	25	2484	
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 7	66266	62721	44759	71,4	17962	28,6	3545	
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 8	20056	20056	15044	75	5012	25		
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 9	11054	11054	8418	75	2636	25		
ΣΥΝΟΛΟ	2822841	1843776	1269025	70,6	574751	29,4	979065	48780

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑ ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΜΕΤΡΟ

ECU *1000

	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΕΠΙΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ		ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ		ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΔΑΦΗΙΑ
			Ε.Γ.Τ.Π.Ε-Π	%		%		
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1	1725400	1070000	695500	65	374500	35	655400	
ΜΕΤΡΟ 1.1	1714762	1059362	688585	65	370777	35	655400	
" 1.2	10638	10628	6915	65	3723	35		
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2	575850	266286	205425	77,1	60861	22,8	309564	
ΜΕΤΡΟ 2.1	545000	245000	190000	77,5	55000	22,5	300000	
" 2.2	30850	21286	15425	72,5	5861	27,5	9564	
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 3	22380	18563	13922	75	4641	25	3817	
ΜΕΤΡΟ 3.1	2432	2432	1824	75	608	25		
" 3.2	181761	14359	10769	75	2590	25	3817	
" 3.3	1772	1772	1329	75	443	25		

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑ ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΜΕΤΡΟ (ΣΥΝΕΧΕΙΑ) ECU #1000

	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ		ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ		ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ
			Ε.Γ.Τ.Π.Ε-Π	%		%		
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 4	19504	15249	11440	75	3809	25	4255	
ΜΕΤΡΟ 4.1	15603	11348	8514	75	2834	25	4255	
" 4.2	1773	1773	1330	75	443	25		
" 4.3	2128	2128	1596	75	532	25		
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 5	256091	256091	181700	70,9	74391	29,1		48780
ΜΕΤΡΟ 5.1	85000	85000	63750	75	21250	25		12749
" 5.2	103691	103691	67400	65	36291	35		25921
" 5.3	67400	67400	50550	75	16850	25		10110
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 6	126240	123756	92817	75	30939	25	2484	
ΜΕΤΡΟ 6.1	57623	55140	41356	75	13784	25	2483	
" 6.2	50177	50177	37631	75	12546	25		
" 6.3	18440	18440	13830	75	4610	25		

ΕΣΥ Χ 1000

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 3 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΤΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΓΙΑ ΥΠΟΠΟΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΜΕΤΡΟ

ΥΦΑΓΓΙΑ	ΣΥΜΒΟΛΙΚΟ		ΕΚΟΙΜΟΤΙΚΗ				ΕΣΥ Η Ν Ε Τ Ο			ΕΣΥ Η Ν Α Ο			ΕΣΥ Η Ν Α Ο		ΕΣΥ Η Ν Α Ο		ΕΣΥ Η Ν Α Ο		ΚΡΑΤΟΣ	ΠΕΡΙΘΕΡΕΙΑ	ΛΟΙΠΟΙ	ΙΑΙΟΣΤΙΚΟΙ ΘΟΓΛΑΕ	ΛΟΙΜΟΤΙΚΑ ΛΑΜΒΙΑ	
	ΚΟΣΤΟΣ	ΣΥΜΒΟΛΟ	ΑΜΦΟΙΣΗ	ΕΥ Μ Ο Λ Ο	ΕΤΥ	ΕΚ	ΕΤΥ	ΧΜΑ	ΕΥ Μ Ο Λ Ο	ΕΥ Μ Ο Λ Ο	ΕΥ Μ Ο Λ Ο	ΕΥ Μ Ο Λ Ο	ΕΥ Μ Ο Λ Ο	ΕΥ Μ Ο Λ Ο	ΕΥ Μ Ο Λ Ο	ΕΥ Μ Ο Λ Ο	ΕΥ Μ Ο Λ Ο	ΕΥ Μ Ο Λ Ο						
																								3-4-5-6-7
ΟΡΓΑΝΩΣΗ 1																								
ΜΕΤΡΟ 1.1	43.301	19.053	14.200	14.200			14.200	4.763	4.763	4.763	4.763	4.763	4.763	4.763	4.763	4.763	4.763	4.763	4.763	4.763	4.763	4.763	4.763	24.218
ΜΕΤΡΟ 1.2	37.883	37.883	26.400	26.400			26.400	8.817	8.817	8.817	8.817	8.817	8.817	8.817	8.817	8.817	8.817	8.817	8.817	8.817	8.817	8.817	8.817	-
ΜΕΤΡΟ 1.3	9.900	6.387	4.700	4.700			4.700	1.997	1.997	1.997	1.997	1.997	1.997	1.997	1.997	1.997	1.997	1.997	1.997	1.997	1.997	1.997	1.997	3.193
ΣΥΜΒΟΛΟ 1	95.241	67.800	50.850	50.850			50.850	16.990	16.990	16.990	16.990	16.990	16.990	16.990	16.990	16.990	16.990	16.990	16.990	16.990	16.990	16.990	16.990	27.111
ΥΠΟΠΟΓΡΑΦΗ 2																								
ΜΕΤΡΟ 2.1	91.708	42.133	31.600	31.600			31.600	10.533	10.533	10.533	10.533	10.533	10.533	10.533	10.533	10.533	10.533	10.533	10.533	10.533	10.533	10.533	10.533	49.573
ΜΕΤΡΟ 2.2	3.800	1.800	1.300	1.300			1.300	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	49.573
ΣΥΜΒΟΛΟ 2	95.508	43.933	32.900	32.900			32.900	10.983	10.983	10.983	10.983	10.983	10.983	10.983	10.983	10.983	10.983	10.983	10.983	10.983	10.983	10.983	10.983	49.573
ΥΠΟΠΟΓΡΑΦΗ 3																								
ΜΕΤΡΟ 3.1	63.667	34.894	26.170	26.170			26.170	8.724	8.724	8.724	8.724	8.724	8.724	8.724	8.724	8.724	8.724	8.724	8.724	8.724	8.724	8.724	8.724	28.773
ΜΕΤΡΟ 3.2	26.190	21.399	15.980	15.980			15.980	5.388	5.388	5.388	5.388	5.388	5.388	5.388	5.388	5.388	5.388	5.388	5.388	5.388	5.388	5.388	5.388	4.882
ΜΕΤΡΟ 3.3	3.000	1.999	1.500	1.500			1.500	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	1.001
ΣΥΜΒΟΛΟ 3	92.857	58.200	43.650	43.650			43.650	672	672	672	672	672	672	672	672	672	672	672	672	672	672	672	672	31.657
ΥΠΟΠΟΓΡΑΦΗ 4	26.667	26.667	20.000	20.000			20.000	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	-
ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΤΑ	3.400	3.400	2.590	2.590			2.590	890	890	890	890	890	890	890	890	890	890	890	890	890	890	890	890	-
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΛΟ	311.671	200.000	190.000	190.000			190.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	111.671

ΠΙΝΑΚΑΣ

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 40 : ΣΤΙΓΜΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΝ ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ 1 ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑ

ΕΣΟ Χ 10000

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΕΤΗΡΟΛΟΓΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ	Κ Ο Ι Ν Ο Τ Ι Κ Η Σ Υ Μ Μ Ε Τ Ο Χ Η		ΧΗΡΑ	Ε Π Η Ρ Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ		ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΔΑΠΑΝΕΣ
			ΕΥΜΟΑΟ	ΕΤΠΑ		ΕΥΜΟΑΟ	ΚΡΑΤΟΣ		
	1-2-12	2-3-8	4	5	6	7	8-9-10-11	12	13
1990	15.103	13.067	9.800	652	9.800	3.267	222	3.267	2.036
1995	12.111	11.093	8.320	682	8.320	2.773	232	2.773	1.018
1996	13.351	12.000	9.000	672	9.000	3.000	222	3.000	1.351
1997	16.175	11.692	8.620	532	8.620	2.872	182	2.872	4.681
1998	17.652	9.693	7.120	402	7.120	2.373	132	2.373	8.161
1999	20.827	10.653	7.990	402	7.990	2.663	132	2.663	10.192
ΣΥΝΟΛΟ	95.221	67.800	50.890	53,32	50.890	16.990	182	16.990	27.421

ΕΣΥ Χ 1980

ΒΙΝΗΛΙΑ 4 Υ : ΣΤΡΩΣΙΑ ΣΥΜΠΛΩΣΜΑΤΩΝ 3 ΑΞΙΟΠΟΙΗ ΜΙΣΤΥΣΤΩΣ ΠΑΡΑΙΣΤΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΒΟΛΗ						ΕΘΝΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ				ΣΥΝΤΕΛΕΣ	ΚΟΙΝΩΤΕΙΑ		
			ΣΥΝΟΛΟ	ΕΣΤ	ΕΓΓΥΦ-Π	ΣΜΠΛ	ΕΡΑΤΟΣ	ΠΕΡΙΣΤΡΕΦΙΜΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΕΡΑΤΟΣ	ΠΕΡΙΣΤΡΕΦΙΜΟΙ	ΛΟΙΠΟΙ				
															4	5
1994	11.691	6.667	5.000				5.000				1.667	1.667		11	11	5,12%
1995	16.489	9.334	7.000				7.000				2.334	2.334				7.155
1996	18.187	10.666	8.000				8.000				2.666	2.666				7.521
1997	12.028	8.000	6.000				6.000				2.000	2.000				4.028
1998	16.073	10.827	8.120				8.120				2.707	2.707				5.266
1999	18.359	12.706	9.530				9.530				3.176	3.176				5.663
ΣΥΝΟΛΟ	92.897	58.200	43.680	47%			43.680				14.590	15,6%	14.590			34.657

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 4 Β 1 ΕΠΙΧΕΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΝ ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΦΙΑΣ 4 - ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΣΤΗΝ ΛΙΒΕΙΑ - ^{ΕΡΕΜΙΑ} ΕΣΥ Κ 1098

ΠΡΟΓΡΑΦΙΑ	ΕΣΦΟΔΙΑ ΚΟΣΤΟΣ	ΣΥΜΦΩΝΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΑΠΑΛΟΦΩΝ	Ε.Υ.Μ.Ο.Α.Σ.		ΕΠΠΑ	ΕΛΥΤ	ΕΓΤΠΣ	ΣΥΜΠΛ	Ε.Υ.Μ.Ο.Α.Σ.		ΚΡΑΤΟΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΛΙΒΕΙΑ	ΚΟΙΝΩ-ΝΙΑΚΑ
			Ε.Υ.Μ.Ο.Α.Σ.	Ε.Υ.Μ.Ο.Α.Σ.					Ε.Υ.Μ.Ο.Α.Σ.	Ε.Υ.Μ.Ο.Α.Σ.				
	1.2.12	2.7.8	3.2.13.67	3.4	3	4	7	7	10.11	7	10	11	12	13
1994	3.600	3.600	2.700	2.700	-	-	-	-	900	253	900	-	-	-
1995	4.000	4.000	3.000	3.000	-	-	-	-	1.000	253	1.000	-	-	-
1996	4.267	4.267	3.200	3.200	-	-	-	-	1.067	253	1.067	-	-	-
1997	4.534	4.534	3.400	3.400	-	-	-	-	1.134	253	1.134	-	-	-
1998	4.933	4.933	3.700	3.700	-	-	-	-	1.233	253	1.233	-	-	-
1999	5.333	5.333	4.000	4.000	-	-	-	-	1.333	253	1.333	-	-	-
ΣΥΜΦΩΝΟ	26667	26667	20000	20.000					6.667	253	6.667			

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΑ

Υποπρόγραμμα : 4 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑ - ΜΕΤΡΟ 4.1.

Περιγρ. έργ. Ενέργειας	ΚΟΣΤΟΣ	ΕΠΙ	Σ	100%
1. Βελτιωτικά έργα λιμνοθαλασσών	10.461			
2. Λιμενικές υποδομές σε Ιχθυόκαλες	3.136			
3. Κατασκευή-Αποπεράτωση & Βελτίωση Αλιευτικών Καταφυγίων	76			
4. Στεφνοί δοξακοειδών	2.412			
5. Κέντρα Υδατοαλλιογενητικών Εφαρμογών	5.319			
6. Πρόγραμμα Παρακολούθησης ποιότητας νερού που διαβιούν και εκτρέφονται υδάτινοι οργανισμοί	1.206			
7. Ερευνητικά Προγράμματα Τουέα Αλιείας/ Έκταχουνοιός (υποδομή-εξοπλισμός) Κρατικών Ιχθυοτεχνητικών Σταθμών	3.369			
ΣΥΝΟΛΟ	26.667			